

# לבב שמחה

רעיונות ולקחי מוסר  
בנאים יקרים ונופת צופים  
סיפורים ומשלים  
מתובלים ברברי חזק  
ודרכי עבודה בהשי"ת

## פרשת השבוע

מעשה ידי אומן נפלא  
הגה"ח רבי שמחה הכהן רוזנפלד  
בן הגה"ח רבי ישראל זללה"ה

שנכתבו בשעתו עבור גליון טיב הקהילה מדי שבת בשבתו  
על ידי קהילת 'שבתי', שהיה משפיע בקהילת 'שבתי'

יו"ל לרגל יומא דהילולא הראשון  
כ"א טבת תשפ"א



כל הזכויות שמורות



- דבר המשפחה . . . . . ה
- קשה עלינו פרידתך . . . . . י
- אלון בכות . . . . . יא
- פרשת שמות . . . . . יג
- פרשת וארא . . . . . כא
- פרשת בא . . . . . ל
- פרשת בשלח . . . . . לו
- פרשת יתרו . . . . . נא
- פרשת משפטים . . . . . סז
- פרשת תרומה . . . . . פ
- פרשת תצוה . . . . . צה
- פרשת כי תשא . . . . . קה
- פרשת ויקהל . . . . . קיב
- פרשת פקודי . . . . . קיז
- בענין שוה כסף בקידושין . . . . . קכה
- מאמרי הערכה . . . . . קכז
- ווי להאי שופרא ♦ איש חמודות ♦ אוהב את הבריות ומקרבן לתורה  
♦ וילך איש מבית לוי ♦





**בעמדנו** על מפתן הוצאת הספר הזה, ספרו של צדיק, זה ספר תולדות אדם - זה הספר המספר מהותו של האדם הגדול והדגול, אסופת המאמרים שכתב וחרט בדם לבו הטהור להאיר לעורר ולחזק לבב כל אדם באשר הוא שם, כאן המקום להציב יד ושם טוב, לתאר בקווים מועטים וזעירים את דמותו של אבינו רועינו הנעלה והיקר, תמונת איש טהור אשר כל מהותו ודמותו - מעלת וטוב הזולת, לעזור ולהיטיב לו, בגוף או בנפש, ספר המשקף תוכן של אישיות נדירה ומאירה בזיכוי הרבים במגוון תחומים, המשתלב עם זיכוי היחיד ודאגה לכל אחד כבן יחיד, בניהול מושכל של הכלל עם הפרט, תוך כדי שאינו מזניח את 'שלו' - ענייני ביתו הפרטי ויוצאי חלציו, אנחנו הילדים והנכדים, שזכינו להיות קרובים ואהובים אליו, כל אחד באופן מיוחד, ליהנות מקרבתו ולקבל מלוא חופניים באופן אישי חמימות ואהבה בלי מיצרים.

**אבינו** זצ"ל אשר כבר התגלה מילדותו במידותיו הטובות והמיוחדות, והמיית לבו הטהור היה גואה בקרבו למען הזולת, מגיל צעיר מאד. תמיד דואג היה לרווחת השני וטובתו, והצטער עד מאד בצרת איש יהודי וסבלו.

**אצל** משה רבינו כתוב: **ויגדל הילד ויצא אל אחיו וירא בסבלותם. "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם" מפרש"י מהמדרש. עיניו לבו על צרת אחיו היהודי. כל מגמותיו ומחשבותיו - למען אחיו תמיד.**

**"וטעם"** ויצא אל אחיו. כי הגידו לו אשר הוא יהודי, והיה חפץ לראותם בעבור שהם אחיו. והנה נסתכל בסבלותם ועמלם ולא יכול לסבול ולכן הרג המצרי המכה הנלחץ..." (רמב"ן)

**את** התכונה הרחמנית הזאת, ירש אבינו הגדול ממשה רועה נאמן.

**עוד** בקטנותו החל בשליחות חייו, למסור נפש למען יהודים שנקלעו למצוקה וזקוקים לעזרה ולסיוע. בהיותו עלם צעיר, המשוחרר מעול החיים, נטל על עצמו להיות מיצר ודואג על צרתם של ישראל. כבר בשנות בחרותו החל ביוזמה אמיצה של נסיעות לבתי הכלא השונים, לעודד ולחזק אסירים יושבי חושך וצלמוות שבורי לב ונפש. המפגשים עם האסורים הובילו אותו להחלטה להקים מוסד שיעסוק בקירוב לבבות לאביהם שבשמים, ומיד לאחר נישואיו הקים את ארגון 'אציל', שממנו צמחה פעילות קירוב רחבת היקף שהשפיעה על המוני יהודים, ובהם צעירים רבים, להתקרב לנועם עול תורה ומצוות. והיה זה הרבה קודם עידן תנועות חזרה לתשובה של דורינו.

**בדרכו** הייחודית ובמאור פניו השכיל לחפש ולמצוא את אותן נשמות טהורות של בני נוער שנמשכו למחוזות שאינם ראויים והיו בסכנה רוחנית, וידע למצוא מסילות לליבם ולהצית בהם מחדש את הניצוץ הרוחני. תחילה, פתח בפני הנערים לרווחה את שערי ביתו, קיבל אותם בסבר פנים יפות, קבע איתם שיעורים ופעילויות והרעיף עליהם טללי תחיה.

**וכאן** המקום לציין, כי ניתן בזעיר אנפין לחוות באצבע לעבר אמא של מלכות - אמנו מורתנו הנאדרה הנהדרה, ולומר עליה במשקל דברי רבי עקיבה על אשתו: שלה היא, בעמידתה המסורה לימינו בכל זמן ועת, בהסכמתה ותמיכתה לכל מעשי הצדקה והשלום, ואף חלקה שלה גדול משל עצמה, בתרומתה הגדולה בגופה ובכוחה ובמחשבות לבה הטוב להאיר להיטיב ולסייע לכל דצריך ולכל דכפין, כפה פרסה לעני וידיה שלחה לאביון, פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל.

**משרבו** הנערים שביקשו להסתופף בצילו, וקירות הבית לחצו על קירות לבבות הרחב, הרחיב את פעולות הארגון כשהוא מגייס לשם כך

רבנים ומגידי שיעורים להם שילם את שכרם על מנת שיתגייסו לפעולות הקירוב.

**כמו** כן, גדול היה אבא במצוות גמילות חסדים, ובעיקר, להשכיל אל דל, להיטיב בחכמתו המרובה באופן של ירגיש המקבל ולא ייבוש.

**בין** שלל מפעלותיו בקודש, בהצנע לכת וללא פרסומים והתפארות, היה הקמת ארגון '**לחם לשובע**', שבמסגרתו חולקו אלפי סלי מזון מכובדים למשפחות במצוקה, בערבי שבתות וחגים. משפחות רבות נשענו על חלוקת המצרכים השבועית הזו, ואבא נטל על עצמו את עול החלוקה בעצמו בהקדישו מאמצים רבים לגיוס תרומות ולמימון המפעל.

**לא** פעם, בערבי חגים בהם קצב הבקשות לסיוע גבר ועלה לשיאים, נאלץ לקחת על עצמו עול חובות על מנת לעמוד ביעד ולספק לכל אחת מהמשפחות סל מזון עשיר ומכובד שיאפשר לה לעשות את החג בכבוד. וסיפורים הרבה התגלגלו לאחר הסלקותו, כיצד היה מתנדב ותורם מדם לבו ומתמצית נשמתו, ממה שאין לו, למען הזולת, במסירות נפש ממש.

**וככה** היה ממלא את סדר יומו בגודש, במחשבה ועצה עמוקה, כיצד להועיל ולעזור לכל יחיד, ברוחניות או בגשמיות, והיה מצטער עד מאד בצער השני, עד עומקה של נפש, כך ששמועה על צרת יהודי וסבלו הייתה חודרת כליותיו ולבו, ולא נח ולא שקט עד שהיה מביא אורה ורווחה, עם בתמיכה, עם בסמיכה, עם בעזרה כספית, עם בהשכנת שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, ועם הצלת נשמתו של יהודי, כאמור, בכל מיני אופני קירוב וחיבה, להשיב לב בנים ולחזק לבבות נשברים ולקרב נפשות ישראל לאבינו שבשמים.

**אך** אנו, כבנים אהובים וקרובים, יכולים להעיד מתוככי כתלי הבית הגדול והקדוש, כי התעסקותו הגדולה בשלל מפעלותיו הברוכות לכל צרכי הזולת, לעולם לא גרם להפרעה בניהול הבית ובגידול הצאצאים בשלווה בשמחה ובנועם. תמיד היה דואג בראש ובראשונה לבני הבית הקרובים, כמאמר העולם על דברי חז"ל "ויהיו עניים בני ביתך", לדאוג לבני הבית כמו לעניים לעניין מעשה הצדקה והחסד. והיה משתדל מאד שפעולות החסד לא יבואו על חשבון בני הבית, אמנו היקרה תחי' וכל בני המשפחה. גם

**כשהיה טרוד בעול העצום שנטל על כתפיו במסגרת מפעלי הצדקה, לא נתן לטרדותיו לדחוק לקרן זווית את עשיית החסד בבית פנימה, שבה ראה את הבסיס והיסוד לכל שאר העניינים.**

**לא** אחת היה מתבטא ואומר שהתפקיד הכי חשוב מבחינתו הוא לדאוג שבני ביתו יהיו שמחים ומרוצים. "אם בבית אין שמחה, כל זה איננו שווה לי", היה מדגיש שוב ושוב, כמהותו של שמו הטוב. וכך הקפיד לנהוג בעת עת בה הצרכים התנגשו. פעמים רבות קרה שביקש לצאת לפגישה חשובה או נסיעה שהמתין לה זמן רב, אך אז הבחין כי הנסיעה תגרום קושי בבית, או שאחד הילדים זקוק לו עכשיו, וללא היסוס הודיע שהוא מבטל את כל התכניות.

**בכמה** מקרים היה מבטל נסיעות לחו"ל שבהן היה אמור לגייס תרומות דחופות לצורך מפעלי החסד, כשהבין כי הנסיעה עלולה להקשות על בני המשפחה. גם כשמקורביו ביקשו להזכיר לו שהמצב לא פשוט ויש צורך דחוף לגייס עכשיו כספים, עמד על שלו ברוגע ובנחישות והסביר, "האושר של רעייתי ושל ילדי זה בשבילי הדבר החשוב ביותר".

**בתוך** שאר התעסקותו בקדשים, הצליח עוד למצוא ולהמציא זמן מיוחד בתוך סדר יומו המלא וגדוש בעשייה מבורכת לכלל ולפרט, לזכות את הרבים ולהחיות עם רב בשיעוריו הנלהבים בכולל "שבתי בבית השם" לקובעי עתים לתורה, וגם שם היה משפיע וטופח מלוא חופניים אהבת התורה ויראת שמים בשיחות ודרשות נלבבות בטוב טעם ודעת, ונכנסות ללבבות הרבה לרומם ולחזק. שומעי לקחו מודים ומעידים, כי אמריו הנעימים שהיו יוצאים מלב טהור, חדרו נכנסו ללבבות לעורר אותם בעניינים רבים בעבודת ה', וגרמו למהפכה של ממש בכל הליכותיהם בקודש.

**גם** היה מקדיש זמן רב לערוך ולהכין מאמרים נפלאים בגליון של הקהילה, מאמרים המשולבים בסיפורי צדיקים מכל הדורות ומשוזרים בדברי חז"ל הקדושים ובציטוט דברי גדולי החסידות והמוסר, דבר יום ביומו, עולת שבת בשבתו ומועד במועדו, עניינים הרבה לפי סדר הפרשיות וחגי וזמני השנה, דבר דבור על אופנו, והכל בסגנון מיוחד ומלוטש, סגנון נח ונעים, כאישיותו



הטובה והנינוחה, למען החיות עם רב ולזכות את הרבים בדברי חיזוק באמונה ובטחון ותיקון המידות ומלחמת היצר. במגוון נושאים היה משתדל לכתוב להאיר ולהעיר, אבל קו אחד עבר בין כל המאמרים - קו של מסר ומוסר השכל כהוראה למעשה, כיצד להתחזק בפועל בעבודתו של מקום מתוך שמחה וחיות ושיפור המידות, ובעיקר - קו של התחזקות תמידית בדברי חיזוק ואמרי חוסן ועידוד, כטל חיים להרעיף על נפש עייפה, עד כמה אוהב אותנו אבינו שבשמים ודואג לנו כבן יחיד ורוצה בטובתנו, וכמה כל מעשה טוב ומחשבה טובה פועלת במרומים, וכך לייקר כל מצווה וכל עשייה ב"טיב" העבודה. עבודה תמה ותמימה.

**והנה,** לעת תקופת השנה, לקראת יומא דהילולא קמא של אבינו הדגול והנעלה, דבר בעתו מה טוב - הגיד לך אדם מה טוב, ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך, שלשת היסודות הללו שה' דורש, המה יסודותיו של אבא זי"ע שהיו נר לרגליו כל ימיו ועל פיהם העמיד את בניין חייו המפואר. מה טוב להציב בזה יד ושם טוב לבעל שם הטוב כשמן הטוב, בהקדשת חלק ממאמריו ודבריו החיים וקיימים לעד, ליום השנה להתעלותו למרומים להמשיך במפעליו הטובים בישיבה של מעלה, ומשם ימשיך לדרוש בשלום קרוביו ואוהביו, להיות למליץ טוב לאמנו החשובה, אשת חיל צנועה וחסודה, שהייתה מתמסרת תמיד לעמוד לימינו בכל אופני עזר וסעד בגידול הילדים ובנשיאה בעול הפרנסה ובכל מסכת חייו המופלאה, להיות למליץ טוב לנו, הילדים והנכדים, בני שלשים ובני רבעים, אשר טובתנו והצלחתנו היו תמיד בראש מעייניו, להיות למליץ טוב לכל תלמידיו הרבים, אלו שזכו לקירוב לבבו הטוב ואלו שזכו להתקרב ולהתחזק בזכות המאמרים והשיעורים, להיות למליץ טוב לכל אחיו, עם קרובו, כל בר ישראל בכל מקום שהוא, כאשר היה באמנה איתו תמיד, להעתיר בעדנו ולהשפיע עלינו ממרומים אך טוב וחסד ורחמים, עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

**בניו וחתניו**

## מאמר המערכת של גליון טיב הקהילה

### ערש"ק פרשת וארא תש"פ

(גליון ראשון לאחר פטירתו)

## קשה עלינו פרידתך

**זה** היה אמור להיות טור רגיל עם מסר מפרשת השבוע, אבל לצערנו הרב, במוצאי שבת קודש פרשת שמות נתבשרנו בבשורה הקשה כי נלקח מעמנו ראש חבורתנו – ראש הכולל הגה"ח רבי שמחה הכהן רוזנפלד ז"ל.

**מי** שליווה את חבורתנו הקדושה מתחילת הקמתה ועד השבוע האחרון, מי שהיה שותף בעלון זה בעת הקמתו ואף נהג לכתוב בו דברי חיזוק, מי שישב במסירות עם בני החבורה יחדיו, ועם כל אחד לחוד שעות על גבי שעות, וגם בשעות שאינן שעות, אצלו תמיד היה אפשר למצוא אוזן קשבת, מי שבחיוך כובש יכל להפיל מחיצות, גם מחיצות כאלו שנבנו לאורך שנים ארוכות, היו נופלות לאור חיוכו הכובש, לבבות נפתחו בפני לבו הרחב שהיה פתוח כאולם לכל אחד ואחד באשר הוא.

**במשך** קרוב לשני עשורים מסר את השיעור במסגרת כולל ערב בבית מדרשנו, בימי שמחה ובימי צער, בחום ובכפור, כשהיה השולחן מלא במאזינים וגם כשישב לבד עם מאזין אחד, השיעור היה אותו שיעור, בחן בחסד ובנעימות.

**תמיד** נהג להפציר בנו תלמידיו לברך ברכות בקול ובכוונה, בצטטו את דברו חותנו בעל 'מעדני השולחן' זצ"ל שכאשר יהודי מתרגל לברך בקול הוא מרוויח בראש ובראשונה את המצווה של ברכה בכוונה, וגם הוא מזכה אחרים שיענו אמן, בנוסף לכך, מי שרגיל תמיד לברך בקול, בשעת הספק כשאנו זוכר אם ברך ברכה אחרונה או לא, יכול הוא להסתמך על כך שאם לא שמעו אותו הרי בוודאי שלא ברך עדיין.

**טור** זה אינו דברי הספד, כי אם טור פרידה קצר וכאוב, ר' שמחה! קשה עלינו פרידתך! מי ימלא את החלל הגדול בלבנו? מי ינחמנו על חסרונך? בטוחנו ר' שמחה, שמעשיך הטובים הולכים לפניך שם בעולם האמת.

**ויה"ר** שתהיה מליץ יושר עבור בני משפחתך, ועבור כל החבורה, ועבור קוראי העלון, ועבור כל כלל ישראל, ובילע המוות לנצח ומחה ד' אלקים דמעה מעל כל פנים.

**תנצב"ה**

שלושים לפטירתו  
מתוך גליון טיב הקהילה

אלון בכות

**במוצאי** שבת פרשת שמות, הלכנו שפופי גוו ומוכי תדהמה, יחד עם מאות מעמך בית ישראל אנשים וטף, זקנים ונערים, אחר מיטתו של ראש כוללנו ומן המשפיעים הבולטים בקהילתנו הק', ה"ה הרה"ח רבי שמחה הכהן רוזנפלד זצ"ל.

**הסתלקותו** לשמי רום, אבדה גדולה היא לנו באופן מיוחד, ודמותו האצילית תחסר לנו מאד, בהיעלם הימנו איש יקרות ועתיר פעלים לכלל ולפרט, אשר לבו היה פתוח כאולם לכל אחד מחברי החבורה, לתמכו ולסעדו בעצה ותושיה.

**זכור** לכל, חיוכו השובה ומבטו הרחימאי לכל אחד ואחד קטן כגדול, ללא הבדל גיל וחוג, כאשר תמיד היה נכון להושיט יד עידוד תומכת ללא לאות. מופלג היה במידת החסד אשר עשה תדיר בגופו ובממונו, וכל זאת בהצנע לכת ובענוות חן מיוחדת.

**בהספד** תמרורים שנשא מורינו ורבינו הגה"צ רבי גמליאל שליט"א, על רבי שמחה זצ"ל שהיה גיסו (בעל אחותו הצוה"ח תחי'), ליד בית הלוויות בירושלים במעמד מאות מלווים מבני המשפחה ומבני קהילתנו וחסידיו פנסק קארלין, ביכה את גודל האבידה למשפחה בכללות, ולקהילתנו הרוממה בפרטות, בהיותו נושא תמיד על לוח לבו את אנשי הקהילה.

**כן** הזכיר את אשר נשאו לבו עוד בשנותיו הצעירות ללמד תועים בינה ולקרבים תחת כנפי השכינה, וזה הביאו בהיותו אברך צעיר, לייסד ארגון ל'קירוב רחוקים' בהם השקיע כל אונו והונו במסירות נפש ממש, עד שברבות הימים נקלע לחובות אדירים, ולנדוד כמה שנים בארץ נכר. וחרף כל זאת לא אמר הרף, אלא המשיך ביתר שאת ועז במעשי חסד כבירים, בהם היה דוגמא לכל סובביו.

**בעיצומה** של שבת קודש זו, בה קראנו על סבלותיהם של בני ישראל במצרים, ואנחותיהם וזעקותיהם שעלו אל האלקים, עלה בסערה השמימה איש כביר פעלים, אשר התהלך חרישית בין חרכי ירושלים של מעלה, ונתן לבו ונפשו לכל נכאה לבב המתגולל ב'מצרים' של זמנינו, להיות אֶזֶן קשבת לזעקותיו, והיה ביתו פתוח תמיד לרווחה, ועמד הכן לעזרה בכל עת, בכל דבר וענין המתבקש, ברוח טובה ובנפש חפצה.

**רבינו** ביכה בקול בוכים אותו אילן פארות שנעקר מנופה של ירושלים, אשר היה מסוכך בענפיו על נשברי לב, ולזכותו נזקפים שלמותם של בתים רבים בישראל. וציין בהתפעלות מיוחדת, עובדה עצומה זו, שלמרות פעליו הכבירים עם קהל אנשים רחב, במשך שנים רבות, הסתלק לבית עולמו כשהוא זך ונקי, ללא שום שונא או איש טרוניא מאחוריו, שזה בעצמו פלא גדול בדורנו, להיות מופלג בהליכות שבין אדם לחבירו, בבחינת אהוב למקום ולבריות.

**שנים** מספר ערך את מדור טיב ההתחזקות בעלון זה, אחרי שכל חייו היו מקשה אחת של אמונה איתנה בצור עולמים, ובשמחה של מצוה תמיד כל מעייניו. הוא היה העמוד הימיני של הכולל ומראשיה, והיה נושא מדברותיו מדי יום ביומו, דברים מתוקים מדבש ונופת צופים.

**הסתלקותו** באיבו, היא אבידה עצומה, אף כי שנותיו היו מלאות כאמור במעשי חסד נשגבים, שבוודאי עוד יסופרו רבות, ממה שיתפרסם, למרות שהיה מסתתר בשפירר חביון.

**על** כך אנו מציבים 'אלון בכות', כי גדול שברנו, ואיך ננוחם?!

**אך** בהמשך עשיית פעליו הברוכים לה' ולתורתו, מתוך אהבת ישראל אמתית, בוודאי ימצאו ניחומים כל משפחתו הי"ו וגם לרבות שומעי לקחו, וההולכים בעצותיו הנבונות והמאירות בחייהם הגשמיים והרוחניים.

**תהא** נשמתו צרורה בצרור החיים.

(טיב הקהילה פרשת יתרו תש"פ)



## חביבין ישראל שנקראו בנים למקום

**בפרשתינו** אנו לומדים על ריבוי ההפצרות למשה רבנו שילך לבני ישראל ויבשרם על גאולתם, משה מסרב מפני כבודו של אחיו הגדול, "ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי..." הקב"ה עונה לו - מזה בידך, ויאמר מטה, ויאמר השליכהו ארצה, ויהי לנחש, מפרש רש"י: רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל באומרו "לא יאמינו לי", ותפס אומנותו של נחש. ע"כ.

**והדברים** מבהילים, מדובר כאן על הרועה הנאמן הראשון, שנבחר מאחר עלות לרעות ביעקב עמו אודות התמסרותו ורחמנותו על הצאן, בבריחתו מחרב פרעה מושיע את בנות יתרו, מילדותו - ויגדל משה ויצא אל אחיו, וירא בסבלותם - "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם", אע"פ שמינהו פרעה על ביתו ועלה לגדולה - מתאמץ להיות עם אחיו בצרתם ולהקל סבלם, אינו מסוגל לראות במריבת דתן ואבירם או בהכחת המצרי, הענו מכל האדם שמעיד על עצמו "לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם", כל חייו ומהותו בהקרבה למען ישראל, אותו צדיק ומנהיג רחום - כיון שדיבר מעט על

ישראל קדושים, ולו רק בלשון שאלה ובירור דברים, כבר מובא רמז של מעט קפידה ומשל הנחש הקדמון שמהותו רכילות, אין לנו שמץ של השגה ואפילו זעירה ביותר בעניינים אלו, אבל תורה היא וללמוד אנו צריכים הלכה למעשה, עד כמה יש להזהר בכבודן של ישראל קדושים.

**וזה** העניין הלא היה קודם מתן תורה, ועדיין לא נבחרו ישראל מכל העמים לנחלה, ועודם שקועים בזוהמת מצרים במ"ט שערי טומאה, עד שהושוו לזימת הארץ - "הללו והללו עובדי ע"ז", אעפ"כ שמר הקב"ה על כבודם של בנים, על אחת כמה וכמה, לאחר שנטהרו וקבלו את התורה הקדושה, ונבחרו מכל העמים להיות לו לנחלה ולסגולה, "והייתם לי סגולה מכל העמים", בוודאי שיש להזהר מלדבר על אומה קדושה או על כל יחיד מישראל.

**"אינני** בקיא בסגולות" המליץ פעם בשנינות רבי מנחם מנדל מקאצק, "רק סגולה אחת ידועה לי, והיא בדוקה ומנוסה: השי"ת אומר על בניו - והייתם לי סגולה!"

**וידועה** אמרתו של רבי דוד מלעלוב זי"ע על הפסוק "והייתם לי סגולה" - ישראל נקרא "עם סגולה", כסגול הזה אשר היאך שלא תהפכנו, מכל צד ישאר סגול, היינו יהודי נשאר יהודי בכל עת ומצב, ואסור לזלזל בו.

**אין** לשער ואין לתאר חשיבות ומעלת המושג "יהודי".

**הרה"ק** רבי שלמה מקארלין אמר: הייתי מתברך לאהוב את הצדיק הגדול ביותר בישראל, כמו שהשי"ת אוהב את הרשע הגדול בישראל!

**וכך** פותח רש"י את פירוש פרשתינו:

**להודיע** חיבתן של ישראל שנמשלו לכוכבים.. שנאמר המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא. מפרש הבעש"ט הק',

נמשלו ישראל לכוכבים, כשם שהכוכבים בשמים, ממרחק הם נראים קטנים וזעירים, אבל באמת הם גדולים מאד, כל אחד מהם גדול מכל העולם שלנו, כך איש הישראלי – אף כי נראה הוא לכאורה 'קטן' ודל ורחוק, אורו וכוחו עצום מאד מי ישיגנו. והנה, פרשתינו פותחת את גאולת מצרים, מן הראוי לצטט את הנכתב בשופטים (ו, י"ג) אודות גאולה זו וההקשר הדומה ללמד זכות על ישראל:

**"ויאמר** עליו גדעון (אל המלאך) ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו..." ודרשו רז"ל ע"ז (תנחומא, שופטים א') שלימד זכות על ישראל להושיען מיד מדין, מיד נאמר שם: "ויפן אליו ה' ויאמר לך בכוחך זה והושעת את ישראל", בכח הזכות הזה שלימדת סנגוריה על בניי. רש"י.

**וכך** מפורש בזהר: "גדעון בן יואש, לא היה צדיק, ולא בן צדיק, ומשום שאמר טובות על ישראל, אמר לו הקב"ה "לך בכוחך זה". (זהר חדש ח"א רנ"ד)

**וההיפך** מסנגוריה של גדעון לראות טוב על בני ה', גם מפורש בפרשתינו: "ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" רש"י – "ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורים (דוברי לשון הרע) אמר – מעתה שמא אינם ראויים להגאל... אכן נודע הדבר – נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו – מה חטאו ישראל מכל ע' האומות להיות נרדין בעבודת פרך, אבל רואה אני שהם ראויים לכך (בגלל הדלטוריה) ע"כ לשון רש"י.

**ומה** נאה לצטט כאן את דברי ה' תנא דבי אליהו" בעניין זהירות בכבודן של ישראל: "ומפני מה נטבעו המצריים ע"י ישראל בים סוף, לפי שנאמר ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו.... מכאן היה רבי אליעזר הגדול אומר, בית ישראל שהם כרמו של הקב"ה, אל תציץ בו, ואם הצצת בו, אל תרד לתוכו, ואם ירדת לתוכו, אל תהנה ממנו,

ואם נהנת ממנו, אל תאכל מפירותיו, ואם הצצת וירדת ונהנית ואכלת מפירותיו, סופו של אותו האיש לכרות מן העולם...  
(תנ"א, רבא, פרק ז', אות י"ט)

**חביבין** ישראל שנקראו בנים למקום.

**בין** כך ובין כך נקראו בנים. אהבתי אתכם אמר ה'.



## התהלך עמו בתמימות

**הגמרא** במסכת ברכות מספרת על חזקיהו המלך, שהיה מלך כשר וצדיק, והגיע אליו ישעיהו הנביא בנבואה מאת ה' : "צו אל ביתך כי מת אתה ולא תחיה" (מלכים ב כ), ואכן המלך הצדיק חלה במחלה קשה מאד.

**שאל** המלך החולה את ישעיהו - למה כל כך?, מדוע מגיע לי עונש כה מר?, השיב לו הנביא - משום שלא עסקת בפריה ורביה, חזקיהו לא רצה לישא אישה ולהוליד בנים.

**ענה** המלך לנביא, כי יש סיבה מוצדקת להמנעותו מלהתחתן - ראה ברוח הקודש שיצאו ממנו בנים רשעים שיכעיסו את הבורא (הוא מנשה המלך שהכעיס את בוראו בלי שום הנאה) ולכן רצה למנוע מלכתחילה בנים מרעים משחיתים.

**ענה** לו הנביא - על זה לבד כועס ה' עליך! בהדי כבשי דרחמנא למה לך - בעסקי הנסתרות של הקב"ה למה לך להתערב? אתה צריך להשתדל ולעשות את המוטל עליך, לקיים מצוות "פרו ורבו" ולישא אישה, ואל לך לחשוב עתידות ונפלאות ממך.



**מיד** לאחר מכן כתוב - ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ובכה בתשובה ובתחנונים, ה' קבל תפילתו, הבריא ממחלתו, נשא אישה ונולד לו לבסוף בן נוסף הנקרא יאשיהו, הוא יאשיהו המלך הצדיק שנאמר עליו "לא קם כמוהו ואחריו לא יהיה" במעשיו הטובים לבער עבודה זרה מארצו ולהשיב את העם בתשובה.

**אם** לא היה אביו חזקיהו שומע לקול הנביא, לא היה נולד הצדיק הזה ש"לא קם כמוהו".

**בפרשתנו**, פרשה ראשונה של חומש שמות, בעת תחילת שעבוד מצרים ותוקף הגזרות הקשות של פרעה, מוצאים אנו דבר נפלא -

**וילך** איש מבית לוי ויקח את בת לוי.

**מפורש** בגמרא, איש מבית לוי - זהו עמרם אבי משה ואהרן, שהיה גדול הדור, וכולם נהרו אחריו, וכאשר שמע על גזרת פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" פחד ללדת עוד ילדים, פירש מאשתו והלך לגור לבדו.

**כיון** ששמעו בני ישראל מה שעשה, עמדו גם הם וגרשו נשותיהם. אמרה לו בתו, היא מרים הצדקנית, אבא! גזירתך קשה משל פרעה! הרי פרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה, שפרשת מאמא - גזרת גם על הזכרים וגם על הנקבות. שמע עמרם לדברי הטעם של בתו, חזר ולקח את יוכבד לאשה, וזהו "ויקח את בת לוי" - לקח שוב את אשתו.

**מנישואין** אלו - נולד משה, הרועה הנאמן, המנהיג המסור, הרב הדומה למלאך ה' צבא-ות, אשר הוא בעצמו הושיע את ישראל והוציאם מעבדות לחירות עולם והנהיג אותם במדבר ביד רמה!

**בן** זה בעצמו, אילולי שמע אבא לקול בתו - כיצד היה בא לעולם?..

**ומזה** אפשר ללמוד על כל העניינים - מסכם ה"חפץ חיים" זי"ע - שאי אפשר לנתח ולפענח שום דבר בשכל ורגש האנושי ולחשוב מחשבות אם כדאי וראוי הדבר, אם מתאים לעשות רצון ה' עתה, אם נח וקל המצוה או ההלכה, כי לא כן דרכי השי"ת, האדם יראה רק לעיניים, ואינו יכול לצפות מרחוק, אבל היודע נסתרות יודע מה שעתיד להיות, ואנו צריכים לבטל רצוננו ודעתנו מפני רצונו.

**תמים** תהיה עם ה' אלוקיך, התנהג עמו בתמימות, ואל תחקור אחר עתידות וצפונות, ואז תהיה עמו ולחלקו וייטב לך.



## הכל לטובה

**לשמחתם** של בני הזוג כהן לא היה גבול - בן נולד להם לאחר שנים רבות של המתנה ממושכת בצער ועגמת נפש לרוב.

**מושי** התינוק היקר גדל והתפתח לשמחת הוריו, ואביו שהיה עשיר גדול לא חסך מאומה למען ייטב לו והעניק לו ככל מבוקשו.

**כשמלאו** למושי חמש שנים נפל למשכב ונחלה מאד ל"ע.

**צערם** של ההורים לא ידעה גבולות, הם ישבו ליד מיטתו וסעדוהו בכל כוחותם ויכולתם, טובי הרופאים הוזעקו לנסות לגלות מקור מחלתו של הבן היקר והיחיד, אך לא הצליחו להעלות לו מזור ותרופה.

**לאחר** מאמצים מרובים הובא רופא גדול ומומחה מארץ רחוקה תמורת סכום כסף עצום, והוא הצליח לאבחן את הסיבה למחלה הקשה - אכילת בשר, גופו של הילד רגיש מאד לכל תבשיל של בשר, הוא רשם לו מרשם לתרופה מאד נדירה והזהיר את ההורים לבל יבא לפיו שום מאכל בשרי.

**פעם** אחת הוצרך האבא לנדוד למרחקים לצורך מסחרו, הוא שכר איש מיוחד שישגיח על מושי מחמד נפשו על כל מה שמכניס לפיו, ויצא לדרכו.

**כשחזר** ממסעו נדהם לראות את בנו שנפל שוב למשכב ומצבו חמור מאד, התברר שיום אחד חמק הנער למטבח וטעם חתיכת בשר, ולכן נחלה מאד.

**כעבור** זמן מה ערך אביו סעודה גדולה והזמין את כל מכריו ובני משפחתו ליטול חלק בסעודה, והנה מיד כאשר הופיע בפתח החדר מושי אהובו - תיכף ומיד תפסו האב באהבתו המרובה והוציאו מהבית לשחק עם חבריו.

**המסובים** נדהמו לנוכח אטימותו של האב שאינו מאפשר לבנו לטעום מהסעודה הדשנה, וכי רק לחבריו וקרוביו דואג לסעודה טובה, ועל בנו יחידו הוא כ"כ מתאכזר מלתת לו אפילו חתיכה קטנה.. והם אינם מבינים כי רחמנות עצומה טמונה במעשהו, ומאהבתו אותו מאד הוא דואג לו שלא יגיע לאפו ריח הבשר האסור לו ומזיק לו, ו'אכזריותו' הן זוהי רחמנות!

**אבינו** שבשמים אוהב אותנו כמו בן יחיד ויקיר, רק הוא יודע מה באמת טוב עבורנו, הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, א-ל אמונה ואין עוול, צדיק וישר הוא, ומה שנדמה לעתים כאילו כ"רע" או "צרה" - הרי לטובתנו הוא, ולא תמיד אנו מצליחים להבין דרכי ה'.

**בפרשתנו** אנו לומדים על תחילת השעבוד של בני ישראל במצרים - ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את חייהם בעבודה קשה, ויצעקו בני ישראל אל ה' ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה.

**ולכאורה**, בינת האדם קצרה מלהבין את הסיבה לשעבוד הקשה וכל גלות מצרים, וכי מה חטאו ומה פשעו בני ישראל? ואפילו משה רבינו בעצמו מקשה בסוף הפרשה: "למה הרעותה לעם הזה..."

**אבל** האמת היא, כי אבינו שבשמים - אב רחום ורחום הוא מאד, רק הוא יודע מה באמת טוב לכל אחד, ומאתו לא תצא הרעות לעולם, וגם אם מוצאים צדיק ורע לו, איש ישר ותם דרך שארעו לו צרות ועוני וייסורים רח"ל - הרי כמו אותו תינוק קטן שאינו מבין מדוע אביו מוציאו מהסעודה, מה חטא ומה פשע, מדוע לא ייהנה כמו כולם מהתבשילים הטובים, כל מה שעושה הקב"ה - לטובה הוא עושה, ולא תמיד אנו מבינים זאת.

**יה"ר** שנזכה תמיד לראות רק חסדים מגולים וטובים ולראות עין בעין בישועת ה' וגאולתינו כאשר נגאלו אבותינו ממצרים.





### "למחר יהיה האות הזה" – דאגת האומות

**החנווני** הוותיק הגיע אל רבי חיים מצאנז זי"ע וטענתו בפניו: חנות חדשה פתחה את שעריה בסמיכות למכולתו השכונתית, ובמבצעה ומחירה המוזלים היא מאיימת על הכנסותיו, ואף החל להרגיש במצוקת הפרנסה מעת הופעת החנות המתחרה. ה"דברי חיים" הקשיב לו בהבנה ומכל לבו הרעיף ברכתו שתשוב פרנסתו כבתחילה ועסקיו יצליחו וירוויחו. הלה לא הסתפק בכך, ודרש מהרבי שיקלל את הבעלים של החנות החדשה! - לקלל? הן זוהי עברה חמורה! ביקש המתלונן שלכל הפחות יכה הרבי בשבט פיו את הצלחת החנות, ובכך יוסר עול מתחרהו. הבין הצדיק את נפש החנווני, החל לברר ולחקור אחר מהלך מעגל מכירת הסחורה - רכישת המוצרים, הובלתם, סידורם וכו', כאשר בן שיחו אינו יורד לסוף דעתו. הגד נא לי, היאך אתה מוביל את מוצרי החנות? החנווני המיומן השיב - נוסע אני בעצמי עם סוס ועגלה, בודק את התוצרת, ואפילו מלאכת הנהיגה אני משאיר לעצמי כדי לחסוך בהוצאות.

**ומה** הנך עושה כאשר הסוס נצמא למים? חקר הרבי, - עוצר אני על יד אגם מים, נותן לו לשתות, אחר ממשיכים

במסעינו, מקפיד אני על צער בעלי חיים! והאם שמת אל לבך להתבונן במעשי הסוס קודם שתייתו? בירר הגאון הגדול מצאנז, לפני השתיה הוא בועט בתוך המים, ורק אח"כ שותה... מה פשר מעשהו, ניסה הרבי להבין מנהג משונה זה. וגם אותו מוכר, שהורגל במראה זה שנים הרבה, מעולם לא אימץ את מוחו לגלות סוד מופלא זה..

**הסכת** ושמע נא, שיבר הצדיק את אזנו: הסוס הזה, כאשר מבקש לשתות, מרכין ראשו לכיוון המים, והנה מגלה הוא שם את בבואתו! תיכף מחליט כי ניצב לו שם "מתחרה" מנגד, המאיים לגמור לפניו את כל מימיו "שלו", הסוס מתיירא מאד ודואג שמא ישאר צמא, על כן אינו נרגע עד שבועט בחזקה לתוך המים, כך מצליח להעכיר את המים ולגרום להעלמות דמותו שלו בעצמו, ורק כאשר בטוח שהצליח ל"סלק" את האויב המר, מתפנה לשבור צמאו ולשתות...

**אל** תהיו כסוס כפרד אין הבין. כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד אחרית שנה ואין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימא. אינך צריך לדאוג על פרנסתך, יושב בשמים יושב וזן את כל העולם ומשגיח על כל ברואיו, ואיש אין בכוחו למנוע ממך את המגיעך. ובאשר לדחקות הפרנסה שהנך מתלונן, פשפש במעשיך והתפלל על מזונך!

**בפרשתינו** אנו לומדים על עשרת המכות, בין ההתראות של משה לפרעה הוא מודיע לו: ושמתי פדות בין עמי ובין עמך, למחר יהיה האות הזה.

**מבואר** בספר "דברי ישראל", כי כאן מרומז ההבדל בין ישראל לגוי, הבדל האמונה בהשגחה פרטית. "למחר" - היינו דאגת יום המחר, מה נאכל מחר, מה יהיה מחר, איך יהיה מחר, דואג רק מי שאינו מאמין בישועת ה' ובהשגחתו התמידית. היהודי המאמין, אינו חושב כלל על "מחר", הוא רק עושה את

ההשתדלות הצריכה, אך כלל לא דואג מה נאכל או מה יקרה. וכך דרשו רז"ל (תנחומא בשלח כ') - כל מי שיש לו מה יאכל היום, ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מחוסר אמנה. הנני ממטיר לכם לחם מן השמים - דבר יום ביומו. "ושמתי פדות בין בין עמי ובין עמך" - מה יהיה סימן ההיכר בין עם ישראל לבין שאר העמים - "למחר!" - יהיה האות הזה. מי שדואג דאגת מחר, מחוסר אמנה ואינו בכלל "עמי". ומסיים את ביאורו לפרש את הפסוק - צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר", כי הצדיק שבע ממה שיש לו וסמוך ובטוח בה', ואילו בטן הרשע - גם אם תשבע, הרי תמיד תחסר מרוב דאגה ומחשבות על העתיד. ובאמת, הלא העבר - אין, העתיד - עדיין, וההווה - כהרף עין, א"כ - דאגה מניין?.. אין הדאגה מוסיפה מאומה, היא רק מגרעת את מה שיש כן.

**והרי** הדואג לפרנסתו ומוסיף תמיד תחבולות להוסיף עוד רווחים ועסקים, נדמה נמשל לאותו קבצן עני נבער שהזמינו העגלון העשיר להצטרף ללא תשלום למרכבתו, באשר נוסע הוא ג"כ למחוז חפצו. ואותו אביון, על פינתו מצטנף בעגלת העשיר, אך אינו חפץ לעזוב את חבילתו הדלה והעמוסה. להצעת העשיר להניח את מרכלתו על רצפת המרכבה, עונה לעומתו - לא דיי שאני בעצמי מכביד על העגלה, עוד אוסיף כובד משקל החבילה להכביד מסע הסוסים, מוטב כי אחזיקנה עליי, ובכך אקל מעט על העומס... השלך על ה' יהבך, הוא מסתדר לבד, יושב ברומו של עולם ומפרנס את כל העולם ודואג לכל נברא.

**גם** מכל המכות שהכה ה' את מצרים נוכל ללמוד על ההשגחה הפרטית של הקב"ה על כל דבר, על המצרי נגזר לשתות דם ועל ישראל מים, גם אם ישתו שניהם בכוס אחת - יהנה היהודי ממים צלולים והגוי ישתה דם. וכן הצפרדע, שנגזר עליה בדיוק להיכן תכנס ומהיכן תצא, מי ישרף בתנור ומי יקרקר על

המיטות. וחיות הערוב, מי יזיק את המצריים ומי ישוטט בנחת ברחובות היהודים. וכך קובע החכם מכל אדם באחרית ספרו: "אם ימלאו העבים גשם על הארץ, על הארץ יריקו, ואם יפול עץ בדרום ואם בצפון, מקום שיפול העץ שם יהוא..." (קהלת י"א) מפרש הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק זי"ע - אין אדם נוקף אצבעו, ואין שום עשב יבש ונעקר, ואין שום אבן נזרק, כי אם בזמן ובמקום הראוי לו בדיוק.



### כל מה שעושה הקב"ה - הכל לטובה

**לא** אחת נקלע האדם לכל מיני מצבים לא נעימים שהיה מעוניין להמנע מהם ולא להיות בתוכם, להחזיר את הגלגל אחורנית, להתעסק בכל אופני ההשתדלות להנצל, לדחוף ולעקוף ולעשות הכל לצאת בשלום מהאירוע.

**קרו** גם ל"ע מקרים של צער עמוק ויגון קודר, עגמת נפש ודאגה וחרדה, חבילות תלאות של אנחות בתחומים רבים - עיכוב בשידוכים, ציפיה ממושכת להפקד בזרע של קיימא, חוסר נחת מהילדים, דוחק פרנסה וסיבוכי חובות והלוואות, מחלות שונות בגוף ובנפש בייסורים וצער, קשיים גשמיים וקשיים רוחניים, ועוד כהנה רבות שעליהם יתקיים "כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך", ומעתה - אך רחמים פשוטים וחסדים מגולים לכל נפש מישראל.

**כיהודים** מאמינים בני מאמינים, מקבלים הכל באהבה, נאנחים ואומרים "גם זו לטובה" ומצפים לישועה.



**אך** דבריו המאירים של הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטה זי"ע, בספרו "אוהב ישראל" בפרשתינו, יעירו יאירו עינינו לשנות כליל את כל המבט על כל צער וכל אנחה, שלא יבואו, ולהשכיל כי "מעז יצא מתוק" וכי טוב ונכון ומועיל כל קושי והכל מחושב מבעל הרחמים על הצד הטוב ביתר לכל אחד.

**וכה** דבריו המחזקים והמאלפים:

**פרשתינו** מתחילה במילים "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'".

**יש** לדעת, כי "וידבר" משמע דיבור קשה, דיבור של גבורה, וכן השם "אלוקים" מראה על דין וגבורה, ואילו "ויאמר" מוכיח על אמירה רכה ונעימה, וגם השם הוי"ה מורה על רחמים וחסדים.

**מדוע** פותח ב"דין" - "וידבר - אלוקים", ומסיים ב"רחמים" - "ויאמר.. ה' " ?

**אלא**, דברי רש"י שמפרש שדיבר איתו קשות על שהקשה לומר "למה הרעותה, למה זה שלחתני", יובנו על פי הסברו בסוף הפרשה הקודמת המובא במדרש -

**"עתה** תראה אשר אעשה לפרעה..." רק מעשה זה תראה, ולא את העשוי לשבעה מלכים במלחמת כיבוש הארץ, והיינו שלא ייכנס לארץ ישראל.

**ועונש** זה היה בוודאי קשה מאד למשה, שלא יזכה לראות את הארץ הקדושה המובטחת לכל האבות, ולזה דייק רש"י שדיבר איתו קשות "וידבר אלוקים".

**אמנם** בסוף הפסוק כבר מופיע לשונות של רחמים "ויאמר ה' ", משום שגם עונש קשה זה - לא היה מצד הדין, אלא מצד הרחמים!

**כי** ה' גילו את הטובה הגדולה שעתידיה לצאת מזה שלא ייכנס לארץ, ואיזה טובה טמונה בזה? -

**שהרי** רז"ל דרשו על הפסוק "מזמור לאסף אלוקים באו גויים בנחלתך..." - מזמור לאסף? קינה לאסף מבעי ליה! אלא המזמור הוא על ששפך חמתו על העצים ועל האבנים, ולא כילה חמתו על ישראל להשחיתם לגמרי ל"ע.

**ועתה**, אם משה רבינו היה נכנס לארץ ישראל, מיד היה בונה את בית המקדש, כמובא בגמ', ואז לא היו הגויים מצליחים לשלוט במעשי ידיו של משה ולהחריב את בית המקדש לעולם, וכאשר הכעיסו את הבורא במעשים הרעים, היה מכלה זעמו על העם ולא על המקדש, ואז רח"ל לא היה נשאר שריד ופליט, נמצא שזה הדבר היה באמת טובה גדולה בעיני משה רבינו שיציל במיתתו את כל ישראל, וכך באמת נהג מגיל צעיר למסור נפשו בעד כלל ישראל.

**וכך** מסיים ה"אוהב ישראל" את הסברו הנעים:

**"מעתי**, מתוך דברים אלו, הנראים זרים לעין הרואה, נתגלה למשה גודל האהבה והחסד ורחמים גמורים הנצמחים מזה לכל ישראל... אשר על כן חייב אדם לבורך על הרעה כשם שמבורך על הטובה, כי הכל לטובה ולתועלת!"

**דיבורי** נוחם ומרגוע אלו, מרומזים בתמצות בדברי הפסוק במגילת איכה -

**"מפי** עליון לא תצא הרעות והטוב",

**הקב"ה** הוא בעל הרחמים, תמיד טוב ומטיב לכל, מתנהג עם בריותיו במידת החסד, וכל שכן עם בניו אהוביו, רק לא תמיד מבינים כל דבר בעיני בשר, ולא משיגים כי בכל צער יש שער, ולכל צרה יש אורה, כל מה שעושה הקב"ה - לטובה

עושה, וכסיפור הנודע של רבי עקיבא והתרנגול והנר, ויש רק להתאזר בסבלנות ולמצוא את הטוב והמתקן בכל דבר.

**וכך** מסביר בספר "קרבן עני" את הפסוק "רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו" שהיסורים לרשע הם אמנם מכאובים רבים, אבל הבוטח בה' - חסד יסובבנו - כל מה שמסובב אותו הוא רואה כחסד ה'.

**ואנו** מבקשים בכל יום "הראנו ה' חסדך" שנזכה באמת לראות גם בעיני הבשר הפשוטות שלנו רק את חסדיך, לא רק להאמין שזה חסד, אלא גם לראות ולהרגיש בטוב הנגלה ולמצוא אך טוב וחסד וחסדים מגולים וטובים.



## מדוע לא נוהר משה מ"הכרת הטוב" כלפי פרעה?

**אדון** אחד הפליג בים לארץ רחוקה לצורך עסקיו. באמצע הים פרצה רוח סערה והאניה חישבה להשבר מרוב טלטולי הים הזועף. לאחר תלאות רבות עגנה האניה על אי בודד במקום נידח מאד. הסוחר ירד אל האי והתחיל לשוטט ולחפש קורת גג להצילו מהחמה ומהקור. והנה הוא מבחין בבקתה קטנה ועלובה השוכנת למרגלות גינה נחמדה. הוא נקש על דלתה ומיד הזמינו בעל הבקתה בחביבות ובמאור פנים. הלה - על אף היותו דל וחסר כל, השתדל מאד במצוות הכנסת אורחים בכל כוחו ומאודו להנעים לו השהות בבקתתו הקטנה ולהתחלק אתו בפתו ומימיו מעל ומעבר ליכולתו. כך שהה הסוחר העשיר בבית מארחו הדל זמן ממושך והתאושש שם מכל תלאות וטלטולי הדרך הקשה. והנה יום אחד קם אותו אורח עשיר, נטל מקל מבית מארחו הטוב, וגרש אותו מהבית בגערות ואיומים. לא הואילו כל תחנוניו

ובכיו וטענתו מדוע הוא משיב רעה תחת טובה, התאכזר בכפיות טובה, סלק אותו מבקתתו והשתלט על כל הבית והגינה הנאה מסביב. המארח השבור והעלוב שנהפך בבת אחת לחסר כל, שוטט בחוצות ולא ידע להשית עצות בנפשו. כדי שלא ימות מרעב, החליט להצטרף לחבורת לוחמים אמיצה שהטילה אימתה על כל האי, התאמן שם ולמד תכסיסי מלחמה והם פרנסוהו מהשלל הרב שתפסו ונהיה לחלק מהם. לימים תכננה החבורה להשתלט על השכונה בה היה גר הוא בעצמו, מקום מגוריו שנשדד על ידי אורחו שהטיב לו והתמסר עבורו. באישון לילה פשטה החבורה על כל שורת הבתים והחלה לבזוז את כל תושבי המקום ואת רכושם. בהגיע אותו מגורש לביתו, עצר לרגע, התמהמה מלפרוץ את הבית ולשבור את הדלת, ביקש מחברו שהוא ישבור את הדלת במקומו, לאחר שהדלת נעקרה - פשט בכח אל ביתו, גירש את המגרש, וחזר אל נחלתו ואל מנוחתו. לתמיהת חבריו - מדוע לא רצה לשבור בעצמו את הדלת, השיב - הרי מדובר בבית שלי מימים ימימה, דלת זו הגנה עלי ושמרה אותי ואת ביתי ואת כל אשר בפנים, כיצד אחזיר לה רעה ואשבור אותה? הדלת ששימשה אותי בנאמנות כל השנים, לא אגרום לה רעה. רק אותו אורח פולש אכזר שהשיב לי רעה, אותו אסלק ממבצרי והשב אשיב לו כגמולו בראשו.

**אנו** לומדים בפרשתינו על המכות שהביא ה' על המצריים במצרים. את המכות הראשונות לא רצה משה בעצמו להכות, אף כי ה' ציוהו, והטעם - משום הכרת הטוב, היאור הגן עליו בהיותו מוטמן בתיבתו לאחר לידתו, והארץ הגנה עליו כשהטמין את הגוי שהרג ויטמנהו בחול. ואכן, יסוד חשוב אנו לומדים מכאן. יסוד "הכרת הטוב" לא לגמול רע למי שגמל אותנו טובה, אפילו לדומם שאינו מרגיש, ובוודאי לחבר שגמל טובה - רק להשתדל להשיב לו טובות לרוב. אמנם, יש להבין - מדוע גרם משה רבינו לפרעה בעצמו את המכות האלו, הלא פרעה גידלו בביתו ושמר עליו והביא עליו טובות הרבה, מה עם

”הכרת הטוב” כלפי פרעה? אך לפי המשל הנ”ל יובן היטב, כי אמנם - היאור והארץ, עשו עמו טובות, ולכן לא רצה לעשות להם שום רע, אבל פרעה הרשע - הרי הוא בעצמו גמל רעה גדולה עד מאד בזה ששכח את יוסף, בין אם היה מלך חדש שלא ידע את מעשי יוסף, היה לו ללמוד ולדעת דבר זה, ובוודאי אם הוא אותו פרעה שעשה עצמו כאילו לא ידע, והשכיח מלבו את הטובה הגדולה שעשה יוסף לארצו, את החלומות ופתרונם, את עצתו הנבונה, את מאמציו להציל את ארץ מצרים מרעב ומוות, פרעה כזה שהחזיר רעה תחת טובה לצאצאי יוסף ולאחיו, לא זכר את הטובות שגמלוהו היהודים, התאכזר עליהם והטיל עליהם גזרות רעות וקשות, עליו ראוי להשיב לו כגמולו בראשו ולהכות אותו מכות נאמנות המגיעות לו.

**אך** בוודאי שעלינו להתאמץ מאד להשיב טובה ולגמול חסדים לכל מי שעשה לנו טובה ולהזהר מאד מכפיות טובה, כמו שנזהר משה רבינו מלהכות את היאור ואת עפר הארץ, שאין להם גוף ולא מרגישים, משום שהיה לו טובת הנאה מהם.





### אהבת ה' לבניו

**מנשה** מלך ישראל היה מהמלכים הרשעים ביותר שקמו בישראל, בתחילה היה שונה חמשים וחמשה פנים בתורת כהנים, אך לבסוף ירד לדיוטא תחתונה ביותר "וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה, לבד מחטאתו אשר החטיא את יהודה לעשות הרע..." (מלכים ב כ"א)

**הוא** הרג את סבו ישעיהו והפיץ את צלמיו בקרב כל העם ועבר על כל העבירות החמורות בזדון.

**מה** עלה בסופו של מלך זה?

**איתא** בירושלמי: "וידבר ה' אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו ויבא עליהם את שרי הצבא אשר למלך וילכדו את מנשה בחחים. א"ר לוי, מולא (כמין סיר גדול) של נחושת עשו לו ונתנו אותה בתוכה והיו מסיקין תחתיו, שכיון שראה שצרתו צרה לא הניח ע"ז בעולם שלא הזכירה, כיון שלא הועיל לו כלום אמר - זכור אני שהיה אבי מקרא אותי את הפסוק הזה בבית הכנסת

"בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו כי אל רחום ה' אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישכח את ברית אבותיך אשר נשבע להם" הרי אני קורא אותנו אם עונה אותי מוטב ואם לאו הא כל אפייא שוין (שהיה ח"ו משה הנהגתו לשאר ע"ז). והיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפילתו של מנשה לפני הקב"ה, והיו מלאכי השרת אומרים לפני הקב"ה רבונו של עולם אדם שעבד ע"ז והעמיד צלם בהיכל אתה מקבלו בתשובה? אמר להן אם איני מקבלו בתשובה הרי אני נועל את הדלת בפני כל בעלי תשובה. מה עשה לו הקב"ה חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד שלו ושמע תחינתו, הדא היא דכתיב ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבהו ירושלם למלכותו. במה השיבו, שמואל בר בונא בשם רבי אחא ברוח השיבו, כמה דתימר משיב הרוח, וידע מנשה כי ה' הוא האלקים, באותה שעה אמר מנשה אית דין ואית דין... (ירושלמי סנהדרין י, ה"ט)

**מסביר** הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שהקב"ה ברא את עולמו להתנהל במידת החסד והרחמים, ו"עולם חסד יבנה". בי"ג המידות של רחמים, ישנם הרבה בחינות של חסד, ה' ה' - קודם החטא ואחר החטא, אבל אצל מנשה טענו המלאכים כי אמנם עשה תשובה, אבל זו לא תשובה באמת, זה רק כאשר היה מתבשל בתוך הסיר, זוהי תשובה של "דיעבד שבדיעבד", ולא היה שום צד לקבל את התשובה של מנשה. אך אז נתגלה הבחינה הנוספת של הנהגת השי"ת שהוא א-ל רחום וחנון, בחינה של "חתר את הרקיע מתחת כסא הכבוד", כביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו חתר לו חתירה, ולגדולתו אין חקר. ואז אע"פ שלפי כל החשבונות של החסד האנסופי לא היה שייך להתחסד עם מנשה, הקב"ה אמר - "אני מציל אותו!". בכבודו ובעצמו.

**בפרשתינו**, "ויהי בחצי הלילה זה הכה וכו'", וכמעט שלא הצליח המשחית להבדיל בין בית שגרים בו ישראל

או גוי, הרי המלאכים קטרגו בזמן קריאת ים סוף - הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, ולא זו בלבד, אלא שירדו אז בני ישראל לשפל המדרגה של כמעט שער החמישים, וכמובא שהם היו המפיצים הגדולים ביותר לכל העולם של עבודה זרה.

**בני ישראל** היו דומים במעשיהם למצריים הטמאים, "גוי מקרב גוי" היה צריך ה' להוציא ולברר. "וירדתי בארץ מצרים" - אני ולא מלאך. שום מלאך לא היה בכוחו ללמד זכות על ישראל ולהצילם, "עד שבא הקב"ה וגאלם בכבודו ובעצמו", רק הבורא יתב"ש, היודע לבדו את הנקודה הפנימית של הניצוץ הישראלי שלא כבה - רק הוא בכבודו ובעצמו יכול לגאול אותם.

**ומן** הראוי לצטט כאן את לשונו הק' של ה"ישמח ישראל" זי"ע אשר רק השבוע חל יומא דהילולא שלו, אשר חוצב להבות אש בדיבוריו המאירים ומשיבים את הנפש:

**במדרש** חזית (שהש"ר ב' י"ט) קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, רבנן אמרי זה משה, בשעה שבא ואמר להם לישראל בחודש הזה אתם נגאלים, אמרו לו - משה רבינו, האיך אנו נגאלים והלא כל מצרים מטונפת מע"ז שלנו! אמר להם - הואיל והוא חפץ בגאולתכם, אינו מביט בע"ז שלכם אלא מדלג על ההרים וגומ', ואין הרים וגבעות אלא ע"ז... דהנה כתיב אני ה' לא שניתי ואתם בנ"י לא כליתם, הבטיחנו השי"ת אשר לא נכלה ח"ו בכליון, ואם ח"ו כאשר כלל ישראל יחטאו ועומדים בשפל המצב, ועפ"י הדין מחויבים הם כלי' חלילה, כאשר ישובו אל ה' ויצעקו מעומק לבם אל אביהם שבשמים, אז נתעורר רחמים רבים ממקור הרחמים מבחינת למעני למעני אעשה, כי באמת הנקודה הפנימית השוכן בקרב כל ישראל - בנקודה הזאת לא יגע שום רע וחסא ועון ואשמה חלילה, עליה כתיב - השוכן איתם בתוך טומאותם, והיא החלק אלקי אשר נטועה ומושרשת בכל איש ישראל... ומקום הרחמים הזה הוא מקום גבוה מאד נעלה, וגם ממלאכי השמים נסתר ולא



ישיגו בשום השגה הרחמנות הזו, רק אני ה' חוקר לב ובוחן כליות, הוא לבדו יודע ומרחם על עמו, וממקומו הוא יפן ברחמיו לעמו, ובמדת הרחמים הזאת נפדו ונגאלו ישראל ממצרים, כד"א - אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו, שלא נתגלה המקום הזה לשום נברא, לא מלאך ולא שרף, וזה הוא דברי המדרש - כיון שהוא חפץ בגאולתכם, היינו שהתעורר רצון העליון ממקום גבוה על גבוה לפדות אתכם למען שמו וחלקו, מדלג ומקפץ על ההרים והגבעות, זו ע"ז, ואין לשום נברא שום תפיסה ושכל איך יוכל להיות רחמים כזה, ואין לכם שום חשבון ותפיסה בזה" עכלה"ק.



## את אשר התעללתי במצרים - הלימוד מהמכות

**שמעון** ולוי היו עניים ודלים הגרים בעיר אחת, שמעון היה בריא וחסון, בעל גוף גבוה ואיתן, ואילו לוי היה נמוך וצנום, חלש ובעל פצעים ומחלות.

**קבעו** ביניהם לצאת לדרך משותפת לאסוף כספים ולקבץ נדבות מעיר לעיר ומכפר לכפר.

**בדרכם** הארוכה נהג שמעון ללגלג על רעהו לוי, מבזהו על גופו הנמוך, צוחק על מגבלותיו וזורה מלח על פצעיו הרבים. לוי הצטער מאד על מצבו הקשה, אך לא העיז מעודו להשיב למחרפו ולענות לו על מנת בזיונותיו, רק נשא תפילה חרישית בכל יום שיושב בשמים החומל על דל יראה בעניו הכפול ויתבע עלבונו.

**פעם** אחת הגיעו שניהם בנדודיהם אל עיר הבירה, מקום מושבו של המלך, ובאותו היום אירע אסון כפול בארמון המלוכה - גם רופא המלך הנודע וגם שומרו החזק והגיבור שבקו חיים בבת אחת ומתו.

**שלח** המלך פקידים לחפש בכל רחבי ממלכתו אחר אנשים מתאימים למלא את שתי המשרות הפנויות - רופא ושומר ראש.

**לאחר** דרישה וחקירה נמצא רופא מהולל הבקיא בכל סודות הרפואה ומרקחת התרופות, וגם איש חיל וגבור מלחמה לשמור על המלך וארמונו.

**ביקש** המלך לנסות את שני המועמדים ולבחון את יכולתם, והללו הסכימו בשמחה להוכיח את כושרם.

**"יביאו** נא לפני המלך איש חולה, ואפילו אנוש מאד" הציע הרופא, "ואני אצליח לרפאתו כהרף עין!".

**"יוגש** כאן גיבור איתן" הציע המועמד השני - בעל הכח, "ואני אצליח למחוץ אותו כיתוש בבת אחת...".

**יצאו** עבדי המלך לרחובה של עיר, חפשו ומצאו את צמד הקבצנים שלנו - שמעון ולוי..

**מיד** לקח הרופא הגדול את לוי החלוש והצנום, טיפל בו טיפול מסור להפליא, רקח לו תרופא פלאית, ותוך זמן קצר הבריא והתחזק יותר משמעון.

**באותו** הזמן ניגש איש החיל אל שמעון גבה המידות והכוחות, חבט בו חבטה הגונה, ומיד הפכו לגל עצמות פצוע ומוכה בכל אבריו...

**כל** אחד, ב"מעלתו" וב"יתרון" שהתברך בו - בעת מבחן שינו את כל החיים, לכאן או לכאן.

**על** פי משל נפלא זה, מסביר המגיד מדובנא זי"א את ענין המכות של מצרים "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים" - כל עשרת המכות הינם צחוק שעשה הבורא הכל יכול מפרעה שהחזיק עצמו לאליל ומכל האומה החזקה, שקבלו את ענשם מתוך גדולתם ועוצמתם, מכה אחרי מכה, במכת דם - להעשיר את ישראל תמורת כוס מים, צפרדע - יצור קטון שהפריע מנוחתם, וכן הלאה עד שגרשו אותם באמצע הלילה של ליל פסח.

**וכן** יהיה בגאולה הקרובה, אשר אם כיום שרוי עם ישראל בגלות המר בין עמי הגויים המתפארים בחוסנם ובגבורתם, והם סובלים רדיפות והשפלות, הרי כימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות במהרה, ובבת אחת תבוא הגאולה השלמה, והקב"ה ישפיל גאים ויגביה שפלים וירם קרן לעמו תהילה לכל חסידיו.

**וזהו** גם חיזוק גדול לכל אחד, בכל מצב שהוא, הלא הקב"ה הוא כל יכול, ובבת אחת יכול להפוך את הגלגל להתרומם לרום המעלה ולהגאל מכל צער ונגע.

**כי** אלוקים שופט זה ישפיל וזה ירים.





## שבת שירה: אז נבהלו אלופי אדום - ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך

**פרשת "בשלח"** מסבה קורת רוח ועונג רוחני לראות כיצד עם מושפל ומדוכא, עם של תכבד העבודה על העם, רדיפות ומכות, וכעת יוצא בראש מזרח, מכפופי קומה, לזקופי קומה, כולם יחד ללא כל חזרות ודקלומים, פצחו פיהם בשירה חדשה ושבחו גאולים לריבון העולמים, והגיעו לשיאים רוחניים גבוהים של "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה הנביא יחזקאל בן בוזי". בשירת הים כתוב הפסוק: "אז נבהלו אלופי אדום ... נמוגו כל יושבי כנען", פשוט נפל פחד היהודים על כל אומות העולם, ככתוב: "תפול עליהם אימתה ופחד" וראה זה פלא, הנה בנ"י בלכתם במדבר בדרכם לארץ ישראל שלח משה שליחים למלך אדום כדי לעבור בארצו ככתוב: "נעברה נא בארץ לא נעבור בשדה וכרם. ולא נשתה מי באר וכו' ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך" (במדבר פ"ב י"ד - כ"א) מלך אדום מצחצח חרבות מתנגד נחרצות ולא מוכן שתדרוך כף רגל יהודי על אדמתו. ותשובה תמוהה, כיצד סר מעליו פחד היהודים מעליהם, ועוד יש לשאול אם אדום מרגיש שהוא גיבור למה נקט ואמר "פן" בחרב וכו', כי הפירוש המילולי של "פן" פירוש

"אולי" כמפרש אונקלוס, וא"כ למה הוא מהסס בתשובתו ואומר "פן" שאינה תשובה מוחלטת. לכאורה אם הוא גיבור היה צריך לומר, לא תעבור בי ובחרב אצא לקראתך.

**אלא** מפרש"י ניתן ליישב. בתחילה כתוב בתורה שמספרים לאדום מה גודל התלאות שעברו במצרים. ולבסוף וישמע קולנו, ופרשו בברכה שברכנו אבינו "הקול קול יעקב" שאנו צועקים ונענים, והנה, ועדיין אדום לא מתרכך, הוא עושה שרירים ואומר "פן" בחרב אצא לקראתך ופרש"י אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצעק אל ה' וישמע קולנו. ואני אצא אליכם במה שהורישני אבי "ועל חרבך תחיה" ויצא אדום לקראתו בעם כבד וביד חזקה ופרש"י בהבטחת זקננו והידיים ידי עשו. מפסוקים אלו נראה שהיה דו שיח. הדומה לכתב סתרים. ורבינו רש"י מפענח את השאלות והתשובות. והשאלה היסודית מתעוררת ונשאלת מנין אדום שאב עוצמה ועזות. וזרק מעליו את הבהלה בשעת קריעת ים סוף של "אז נבהלו אלופי אדום" אלא בנ"י באים להכניע אויב מכח הקול קול יעקב - אין הידיים ידי עשו, כאשר בנ"י הם נוהגים כבני יעקב השלמים בתורה ומצוות והם באחדות אין אומה ולשון יכולים לשלוט עליהם וכאשר חסר בקול של תורה ומצוות והוא "קל" כדברי הגר"א, התוצאה היא חלילה והידיים ידי עשו. וכאן השאלה נשאלת למה אמר אדום "פן" בלשון אולי אם הוא גיבור גדול, אלא אדום בודק את המעמד הרוחני של היהודי, וע"פ זה הוא פוסק את המשך דרכו.

**נשים** לב ונתבונן, קדמה פרשה עגומה לפרשת שליחת שליחים לאדום, הנה בני ישראל במדבר, ולא היה מים לעדה, התכנסו כולם על משה ואהרן, וירב העם עם משה... למה העליתנו ממצרים... בנ"י דברו בטונים גבוהים עד כדי ויבואו משה ואהרן בפני הקהל ... ויפלו על פניהם וירא כבוד ה' אליהם. פרשה זו נקראת "מי מריבה" כאן "אדום" הבין שבני ישראל הם

נתפסו במצב של ביטול "קול יעקב" ולכן לא פחד ודיבר נחרצות בעוז ותעצומות. ויודע להשיב מלחמה שיערה והוא בא בהבטחת זקנו יצחק אבינו. שאם אין "קול יעקב" אז שולטות ולופתות ידי עשו האכזריות את בני ישראל.

**והשאלה** נשאלת אם אדום בטוח כל כך בכוחו ובהבטחת זקנו יצחק, למה אמר בלשון אולי - "פן"? אלא אמר אדום נכון כרגע אני שולט במערכה, אבל גדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד. ובני ישראל יעשו תשובה, ויתחרטו על דרכם הרעה, ויעזבו את החטא. ויקבלו לעתיד ויחזרו למעמד של "קול יעקב". וממילא אין ידי עשו מנצחות, וממילא אינו יוצא למלחמה. כי יפסיד את מערכת המלחמה, לכן נקט המונח "פן", תלוי בשעת מעשה למי הם מחוברים, ועל פי זה יחליט יציאתו לקרב. נמצינו למדים שגם גוי יודע את סוד ויסוד קיום עם ישראל. ויודע מתי לבוא במלחמה. כאשר המן הרשע רצה להפיל את היהודים בגזרת להשמיד להרוג ולאבד, יעץ לאחשורוש לערוך משתה כדי שיכשלו ויעזבו דרך תורה, ואכן הצליח ויצאו איגרות שמד להרוג את היהודים. אבל כאשר חזרו בתשובה. חזרו לשורשים, זכו ליהודים היתה "אורה" זו "תורה" וכח התורה להגן להציל ולהושיע. והיא שעמדה לאבותינו ולנו ... והקב"ה מצילנו מידם. יהי רצון ומהרה נזכה מקדש ה' כוננו ידיך, אכ"ר.



### ויאמינו בה' – כח האמונה והבטחון

**אל** הרה"ק רבי ישראל זי"ע, המגיד מקאז'ניץ, נכנסו ובאו בלב נשבר זוג יהודים כפריים, ומצוקתם בפיהם: גנבים פרצו

לביתם הדל באישון לילה, ורוקנו את כל רכושם ל"ע, הרגיעם המגיד וברכם שהמקום ימלא חסרונם, בני הזוג לא נרגעו מבכיים, בכל לב התחננו לפני המגיד שיתפלל עליהם על רכושם שיחזור אליהם בשלמות, ענה להם המגיד - כיצד אשיב לכם את הגניבה, והלא אינני יודע מיהו הגנב! הכפריים הוסיפו להתחנן על ממונם שהרי יתפלל ויעשה נפלאות כי ימצא הגנב, משראו כי הרבי מתמיד בסירוביו, הוציא בעל הבית מטבע של אדום זהוב, והניחו לפני המגיד כפדיון לצדקה, המגיד הקדוש, בראותו את המטבע, נענה ואמר לבני בזוג - לא די לי במטבע אחד, מבקש אני יותר! הניחו לפניו עוד אדום זהוב, ושוב עונה להם - אני דורש יותר! כך המשיכו בהוצאת עוד ועוד זהובים, והצדיק בשלו - לא מספיק!

**לבסוף** אמר להם המגיד - שישים אדומים זהובים, זה סך פדיון מבוקשכם. שישים זהובים! הזוג הכפרי הנגב, ניסה להתמקח ולהוריד מהמחיר הגבוה, אך משראתה האשה כי אין הרבי מוכן לשמוע על שום ויתור, פרסה את מטפחתה על השולחן, אספה בזעם את כל הכסף שנערם על השולחן בהפטירה: הבה נסתלק מכאן בהקדם! חשבתי שהצדיק יוכל להושיע אותנו, אבל הרי השי"ת הוא כל יכול, והוא בוודאי יושיע אותנו, גם בלי לתת לו אפילו אדום אחד! נשליך רק על הבורא יהבנו, והוא יושיענו.

**באותו** רגע נענה המגיד הקדוש ואמר: עתה נושעתם כבר! תדעו, כי עד עכשיו היה לי קשה מאד למלאות מבוקשכם, שכן בטחתם רק בי, ובאתם אליי שאני אושיעכם, ושכחתם מהשי"ת לגמרי. עשיתי את כל התחבולות שתכירו מעצמכם כי אין עוד מלבדו והוא הנותן כח וחיל וחיים ואין מעצור בידו להושיע, ועתה, כאשר באמת בטחתם בו - הנה כבר נושעתם! שובו לכם לאהליכם בשלום ותמצאו את ביתכם מלא ברכת ה' על כל רכושכם וכספכם.

**בפרשתינו**, בין מגדול ובין הים עומדים בני ישראל נפחדים ואובדי עצות - הים הסוער נפרש ממולם על כל המרחב, מדבריות אימה משתרעים לצידם, זרועי חיות רעות ושוודדים, - והנה מצרים נוסע אחריהם! ולא רק קול שעטת סוסי פרעה, רכבו ופרשיו, - שרו של מצרים ירד משמי השמים להיות להם לעזרה! וייראו מאד ויצעקו, אין מנוס ואין מפלט, מה עושים? - דבר אל בני ישראל ויסעו! במצב קשה שכזה, אין עצה ואין תבונה ואין שום דרך להינצל, ואפילו תפילה לא תעזור כאן - "מה תצעק אלי, לא עת עתה להאריך בתפילה".

**ויסעו** - בזאת תבחנו אם ראויים אתם להצלה, אם תאמינו בי ובגבורתי! ויסעו - "אין להם אלא ליסע, שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם הים" (רש"י)

**רק** כח האמונה שהאמינו בה' ובטחו בישועתו, היא עמדה להם ברגע הנכון לעזרה ותשועה. בזכות "ויאמינו בדבריו" זכו ל"ישירו תהילתו".



**מה** תצעק אלי. "קשה, ולמול מי יצעק אם לא לה' אלקיו, ובפרט בעת צרה..". כך מקשה ה"אור החיים" הק' בפרשתינו, וכך תוכן תשובתו, השופך אור בהיר על כל מסכת האמונה הזכה בהשגחתו יתב':

**"אכן** יתבאר הענין, עפ"י מאמרם ז"ל שישראל היו נתונים בדין - מה נשתנו אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה והללו עע"ז, (המצריים וישראל) ודבר ידוע הוא כי כח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה, יוסיפו כח הרחמים, ולהיפך וכו', והנה לצד שראה א-ל עליון כי ישראל קטרגה



אליהם מדת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל, אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם כנזכר, אשר ע"כ אמר למשה תשובה ניצחת - מה תצעק אלי, פירוש אין הדבר תלוי בידי, הגם שאני חפץ עשות נס, כיון שאינם ראויים מדת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת, ואמר אליו- דבר אל בני ישראל, פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים - דבר אל בני ישראל, ויתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שייחלק, על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה יתגברו הרחמים, ואתה הרם את מטך, פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים, כי גדול הבטחון והאמונה הלז להכריעם לטובה, ותמצא שכן היה, וצדיק הראשון הוא נחשון בן עמינדב ונכנס עד גרונו ולא נבקע הים עד שאמר כי באו מים עד נפש כמאמרם ז"ל (סוטה ל"ז)... כי רשם ה' לומר להם טעם תגבורת הדין עליהם, לצד שהם המעיטו בלבם האמונה, ואמרו הלא טוב לנו עבוד מצרים, לזה צוה ה' לעשות כנגד עוון זה הצדקת האמונה בכל תוקף". עכלה"ק.

**כי** גדול הבטחון והאמונה להכריע לטובה!



### ויאמינו בדבריו ישירו תהילתו

**מן** השמים הראו לבעל שם טוב הק' שיסע לאיזה מקום בכדי ללמוד שם מידת הביטחון מיהודי אחד. נסע אליו הבעש"ט, סעדו יחדיו סביב השולחן, ותוך כדי שיחה נפתחה הדלת, גוי אחד ניגש ליד השולחן ובמקלו אשר בידו נתן דפיקה חזקה על השולחן ויצא. שאל הבעש"ט את היהודי מה זה ועל מה זה,

וביותר התפלא על שנוכח לראות כי היהודי לא התרגש מזה מאומה ונשאר שליו ורגוע.

**ענה** לו המארח, היות שהוא חייב סכום כסף גבוה מאד לפריץ עבור שכירת הפונדק, ומנהגו הוא אשר בפעם הראשונה שולח שליח לדפוק על השולחן כדי להזכירו, בפעם השניה דופק פעמיים, וכשעדיין לא משלמים הוא מגיע ודופק שלש דפיקות ואז מוכרחים תיכף להביא את הכסף, ואם לא- הוא מוציאו מהפונדק ואף עלול להשליכו לבור אפל.

**שאלו** הבעש"ט - האם יש לך כסף לשלם, ענה - לא, עדיין אין לי מהיכן לשלם אפילו עשירית מהחוב, אבל אני בוטח בהשי"ת שיעזור לי.

**כך** ישבו והמשיכו לשוחח, ואכן אותו גוי בא ודפק על השולחן עוד שתי דפיקות, ובפעם השלישי - שלש דפיקות חזקות ויצא בחרי אף. אז קם אותו יהודי מכסאו, חבש את מגבעו ולבש את מלבושו העליון ויצא לדרך בצעדים בטוחים ומהירים, כהולך למקום ידוע ומתוכנן. הבעש"ט קם אחריו והתחיל ללכת בעקבותיו בשקט, וראה שהגיע לאיזה פרשת דרכים ונעמד להמתין שם זמן מה, לאחר כמה דקות הבחין שהגיעה מרכבה הדורה ומפוארת, ממנה ירד פריץ גדול ודיבר איתו, וראה הבעש"ט היטב שלא נתן לו שום כסף, ואח"כ עלה שוב הפריץ על המרכבה ונסע הלאה, ואותו יהודי נותר עומד על מקומו, ממתין כיודע לאיזו מטרה.

**לאחר** זמן לא רב חזרה העגלה, שוב ירד הפריץ, שוחח איתו, נתן לו סכום כסף גדול והסתלק.

**פנה** אליו הבעש"ט ושאלו מה קרה כאן, ענה היהודי בפשטות, שהפריץ הזה נוהג להזמין אצלו יין ושיכר, ועכשיו בא אליו ואמר לו - הרי הזמן של עשיית היין יהיה בעוד חצי שנה, הפעם החליט לשלם לו סכום כסף כמקדמה, ובתמורה יסכים

לתת לו הנחה במחיר היין, אבל היהודי סירב ולא רצה לקחת סכום כסף נמוך כזה.

**אח"כ** חזר שוב הפריץ, והסכים לתת לו את כל הסכום המגיע לו גם קודם הזמן, ולכן בתחילה הלך בלא כלום, ובפעם השניה שילם לו את הכסף.

**הפטיר** על זה הבעש"ט ואמר -

**זה** שלא התרגש מהדפיקות הראשונות ולא נבהל, גם אני יכול להראות זה, אבל כשרצה ממנו הפריץ הנחה קטנה ולא הסכים, והיה סמוך ובטוח שיחזור שנית כדי לתת לו את מלא הסכום, את זה אינני יכול!

**ולכן** ציוו עליו מן השמים שיסע ליהודי זה, בכדי ללמוד מידת הביטחון בשלמות.

**שבת** זו, "שבת שירה" נקראת, על שם שירת הים הנקרא בה.

**את** שירת הים אנו קוראים יום יום, וגם מזכירים אותה כמה פעמים בקריאת שמע ובתפילות שחרית וערבית.

**תחילת** השירה - "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, ויאמינו בה' ובמשה עבדו", עיקר השירה נוצרה ע"י האמונה, וכן משורר דוד המלך בתהלים (פרק ק"ו) "ויאמינו בה' ישירו תהילתו".

**על** אמונתם של ישראל כבר מצאנו בעודם בשעבוד גלותם במצרים, כאשר התבשרו ע"י משה כי פקד אותם ה' וכי ראה את עניינם - "ויאמן העם.. ויקדו וישתחוו". ויש להתעמק, שהרי זה שהאמינו למשה בעומק צער הגלות כי יגאלו ויצאו לחירות, מובן ומקובל, רצו מאד להגאל, ואכן מתבשרים כי פקד אותם ה'.

**אבל** האמונה בעת קריאת ים סוף, כאשר כל הניסים הגדולים והנפלאים נגלים לנגד עיניהם, הגיעו לדרגה גבוהה של קרבה לה' עד כדי כך שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחקאל הנביא, מה המעלה שהאמינו? וכי יש מי שלא יאמין בעת צהריים שעכשיו יום?

**אלא**, מפרש ה"נועם אלימלך", בני ישראל אכן הגיעו לדרגה כה גבוהה של בהירות האמונה בהשגחה פרטית, והשיגו שצריך להאמין בה' בעת גאולה וישועה כמו בעת צער ולחץ, תמיד צריכים להגיע לרחמי שמים ולעזרתו בכל דבר, ולא רק כאשר צר וכואב, אלא גם בעת גילוי רחמיו בקריאת הים וכל הניסים של "המעביר בניו בין גזרי ים את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טיבע" - גם אז התחזקו ב"ויאמינו בדבריו, ישירו תהילתו".

**וכך** מסביר ה"נועם אלימלך" את סוף השירה -

**"ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים"**, שהלכו באמונתם התמימה ביבשה, כמו שהלכו באמונתם בתוך הים.

**גם** בעת הטבע- אמונה תמימה, וגם בזמנים של למעלה מדרך הטבע - אמונה פשוטה.

**והנה**, אם ברצוננו לקבל תמונה נכונה על האמונה התמימה בכל מצב, דיינו אם נתבונן בדברי ה"פלא יועץ" הכותב בערך "אמונה" כדברים האלה:

**"...ויש** עוד גדר אמונה אחרת, אשר ממנה נמשכות כמה מעלות טובות, דהיינו להאמין בהשגחתו יתברך בתחתונים על כל פרט ופרט, ושאין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שגוזרין עליו מלמעלה, ומפי עליון לא תצא הרעות והטוב, בין הבאות בידי שמים בין הבאות בידי אדם, כי הרבה שלוחים למקום הן לטוב

הן למוטב, והוא הנותן כח לעשות חיל, כי לא לחכמים לחם ולא לקלים המרוץ..."



## גאולה בזכות האמונה

**מסופר** על הרה"ק רבי נחמן מהורדנא, מתלמידי הבעש"ט, שהיה רגיל על לשונו לומר על כל מה שאירע לו: "זה לטוב ולטובה! כמו נחום איש גמזו ורבי עקיבא, אשר פעם אחת נסע עם הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנא, מעיר נעמרוב, לשבות ביחד במחיצתו של הבעש"ט ליום השבת. ביום השישי נסעו לדרכם, והנה בעודם בדרך - והנה שמו לב כי לפנייהם בדרך נסיעתם נוסעת כרכרה הדורה רתומה לסוסים אבירים לבנים, הכרכרה המפוארת התנהלה לאטה בנחת ובמתינו, וכאשר בקשו לעקוף אותה כשראו שהשבת מתקרב - נוכחו לראות כי בתוכה יושב הפריץ הגדול שהטיל אימתו על כל הסביבה, ואבוי למי שיעיז לעקוף ולעבור לפניו.

**הרב** מפולנא הצטער מאד כי חשב שבאיטיות כזאת יאלצו לחלל את השבת רח"ל, אבל רבי נחמן מהורדנא נענה שוב כרגילותו: "הכל לטוב ולטובה!".

**אחרי** שעברו עוד כברת ארץ, התווסף עליהם צער נוסף על צערם - שלג גדול התחיל להערם על מסלול הדרך, והקשה מאד על נסיעתם, ועוד נוצר פקק גדול של עגלות עמוסים ומשאות כבדים של מחנה עצום מאד, וכמעט אשר התייאשו לגמרי מלהגיע למחוז חפצם בעוד יום, רק רבי נחמן לא הפסיק למלמל: הכל לטוב ולטובה.

**והנה** הגיעו שוטרים לסדר את מעבר הדרך, וכאשר ראו את המרכבה ההדורה ובתוכה הפריץ זעוף הפנים, תיכף ומיד פינו בעבורו את הדרך ומיד אחריו נסעו הצדיקים רבי נחמן ורבי יעקב יוסף במהירות והשוטרים לא שמו לב כלל כי יושבים אנשים זרים במרכבה זו, וכך נסעו אחריו עד שהגיעו לפרשת דרכים, ואז פנו לדרך שהם צריכים והצליחו להגיע תוך זמן קצר למחוז חפצם בעוד היום גדול.

**אמר** רבי נחמן לרבי מפולנאה: רואה אתה! הלא אמרתי כי הכל לטוב ולטובה, אילו לא היה נוסע לפנינו אדון זה, שחשבנו בתחילה שהוא רק מעכב בעדנו את הנסיעה, לא היינו מצליחים לעבור את כל העומס מריבוי המרכבות בדרך המושלגת, ובוודאי היינו נתקעים בדרך למשך כל השבת.

**פרשת** בשלח נקראת "פרשת האמונה", במשך כל הסדרא אנו קוראים על הנסיונות וההתחזקות באמונה, והניסים הגדולים של קריאת ים סוף בזכות אמונתם - ויאמינו בה' ישירו תהילתם" וירידת המן בכל בוקר למען אנחנו הילך בתורתך ואם יאמינו בנ"י בה' שיוריד גם למחר ולא ישאירו ממנו עד בוקר. כך מובא במדרש רבה בפרשתנו:

**"יונתי** בחגוי הסלע" - זה נאמר על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות מפני חיות רעות למה היו דומין באותה שעה ליונה שבורחת מפני הנץ ונכנסה לנקיקי הסלעים והיה הנחש נושף בה תכנס לפני הרי הנחש תצא לחוץ הרי הנץ אמר לה הקב"ה הראני את מראיך את כשרון פעולתך למי את פונה בעת צרה... השמיעני את קולך, אותו קול שהייתי שומע בהיותך במצרים..."

**לא** תמיד מבינים את ההתרחשויות והצער שמסבב הקב"ה על האדם, אבל עלינו להאמין כי אב ורחום וחנן מסבב את כל

הסיבות והמעשים ומאתו לא תצא הרעות, ולפעמים הוא רק רוצה לשמוע את הקול שלנו - השמיעיני את קולך כי קולך ערב, וכאשר רק פונים אליו וצועקים מקרב לב - מיד ויושע ה' ונהיה קריעת ים וביזת הים וירידת המן וכל מה שצריכים להוושע.

**"קשים** מזונותיו של אדם כקריעת ים", "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים" - מובא בשם החוזה מלובלין, כשם שקריעת ים סוף היה נס בלתי צפוי, איש לא העלה בדעתו ישועה כזו, כך מזונותיו של אדם וזיווגו של אדם באים לו ממקום בלתי צפוי, ישועת ה' כהרף אין - דאגה מנין.



## ויאמינו בדבריו - ישירו תהילתו

**מסופר** על החסיד ר' שמואל מונקעס, שהיה גר בעיר ביעשנקוביץ. הוא היה משפיע ודרשן, ופעמים רבות באו אליו אברכים כדי להתחנך בחסידות ובדרכי החסידות.

**לילה** אחד פרצה שריפה בעיר מגוריו של ר' שמואל, וגם ביתו של ר' שמואל נשרף. בני הבית נצלו בנס, אבל הבית נשרף כולו עד היסוד.

**למחרת**, כשבא ר' שמואל לראות מקום הבית הנשרף ולא מצא כי אם אפר וכמה אודים מוצלים מתגוללים בחוץ, עמד והתבונן בזה, עצם את עיניו, נשא את ידיו, פתח את פיו ואמר בקול: "ברוך אתה מלך העולם..."

**האברכים** שהלכו עמו כדי לראות איך ישפיע ענין זה על ר' שמואל, אם לא יפול ברוחו ח"ו, כששמעו שהתחיל בברכה, היו בטוחים כי יסיים "דיין האמת" כדין המברך על

הרעה, אך מה נפלאו כששמעו כיצד סיים ברכתו ואמר  
בהלהבות: "...שלא עשני גוי!"

**לא** הבינו פירוש הדבר, חלקם היו בטוחים שהשתבשה עליו  
דעתו, ועמדו תמהים לדעת מדוע ברך ברכה זו לנוכח מראה  
ביתו הנשרף כליל.

**ר'** שמואל הבין מבוכתם, פנה והסביר להם בנועם שיחתו: "תארו  
לכם אם הייתי ח"ו גוי, הרי האליל שלי היה גם כן נשרף יחד  
עם הבית. אבל עכשיו הנני מודה להשי"ת שלא עשני גוי,  
והשי"ת שלי שאותו אני עובד ואליו אני מתפלל, חי לעד וקיים  
לנצח, והוא ודאי לא יעזבני, וכמו שעזר לי עד היום, ודאי יוסיף  
ויעזרני ויתן לי בית חדש.

**אז** ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת. שירת הים, השירה  
שזכו ישראל לאומרה על הים בליל שביעי של פסח  
כשהתגלו מראות נבואות נפלאות - "ראתה שפחה על הים מה  
שלא ראה יחזקאל", השירה הנצחית שנקבעה בסדר התפילה  
לאמרה יום יום ולהזכירה שנית קודם תפילת שמונה עשרה  
בבוקר ובערב, זכו בה ישראל בזכות האמונה שהאמינו בהשגחת  
הבורא יתברך ובטחו בישועתו. כך מובא במדרש רבה בפרשתינו:  
"אז ישיר משה, הדא הוא דכתיב (תהלים קו) ויאמינו בדבריו ישירו  
תהילתו, אמר ר' אבהו - אע"פ שכתוב כבר שהאמינו עד שהיו  
במצרים, שנאמר 'ויאמן העם', חזרו ולא האמינו, שנאמר  
'אבותינו במצרים לא השכילו נפלאותיך', כיון שבאו על הים וראו  
גבורתו של הקב"ה היאך עושה משפט ברשעים, כמ"ש 'ותאחז  
במשפט ידי' ושיקע את מצרים בים, מיד 'ויאמינו בה' " ובזכות  
האמנה שרתה עליהם רוח הקודש ואמרו שירה, הדא הוא דכתיב  
"אז ישיר משה ובני ישראל, ואין 'אז' אלא לשון אמנה... הוי -  
ויאמינו בדבריו ישירו תהילתו".



**וזה** לשון קדשו של הספה"ק "ישמח ישראל": "כאשר ראו בני ישראל כי גם שרן של מצרים נוסע אחריהם, היינו שעוד לא נתפרדו כל פועלי און ר"ל ונעשה ע"י פשעיהם מסכים המבדילים בין ישראל לאביהם שבשמים, אז יראו מאד ויצעקו בנ"י אל ה' ויאמרו אל משה מה זאת עשית וכו' כי במצרים היינו יכולים עכ"פ להתאנח ולזעוק, אבל כאן חלילה ספו תמו כל זכויותינו ושתם תפילתינו והאם תמנו לגזוע וכו' אז השיב להם משה - התייצבו זו תפילה, אף תפילה כזו חשוב ומקובל בעיני הקב"ה, ה' ילחם לכם אף גם שאתם תחרישון, היינו שאתם אינכם יכולים לפתוח פה, אעפ"כ יצמיח לכם ישועה, על ידי האמונה אשר תאמינו בו יתב', וכאשר באו בנ"י לבחינת אמונה, ונתעורר לפני השי"ת האמונה הראשונה שהיה להם במצרים ויצאו בכח האמונה הזאת, נתעורר כח החכמה שהיה בקריאת הים מתחילת הבריאה וככתוב "כולם בחכמה עשית"... וזהו שאחז"ל - כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם הים וע"י האמונה זכו לשירה כמו שזכה משה רבינו...

**"וזה** הטעם שקורין לשבת הזאת שקורין השירה בה - "שבת שירה", כמבואר במדרש - ויאמינו בדבריו ישירו תהילתו - שמהאמונה זכו לשירה, ושבת מורה על חידוש העולם, וע"י קדושת שבת נתחזק בתוך עם קודש ובכל איש ישראל בפרט האמונה שלימה וכמאמינו בקבלת שבת "בואי בשלום עטרת בעלה. תוך אמוני עם סגולה", שע"י האמונה נעשה ההכנה לקבל קדושת שב"ק, והשבת קודש מחזק עוד ברבו יתיר כח אמונת אומן בכל ישראל, וזה "שבת שירה" - ע"י שבת נתחזק האמונה וע"י האמונה זוכין לשירה... ואולי מטעם זה כתבו בספה"ק שכל האומר פרשת המן בכל יום מובטח לו שלא יחסר פרנסתו, היינו בכח האמונה שמאמין באמונה שלימה שהבורא ברוך הוא זן ומפרנס לכל מקרני ראמים עד בצי כינים ע"י האמונה הזאת ממשיך שפע ברכה... ומזה נצחמ מנהג הקדמונים

לתת חיטים לפני הציפורים בשבת זו, לעזור רחמיים עלינו -  
אף שמצד הדין אין מזונותינו עליך, שאין אנו כדאי, אעפ"כ  
מגודל רחמיך וחסדיך תתן לנו ותפרנסנו אמן כן יהי רצון."





**ידוע** הסיפור שהיה עם סניגורן של ישראל, הרה"ק רבי לוי יצחק מבאדיטשוב זי"ע, שזכה בו אחד מגדולי העשירים כחתן עבור בתו והבטיחו להיות סמוך על שולחנו לאורך ימים, ואכן אין לתאר את אושרו של הגביר בראותו את חתנו הרה"ק זי"ע שוקד על התורה ועל העבודה יומם ולילה.

**ויהי** היום והרה"ק מבאדיטשוב נסע לרבו הגאון הק' רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ושהה שם תקופה ממושכת. הגביר לא הבין כל כך מה יש לחתנו לחפש אצל צדיקים אחרים, הרי הוא מלא וגדוש בתורה ויראת שמים ומה לו לחפש עוד, ולאחר שחזר מרבו שאלו הגביר לשם מה נסעת? מה חסר לך כאן אצלי, שמא ספרים חסרת? מה למדת שם שלא ניתן היה ללמוד כאן?

**השיבו** הרה"ק מבאדיטשוב זי"ע: "שם נוכחתי לדעת שיש בורא לעולם".

**תשובה** זו הפליאה את הגביר לגמרי וקרא מיד לאחת המשרתות ושאלה מי ברא את העולם? וענתה מיד מה השאלה, הקב"ה. פנה הגביר אל חתנו ואמר רואה אתה אפי'

המשרתת יודעת זאת וכי לכך הוצרכת לעזוב את הבית ולנסוע עד לשם?

**ענהו** החתן: "כן כן, היא אומרת ואני יודע".

**סיפור** זה מלמד אותנו שיש ידיעה ויש ידיעה, יש ידיעה שהיא אמירה גרידא ותו לא, לא מחייב שום דבר, אבל יש ידיעה שנכנסת עמוק עמוק בלב ידיעה שמחייבת לעשות מעשים.

**בפרשתינו** כתוב וישמע יתרו שואלת הגמ' (זבחים קטז, וגם רש"י בפרשתינו שואל כך) מה שמועה שמע זבא ונתגייר, הכוונה בשאלה זו היא הרי כולם שמעו את הנסים אבל יתרו מה שמועה שמע זבא היינו שהשמיעה שלו לא היה ידיעה גרידא כדוגמת כל העולם שגם הם שמעו כדכתיב "שמעו עמים ירגזון" אולם אף אחד לא נתגייר עקב כך רק יתרו התגייר כי יתרו הפנים את השמיעה עמוק בלבו וכתוצאה מכך התגייר.

**והשאלה** היא כיצד מגיעים לידי כך לקחת שמועה ולהפנים אותה ולהפיק את הלקח שבה? התשובה היא על ידי אחד המפתחות של קבלת התורה שהרי כתוב בפרשה 'ויחן שם ישראל כנגד ההר' ולכאורה היה ראוי יותר לכתוב ויחנו שם ישראל שהוא לשון רבים אלא התשובה היא ויחן שם ישראל לשון יחיד 'כאיש אחד בלב אחד'. זה אחד המפתחות כדי לקבל את התורה ולהכניסה בלב ולא להסתפק בשמיעה לבד זה דוקא על ידי שהאדם מכניע את עצמו וכמו שנאמר ויתצבו שם ישראל בתחתית ההר, וכל אחד מוכן לקבל את חברו ולהיות כאיש אחד בלב אחד זה מביא לקבלת התורה וזה מביא שיוכלו לקחת את אותם הדברים שגם עוד אנשים שומעים ולהכניסם עמוק בלב בבחינת שיביאו לידי מעשה.

**וגם** אצל יתרו מצינו את הבחינה הזאת של כאיש אחד. שהרי איתא בגמ' (סנהדרין צד.) שהיה גנאי לישראל שלא אמרו

‘ברוך’ עד שבא יתרו ואמר ‘ברוך’. ותמוה מאוד הא ישראל אמרו את כל השירה ומה יש בלשון ברוך שאין בכל השירה? ותי’ הכתב סופר שאמנם עם ישראל אמרו שירה אבל זה היה שבח והודאה על נס שהיה עימם בעצמם שהרי ניצולו מהמצרים, אבל יתרו בניגוד לשאר כלל ישראל לא היה בתוך השעבוד והצרות של עם ישראל, וממילא הנס של עם ישראל לא היה נוגע אליו ממש, ובכל זאת היה שמח בהצלתם של ישראל ובשמחתם של ישראל ולכן היה מדרגת הודאתו גדולה משל ישראל.

**והזמן** גרמא בשבוע זה שחל בו ט”ו בשבט חג האילנות שהרי כתוב כי האדם עץ השדה ויש ללמוד מהעץ כיצד מצמיח הוא פירות, לוקחים גרעין של פרי ושותלים עמוק באדמה שהוא החומר הכי פחות, ואז הגרעין מתרקב ואחר כך מתחיל להצמיח פירות, אותו הדבר אצל האדם כאשר האדם ישיכיל להכניע את עצמו בבחינת אדמה לטובת חברו כך יוכל להצמיח פירות טובים יותר.

**ויהי** רצון שנזכה כל אחד ואחד להצמיח פירות טובים זרע קודש צאצאים תלמידי חכמים הולכים בדרך התורה והמצוות עדי עד, אמן.



## כאיש אחד בלב אחד

**יענקל** נפל לו בירושה פרדס גדול בעל אילנות גדולים וטובים לרוב, אך מחסור אחד העיקר על עתיד הצלחת הצמיחה - רחוק היה ממקור מים, ולא היתה אפשרות להשקות את הגן, בעודו הולך וחושב כיצד יביא מים אל פרדסו, והנה פוגש הוא

בידיו מנוער זלמן, אשר אף הוא צועד ומהרהר בכובד ראש, "מה לך זלמן?" מנסה יענק'ל לסייע לחברו הטוב, "לא תוכל לעזור!" משיב לו זלמן, "טרוד אני במחשבות כיצד להפיק תועלת מאיזה בריכת מים גדולה שנפלה לחלקי תמורת חוב ישן שאחד חייב לי, ועתה מנסה אני לחשוב מה אעשה עם המים הרבים..."

- "הלא בעייתך - פתרוני הוא!" מזדעק יענק'ל, "לך המים, לי הפרדס הצמא, אין כמו שותפות כה מועילה ומהנה לכל הצדדים!", תיכף חתמו על שותפות עסקית, זלמן יספק מים, יענק'ל יצמיח אילנות, ויחדיו יתחלקו בפירות.

**אך** בעודם חוגגים את שותפתם המבטיחה, מתעורר יענק'ל להרהר בקול - "הן מקור המים של זלמן - בקצה השני של השכונה, וכיצד ימשכו ויביאו מים רבים בכל יום עד לפרדס המרוחק..."

**והנה** נשמע קולו של חיים הרוכל העומד ומציע לכל מאן דבעי את "סחורתו" המשובחת: "צינורות חזקים ומשובחים! צינורות איכות גדולים ורחבים, מי מעוניין לרכוש את צינורות הברזל הטובים והענקיים.." "מסתבר כי הסוחר קיבל ביבוא מיוחד צינורות מים בגודל ענק אשר לאיש אין חפץ בהם, ועתה מנסה הוא ליפטר מהם בכל מחיר.

**"משמים** נשלחת ברגע הנכון!" נענו יענק'ל וזלמן כאחד, לך הצינורות, לנו המים והעצים, והחוט המשולש לא במהרה ינתק.. עד מהרה חתמו שלשתם על שותפות משולשת: יענק'ל יעבד שדהו, זלמן ישקה במימיו, וחיים יחבר בצינורותיו את שניהם יחדיו, וברווחים - כל השלישיה יתחלקו בשווה.

**לאחר** חיבור כל הצינורות, העבודה המשותפת התחילה להתנהל על "מי" מנוחות, אך עד מהרה התחילו גם הבעיות להתגלות - כאן היה חסר מים, שם היה עודף מים

שהרסו את השורשים, ובכלל - מעולם לא למד יענק'ל את מקצוע החקלאות כהלכתו, וסכנת כליון כל הפרדס איימה על כל השותפות. נפגשו שלשת השותפים ברחבת בית הכנסת ונועצו לב יחדיו כדת מה לעשות. תוך כדי דיונם, מבחינים הם בשמעון עובד הגנים המתהלך בפסיעות מדודות ופניו מפיקות עצבות. לפליאתם, סיפר להם שמעון כי עד היום עבד בגינות הציבוריות, והיום פוטר ממשרתו. "מקומך איתנו!" הכריזו כל שלשת השותפים כאחד, "פיטוריך ממשרתך המקצועית - לנו היא ולצרכינו".

**חיש** נערך במעמד כל הארבעה הסכם שותפות מורחב - יענק'ל יביא עצים, זלמן יביא מים, חיים יביא צינורות, ושמעון - יביא את הידע והמיומנות שרכש לאורך השנים לטפח כראוי את השדה, ויחדיו יחלוקו בפירות המשובחים המשותפים.

**"אַרְבַּעָה הֵם קִטְנֵי אֶרֶץ וְהֵמָּה חֲכָמִים מְחֻכָּמִים"** (משלי, פרק ל, פסוק כד).

**במשל** נפלא זה, מסביר בספר "קול ששון" את מעלת האחדות בעם ישראל, הנה - ארבעה אנשים שונים, לכל אחד רצונות ומחשבות שונות, רק באמצעות אחדותם כאיש אחד למען מטרה משותפת - יפיקו כולם כאחד את התועלת ההדדית להנאת כולם.

**בפרשתינו** "ויחן שם ישראל נגד ההר" פרש"י "כאיש אחד בלב אחד", הרי שאחדות ישראל היא הכנה לקבלת התורה.

**וכן** מסביר ב"אור החיים" הק', כי התנאי לקבלת התורה היא - יעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים, לא שיהיו בד בבד שעליהם אמר הכתוב "חרב אל הבדים", אלא יתוועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר לשון יחיד: "ויחן שם ישראל", שנעשו כולם יחד כאיש אחד.

**ולהבין** ענין זה, מדוע אחדות גמורה של עם ישראל היא תנאי כ"כ לעיכובא בקבלת התורה - ובמשך חכמה (שמות יט, ח) באר, מפני שאין א' מישראל שיוכל לקיים את כל מצוות התורה, שהרי ישנן מצוות לכהנים, ללווים, לכה"ג, למלך, לסנהדרין, או למי שיש לו קרקע ובית. וא"כ לולי שהיתה הסכמת כל העם - א"א היה לקבל את התורה בשלמותה על כל תרי"ג מצוותיה. וזהו שכתוב "ויענו כל העם יחדיו ויאמרו, כל אשר דבר ה' נעשה" - כל אחד יעשה את השייך לו, ובכללותם יחדיו יעשו כל אשר דבר ה'.

**אולם** שורש הדבר הוא כמו שהזכיר ה'משך חכמה, "שכל האומה הישראלית היא אדם אחד", ולכן מצינו שהצדיקים הם "לבם של ישראל", והסנהדרין הם "עיני העדה", והמנהיגים הם "ראשי העדה". ובהפטרה לפרשת דברים, האריך בזה, שכל אחד מישראל הוא כאבר מן האדם הכללי. והיינו מכח דביקותם בה', שהוא מקור החיים האמיתי, וכהגדרת בעל התניא (פל"ב), שישראל הם "אחים ממש, מצד שרש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים". והרי כל ענין נתינת התורה הוא התחברות עם הקב"ה, שהוא האחד האמיתי, ולכן רק כשישראל הם ג"כ בבחינת א' שייך שיקבלו את התורה, וכמאמר הזוהר: "ישראל ואורייתא וקב"ה חד הוא".

**"וכל אשר לרעך"** - במילים אלו מסתיימים עשרת הדברות.

**מובא** ב"ישמח ישראל", כי התורה מרמזת לנו כאן את יסודו של הלל בגיירו את הגוי על רגל אחת - מה ששנאוי עליך אל תעשה לחברך, ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה.

**"וכל"** - כל עשרת הדברות וכל התורה כולה - "אשר לרעך!" להתחזק ב"ואהבת לרעך כמוך".





## מן העם אל העם

**בספר** "טובך יביעו" מובא, כי אברך נעלה המתגורר בבני ברק התברך בכישורים מופלאים לבטא את רעיונותיו ולהסבירם בשפה צלולה וברורה, ואברך זה קובע כל ימיו ושנותיו באהלה של תורה, ותורתו אומנותו ממש. כאשר הוצעה לו הצעה להתחיל לנאום לפני קהל המתחזקים לשוב אל ה' ולתורתו, ובהצעה זו יוכל למצות את כשרונותיו ביתר שאת ולגרום לזיכוי הרבים בצורה מופלגת.

**האברך** הזה נקלע למבוכה קשה - מצד אחד, מה לנו גדול מזיכוי הרבים, והמדובר בקהל גדול של אלפי משפחות שיתחילו להתחזק בשמירת תורה ומצוות בזכותו, אך מאידך - אם יקבל את ההצעה יצטרך להפחית מזמני הלימוד הרבים שלו, וגם לימודו באיכות יירד פלאים באשר העיסוק בקירוב רחוקים ימלא את כל מוחו וכוחו.

**הגיע** להתיעץ עם אחד מגדולי המשגיחים בבני ברק, והלה סיפר לו שמקרה דומה הובא להכרעתו של החפץ חיים זי"ע, וכך נפסק על ידי פוסק הדור האחרון - בעל ה"משנה ברורה":

**"הבה** נעשה השוואה בין בית חרושת גדול המייצר נעליים בכמויות ענק, לבין יצרן פרטי המעבד נעליים לפי הזמנה, מחירן של אלו נעליים יהיו יקר יותר - של בעל המפעל הגדול או של היצרן הקטן? בוודאי כי היצרן הקטן השקיע שעות רבות של יגיעה ולקיחת מידות מדויקות ועמל מדוקדק בלי להתפשר על כל מסמר וחיתוך, ובהתאם לכך - התוצרת שלו יקרה יותר.

**ועתה** נתבונן נא, ממשיך החפץ חיים להסביר, נעליים של מי נחשבות לשובחות יותר ואיכותיות יותר? בוודאי של

היצרן הקטן המקדיש כל זמנו ומרצו לעיבוד צורת הנעליים וגימורן הסופי.

**והנה**, למרות ההבדלים הנזכרים, הרי בסופו של יום - המרויח הגדול יותר הינו בעל המפעל הגדול! הוא העשיר הרבה יותר מרעהו היצרן הזעיר, ומדוע - משום שהוא מייצר כמות גדולה בהרבה מהשני, ובשעה אחת מרויח מה שהלה לא מרויח יום שלם, כי הוא מצליח למכור סחורה לרוב ופונה לקהל רב יותר.

**"הוא** הדבר בשאלה שלפנינו" מסיים החפץ חיים פסקו - בוודאי שאין ערך למעלתו של הת"ח העמל בתורה יומם ולילה, מי ידמה לו ומי ישווה לו ולסגולותיו הרוחניות, אבל בדורנו - בדור שבו האש משתוללת בחוצות ומאיימת להשחית כל חלקה טובה בכרם בית ישראל, יש חשיבות גדולה למי ש"עובד על כמויות", למי שמייצר לקהל רחב יותר, למי שניחון בכשרון מיוחד ויש באפשרותו להציל נפשות רבות ולחזק אותם לעבודת השם.

**לפי** הדברים האלו, נוכל להבין את באורו של רש"י על הפסוק "וירד משה מן העם אל העם" - מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו, אלא מן העם - אל העם! וכי מה המעלה הגדולה שלא פנה לעסקיו, בוודאי שהזדרז לבצע שליחותו של מקום להזהיר את ישראל ולהכין אותם קודם מתן תורה, ועוד - אלו 'עסקים' היו לו למשה רבנו במדבר סיני שלא פנה להתעסק בהם? האם היה במדבר ביזנעס ועבודות? הלא אפילו היהודים הפשוטים נזונו מהמאכל המובחר - מן, ולא היו להם שום טרדות ועסקים?

**אלא**, עפ"י פסק הדין של החפץ חיים נוכל להסביר, שמשה רבנו לא פנה ל"עסקיו" - עסקים הרוחניים שלו להתקדש ולהתעלות כפי דרגתו לקראת נתינת התורה לעם בקדושה

עליונה כדת וכראוי לו, אלא "ירד" אל העם להשפיע עליהם ולהכין גם את פשוטי העם והנשים והטף להתכונן למעמד הנשגב ולא חשב על התעלותו והתקדשותו כלל, רק "אל העם".

**ואפשר** כי לזה כיוונו חז"ל בדורשם את הפסוק "עת לעשות לה' הפרו תורתך" - תניא הלל הזקן אומר בשעת המכניסין פזר ובשעת המפזרים כנס... במקום שאין אנשים שם תהיה איש (ברכות ס"ג) היינו כאשר אין מי שישפיע ויחזק, "בשעת המכניסים" - פזר אתה ותאיר מכוחך ומכישוריך.

**וכך** מסופר, כי בזמנו של ה"חזון איש" זי"ע הגיעה קבוצה גדולה של מתקרבים אל היהדות שרצו מאד להתקרב אל ה' ונפשם הייתה צמאה וכמהה לדבר ה' ותורתו, וביקש החזון איש מכמה בחורים מוכשרים וטובים לפנות מזמנם העמוס וללמוד עם אותם רחוקים וחלשים, הבחורים התאוננו כי הדבר יפריע להם מסדרי הישיבה והם עלולים להפסיד זמן לימוד וסוגיות מהשיעורים, החזון איש, שהיה בעצמו גדול הדור ו"מבין" יותר מהם בהתמדה ועמל התורה הרגיעם והורה להם להקדיש כל אחד מהם זמן מה לאותם דורשים ומבקשים לשמוע דבר ה', ומבטיח להם נאמנה כי לא יפסידו מאומה ולא ייגרם להם שום נזק כדברי הכתוב "לא יאונה לצדיק כל און", כי המתמסרים לזולת, ובפרט בכגון אלו אשר זו מצוה עוברת ואם לא עכשיו אימתי, יקבלו סיוע ממעל ויצליחו להשלים את החסר במהרה.

**למותר** לציין כי כדבריו כן היה, ולא זו בלבד שלא נגרם להם הפסד וחסרון, אלא אלו ששמעו לדבריו ו"ירדו אל העם" ללמד לאותם נידחים הלכות והוראות - הם הצליחו יותר מחבריהם בהבנת הסוגיות וידיעת הנלמד בטוב טעם.

**וזהו** ההוראה מפרשתינו, פרשת קבלת התורה, פרשת "זיחן שם כאיש אחד בלב אחד" להיות ערבים זה לזה ולחשוב גם

על הזולת, ומי שיש בכוחו ובמוחו לעזור לשני ובוודאי להשפיע לקהל רב - חובה מוטלת עליו לוותר משלו ולרדת אל העם ולקרר אותם אל ה' ואל תורתו ואז יצליח.



## ולא תעלה במעלות על מזבחי

**אדם** אחד הפסיד בעסקיו בסכום עצום רח"ל והגיע עד לפת לחם ממש. בצר לו פנה אל ידידו וביקש ממנו הלוואה של כסף וקבע לו מועד פרעון. כאשר הגיע מועד הפרעון, ביקש להתחמק מלהחזיר את ההלוואה, ולכן הלך להתייעץ עם מכריו כיצד יוכל להמנע מלשלם חובו. "אתן לך עצה" - אמר לו שכנו הקרוב, "כאשר תעמוד לפני השופט, בהזמינו אותך לדין על אי פרעון, תפיל את עצמך על הארץ, ותתחנן בדמעות ובבכיות נוראות שאין לך מהיכן לשלם את הסכום העצום, והשופט - שלבו לב רחום, בוודאי יקל מענשך". שב האיש שמח וטוב לב ומוכן לעשות את העצה. כעבור ימים אחדים, התקבלה אכן הזמנתו של המלוה שהוא תובעו בבית המשפט ביום שלישי בבוקר. והנה, בהגיע היום השלישי, מה הופתע השכן שנתן לו העצה - לראותו מתהדר במיטב בגדיו המפוארים, חובש כובע חדש, ואוסר את מרכבתו ההדורה הרתומה לארבעה סוסים אבירים ומשובחים. לשאלתו על מטרת נסיעתו, עונה מיד - הן אתה הוא זה שנתת לי את העצה מה לומר לשופט, ועתה נוסע אני את אולם בית המשפט כדי לומר את דבריי. "שוטה שכמותך!" מרעים עליו השכן את קולו - "וכי עולה בדעתך כי לנוכח המראה המהודר יאמין לך השופט כי איש עני אתה?, הן כדי לשכנעו - עליך להשיג וללבוש את הבגדים הפשוטים והגרושים ביותר! רק כך תיראה כעני ואביון ומקבץ נדבות..."

**לפי** המשל הזה, מסביר המגיד מדובנא את דברי הגמרא - "אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל", כאשר האדם מתפלל לפני ה', ומתחנן על נפשו ועל פרנסתו ועל בריאותו או שאר צרכיו - "אל יעמוד במקום גבוה" - אל יגביה עצמו בגאווה ובהתנשאות, שהרי אנו עומדים לפני ה' כעני בפתח ומתחננים ממעמקי הלב שיושיע אותנו, והיאך אפשר ללבוש אז בגדים מפוארים ולהתגאות. וכך גם נפסק להלכה, לקבוע את מקומו של בעל התפילה במקום נמוך כמ"ש "ממעמקים קראתיך ה'", רק בענווה ובשפלות ובהרגשה של "ממעמקים" - מקשיב ה' ושומע תפילת האדם.

**בפרשתינו** אנו לומדים על הגעתם של בני ישראל להר סיני כדי לקבל את התורה - "ביום הזה באו מדבר סיני". מסביר ה"אור החיים" הקדוש וזה לשונו: "וענין ב' הוא השפלות והענווה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וכנגד זה אמר "ויחנו במדבר" פירוש לשון שפלות וענווה כמדבר שהכל דורכים עליו".

**וכדי** ללמוד על מעלתה של השפלות, נתבונן כי כך מסיימת התורה את פרשתינו, פרשת קבלת התורה: "ולא תעלה במעלות על מזבחי..." מסביר המגיד מדובנא עפ"י המשל הנ"ל - "ולא תעלה במעלות" - אל תעלה במעלות מידי גבוהות להרגיש גבוה ורם מעלה, אלא עדיף שתשפיל את עצמך, ואז ינשאך המקום, כהבטחת הרמב"ן באגרתו - אגרת הענווה - וכאשר תנצל מן הכעס תעלה על לבך מדת הענווה שהיא מידה טובה מכל המידות הטובות... כל דבריך יהיו בנחת, וראשך כפוף, ועיניך יביטו למטה לארץ ולבך למעלה... למען תצליח בכל דרכיך ותזכה לחיי העולם הבא".



## גמילות חסדים – גופה של תורה

**מסופר** על הצדיק הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, כי בנערותו התייתם מאביו הגדול, ה"ה הגאון רבי יעקב מברוד זצ"ל, וקודם פטירת אביו מהעולם עקב מחלתו הקשה שפקדתו, הספיק למלמל על ערש דוי את מילותיו האחרונות בבכי עצור: "הנותן לחם לכל בשר, בוודאי לא יעזוב את אלמנתי ובני, ויפרנסם מידו הטובה, אבל מי ילמד את בני תורה..." הנער משה לייב התחזק לאחר ימי האבל לנחם ולחזק את אמו השבורה והטה את שכמו לסבול עול הפרנסה כדי שלא ימותו מרעב ולא יקפאו מקור. הוא החל לתור אחר כל מקור פרנסה מזדמן, ולא בחל בשום עבודה בטרחה ויגיעה קשה כדי להביא מעט טרף הביתה. הזמן חלף, ומשה לייב הצעיר גדל והפך לבחור, אך ללמוד תורה לא זכה, ובכל יום ויום היה מהרהר בצער ב"צוואת" אביו: מי ילמד את בני תורה.. אך מוחו ולבו לא היו פנויים לשבת בבית ה' ולקנות תורה וחכמה. יום אחד בדרכו הקשה במדבר להשיג מעט אוכל הגיע ליד עין המים, שם נעצר ונשא עיניו בתחינה נרגשת לאבי יתומים שיחוס וירחם עליו ויעזרהו לקיים צוואת אביו כי כבר הגיע זמנו ואינו יודע תורה מה! כך עמד זמן רב והתייפח בתפילה חמה מעומק לבבו הנשבר, עד שריחם עליו אביו ממרומים והאיר את עיניו ומצא בתוככי המדבר כד חרס מלא דינרי זהב! הוא לא התמהמה, נטל והביא את הברכה לביתו ופנה מיד אל רב העיירה כדי ללמוד תורה. היה הרב יושב ומסביר, אך אותו נער שכח מיד את כל מה שלמד. הוסיף ללמד ולטרוח שוב ושוב, אך ההבנה הייתה ממנו והלאה. עד שיום אחד קרא לו הרב ואמר לו: כנראה שנשמתך גבוהה היא למאד, ואיני ראוי ללמדך תורה, כי כזאת לא הייתה לי מעודי, עצתי נאמנה – הרחק וסע נא אל הצדיק הגדול רבי שמעלקא היושב בניקלשבורג, שם התאבק בעפר

רגליו ומצא שם את שאהבה נפשך. נטל הבחור רשות מאמו אשר ציידה אותו במעט מהזהובים שאינה ה' לידו, בירכה לשלום ונפרד ממנה כדי לקיים את צוואת אביו "מי ילמד את בני תורה". לאחר תלאות ונדודים רבים הגיע אל שערי העיירה ניקלשבורג, ואותו יום - ערב שבת היה, ובעיירה - המולה גדולה ורבה, שני צדיקים גדולים באו לשבות אצל הצדיק הגדול - האחים הקדושים רבי אלימלך ורבי זושא, ולא זו בלבד אלא כי גם התלמיד הגדול אשר מקורב למלכות הוא - רבי מרדכי בנט, בא גם הוא לאותה שבת לאחר שהצליח בשתדלנותו להפך עצת אויבים שזממו לגרש את הצדיק רבי שמעלקא, ולכן לא שת איש לבו למראה הבחור הצעיר מאובק הרגליים שהגיע לאותו צדיק גדול ונודע כדי ללמוד תורה מפיו. לאחר התפילה, כאשר עבר כל הקהל לברכת שלום, הגיע זמנו של משה לייב הצעיר להושיט ידו אל הצדיק, אך אז אירע דבר מוזר - הצדיק הגדול אשר אלפים רבים חרדים למראהו, מתלהב לנוכח הבחור הזר, מקרבו אליו בנועם ובשמחה ומזמינו למעונו לשבות איתו יחד.. הרינה עברה בקרב כל הציבור הגדול, אך איש לא ידע מיהו אותו בחור פלאי שהצדיק כ"כ חרד לקראתו. חשבו כולם להשתתף בשולחן הטהור לאחר סעודתם, אך מה נפלאו להווכח כי הצדיק כבר סיים סעודתו, והוא עסוק בהכנת משכב מרווח לאורח המופלא, וכך במהלך כל אותה שבת מרוממת - במקום להתעסק באורחים הרמים, טרח ויגע אותו צדיק רק בהנעת אירוחו של הבחור על הצד הטוב ביותר. לאחר כמה ימים, לא עצר משה לייב בעד רוחו וביקש לקבל הסבר על האירוח הנפלא, בו בזמן שמטרת בואו הנה היא רק ללמוד תורה, ואילו לעצמו - מורגל הוא לחיי דוחק וצער מימים ימימה. "הסכת ושמע" סיבר רבי שמעלקא את אזנו של מי שעתיד לרשת אותו ולהנהיג עם רב במידת החסד והרחמים - "הרי הגעת לכאן כדי ללמוד תורה, ובכן - לא רק את ההקדמה לתורה אני לימדתי אותך, אלא - גופה של תורה ממש, היא היא אשר ראו עיניך! "כל עניינה של תורה - גמילות חסדים היא, מתחלת במעשה החסד "ויבן ה'

אלוקים את הצלע ויביאה אל האדם", מסתיימת בגמילות חסדים - "ויקבור אותו בגי" אף שהיו יכולים הרבה להתעסק בקבורתו, כל גופה של תורה - תורת חסד היא, "כי חסד חפצתי ולא זבח", כך היא דרכה של תורה, לימד הרב את תלמידו הגדול - לחשוב על השני ולטרוח בעבור הזולת. היא היא התורה ואלו הן מצוותיה. עשרת הדברות שנתנו בחורב בקולות וברקים ובמעמד עילאי - מסתיימות בתיבות "וכל אשר לרעך", מסביר בספה"ק ישמח ישראל, עפ"י דברי הלל לגר: מה ששנאוי עליך אל תעשה לחברך, הוא כלל גדול בתורה, שזהו עיקר התורה, וזה ביאור הפסוק כאן שכל עשרת הדברות תלויים בעיקר אם יהיה בך אהבה לכל ישראל, וכל אחד יהיה רעך וחברך, "וכל" - כל עשרת הדברות - "אשר לרעך" שתזכור כלל זה של "ואהבת לרעך", בעבור זה נתנו כל עשרת הדברות.



### אל תשת ירך עם רשע - הזהירות מלשון הרע

**מגיע** השטן הרשע אל בית דין של מעלה, הוא היצר הרע היורד ומפתה כל היום לעשות רע ועולה ומקטרג כאשר הצליח להעלות בחכתו את קרבנו ששמע לו, והוא עצמו מקבל רשות להענישו לאחר גזר דינו, בא אל שולחן דייני מעלה ומשטין בפה מלא על משה המוכר, הידוע בכל מקום מושבו כאיש תם וירא אלוקים הקובע עתים לתורה ומתפלל בכוונה כמונה מעות. "כן, מה פגם מצאת במשה היקר באנשים?" נשאל מיד ע"י המלאכים - "הבוקר זה קרה, ועוד במעמד רבים!" שש הרשע לקטרג - "בעיצומה של תפילת השחר, בעוד כל הקהל עומד בתפילה, מיהר לסיים את תפילת הלחש, אץ רץ לענות לשיחה הרוטטת בטלפון הסלולארי, שח שיחת חולין בעודו



עטור תפילין, עבר על ההלכה שלא לעבור כנגד המתפללים, הפריע לציבור גדול וחשוב, התעסק בדיבורים במשך רוב זמן חזרת הש"ץ, הפסיד עניית "קדושה" ושאר האמנים, ולא זו בלבד - במעשיו אלו גרם לחילול השם כאשר גרם ליהודים פחותי ערך ממנו ללמוד מדרכיו ולזלזל בקדושת התפילה והתפילין ובית הכנסת" סיים את נאום השטנה בתרועת נצחון, בעודו נושא את עיניו לכיוון השופטים בציפיה דרוכה לשמוע את פסק דינו המפליל, מוכן ומזומן לקיים את אשר יושת עליו בחריצות ובשמחה. - "לא יקום עד אחד באיש לכל עוון ולכל חטאת" נשמע קול שקט ונחרץ מכיוון השופטים, "אין אפשרות לקבל את עדותו המפלילה, מכיוון שמדובר בעד אחד בלבד. התביעה נדחת." השטן מתאכזב מרות, נושך שפתיים ויוצא בבושת פנים, אך אינו אומר נואש. תכנית מצויינת נרקחת מיד במוחו השטני. את עדותו ה"יחידה" הוא מחביא במקום שמור היטב, עוד מעט כבר ימצא שותף מתאים לעדותו זו, ומי יהיה השותף שיצטרף להרשעת משה? איש שונא ורודף לו? אדם רשע כמו השטן בעצמו? אולי השותף לעדות יבא מכיוון לא צפוי בכלל. הבה נרד ונראה -

**יושב** לו משה מיודענו בחברת מכריו וידידיו בסעודת שמחה, בין מנה למנה משוחחים על דא ועל הא, תוך כדי שיחה - דמותו של מגיד השיעור הידוע נכנסת להווי הנושא, "מה דעתכם על רבי משולם המתמסר למסירת השיעורים?" שואל אחד מבני החבורה, התשובות הזורמות מכל סועדי השולחן מעידות על ההערכה העצומה שזוכה מקרב כל שכבות הציבור. אך אז מנסר קולו הרם של משה המוכר לסתור דברי קודמו בעניין תפילותיו בכוונה "ר' משולם הזה, מה נראה לכם, שאם הוא מיטיב להסביר שיעורי תורה, נעשה הוא כבר צדיק גדול? אכן - 'משולם' שמו אך אין הוא כלל 'מושלם' ביראת שמים!" למשמע קולו של משה הנערץ, נשתתקו כולם, הטו אוזן ובקשו לשמוע איזה פגם הוא מצא במגיד השיעור - "זה עתה

התפללתי תפילת "מנחה" במחיצתו, ובעיצומה של תפילת "שמונה עשרה" נשמעה מנגינה נעימה מכיוון כיס חליפתו של רבי משולם הזה, הקהל ניסה להשתיקו, אך הוא נחפז לסיים את תפילתו במהירות... עבר על ההלכה שלא לעבור כנגד המתפלל... הפריע לציבור גדול וחשוב... התעסק בדיבורים במשך רוב זמן חזרת הש"ץ... הפסיד עניית "קדושה" ושאר האמנים, ולא זו בלבד... - במעשיו אלו גרם לחילול השם כאשר גרם ליהודים פחותי ערך ממנו ללמוד מדרכיו ולזלזל בקדושת התפילה ובית הכנסת..."

**אוי!** נלכד ונפל.. השטן לא היה צריך יותר מזה! עזרתו באה במהירות יתר ממה שציפה, ועוד מכיוון בלתי צפוי לחלוטין. הנאשם שלו מצטרף כעת כעד שני להפליל אותו בעצמו. ואכן, בחריצות השמורה רק לו - "שלף" את עדותו הקודמת שהחביא, צירף אותה לדיבורי לשון הרע שהשמיע על רעהו, ומיד נפסק דינו לעונש מר אשר יבוצע על ידי בעל השמועה - היצר הרע, מלאך המוות.

**את** החידוש הזה השמיע חסיד אחד באזני הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע בשם רבו - הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע כאשר סר בדרכו לעבר רוז'ין, - "אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס", אל תשת ידך, להצטרף לעדותו של אותו "רשע" נודע - היצר הרע, כאשר משטין עליך במרומים ועדותו לא מתקבלת בגלל שהוא עד יחיד, כי בדיבורך רע על רעך, ובהזכירך מעשה רע שלו, שאתה בעצמך הואשמת על ידו - הנך מצטרף לעדותו להיות "עד חמס" נגדך בעצמך, לפיכך יש להזהר מאד מלדבר על הזולת שום רע. כאשר שמע הצדיק מרוז'ין את דבר התורה, התרגש מאד וענה בהתפעלות: "כך אמר רבך הרבי משה מקוברין? - הרי "משה אמת ותורתו אמת!"





### לקרב את אחינו לאבינו שבשמים.

**הפעם** אפתח בסיפור מדהים שבו אני בעצמי הייתי עד.

**היה** זה בבחרותי עת ליוויתי את זקני הרה"ח ר' מנשה הכהן רוזנפלד זצ"ל לביתו וכאשר עברנו בשכונת שערי פינה בירושלים, ניגשה אליו אישה שגרה במקום ופתחה איתו בשיחה, השיחה נמשכה זמן מה כשלאחריה נפרד ממנה והמשיך בהליכתו.

**פליאתי** לא ידעה גבולות, סבי שהוא יהודי ירא שמים מהחסידים ואנשי המעשה המפורסמים, מה לו ולאשה זו?

**להפתעתי**, סיפר לי זקני גופא דעובדא, ולדעתי יש בסיפור זה לימוד גדול עבורנו.

**היה** זה בבוקרו של שבת קודש, בזמן שזקני עבר את השכונה ובתוככי השכונה עומדת אשה ותולה כביסתה, בעיצומה של שבת קודש!!! זקני שאל את האשה מדוע היא עוברת על חילול שבת וכובסת ותולה כביסה בשבת קודש? ולפי תשובתה

הבין כי משפחה עלובה זו עניה וכי אין להם אפי' כדי קניית בגדי כביסה לבנים, ומחוסר ברירה רוחצת היא ותולה את מעט הכביסה שיש לה ביום השבת, הרי אין לה מה להלביש את עולליה, וכי רוצה היא לחלל שבת קודש חלילה?

**מיד** ביום ראשון עשה את דרכו לעבר ביתה של משפחה זו והעניק לאמא סכום כסף מכובד כמתנה עבור קניית בגדים לילדים כדי שלא תצטרך יותר לכבס ולחלל את השבת.

**אשה** זו הבינה היטב מה פישרה של נדבה זו, וכאשר ימים ספורים לאחר מ"כ הבחינה בזקני זצ"ל בעברו ליד ביתה ניגשה אליו וברוב התרגשות החזירה לו את כל הכסף ואמרה לו כבוד הרב! הריני מבטיחך נאמנה שמהיום והלאה לא אחלל שבת קודש בשום מצב שהוא, גם בעלי ביקשני למסור לך כדברים האלה, ונפרדו לשלום.

**זה** הסיפור והמסר שלו הוא עצום, כי לפעמים איננו יודעים כמה אנו יכולים להטות לבבות רחוקים עם קצת לב, עם קצת הבנה למצבו של הזולת ועם קצת רצון לעזור לו באמת.

**כתוב** בפרשתינו "כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו", ואילו במשנה תורה בפר' כי תצא כאשר כתוב גם 'לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחריך' נוקטת התורה "ק בלשון 'נידחים', ומבאר הרמב"ן שהכוונה היא שגם כאשר השה נידח ממש כשה אובד וקשה מאוד להשיבו לבעליו, עם כל זה מוטל חוב על המוצא, 'השב תשיבם לאחריך!'

**אומר** ה'חפץ חיים' ע"ז, והלא דברים קל וחומר, אם חסה התורה כל כך על ממון ישראל א"כ כמה מחויבים אנו לרחם על נשמה של ישראל אשר תועה היא בדרך, ואם דרשו חז"ל השב תשיבם אפילו מאה פעמים, כמה צריכים אנו לנסות ולחזור ולנסות להשיב נשמות אלו לחיק אביהן שבשמים אשר

כה מצפה להם, כי הרי טועים אלו ח"ו לא להכעיס כוונתם כי תעו הם כשה אובד, ומוטל חוב עלינו להחזירם ולהשיבם לאבינו שבשמים כמו שכתוב 'והודעת להם את הדרך ילכו בה', כמה שכרו של הזוכה להשיב נשמה טועה לאבינו שבשמים, ומה רב עונשו של המתעלם ממנה וכלשון החפץ חיים: דמם יידרש מהם!!!

**וכבר** נשא החפץ חיים את משלו על אלו האומרים איך נוכל לקרב לבבות בנ"י לאבינו שבשמים בעוד אנו בעצמינו עדיין איננו כ"כ חזקים ואיתנים, וכך אמר:

**משל** למלך גדול שבא לבקר אנשי כפר נידח ומוזנח, ונהגו תושבי הכפר לשתות מים עכורים כי מעולם לא הורגלו לשתות מים נקיים, ומלכם האהוב ישב ברוב סבלנות והסביר לכפריים הנבערים איך מסננים מים עדי יהיו מים נקיים וטהורים.

**עברו** שנים והמלך הגיע שוב לבקר באותו הכפר, במהלך הביקור פרצה שם שריפה גדולה, והמלך ממתין שהכפריים יכבו את הדליקה במהירות, אבל להם יש זמן... השריפה הולכת ומתפשטת ולפליאתו של המלך מדוע מתעכב מלאכת הכיבוי השיבוהו שהם עסוקים כדי לסנן את המים כמו שאדונו המלך לימד אותנו להשתמש רק עם מים מסוננים נקיים וטהורים!

**כפריים** יקרים, אומר להם המלך, אין ספק שראוי וצריך לשתות מים נקיים, אבל כאן בוערת שריפה, ושריפה צריך לכבות מהר עם כל מה שיש... אפי' מים שאינם נקיים.

**אומר** החפץ חיים: בוערת כאן שריפה!!! מוטלת עלינו החובה לכבותה כמה שיותר מהר, לא עתה הזמן הוא להיכנס לחשבונות וספיקות, עכשיו צריך להציל מהר מה שאפשר.



## דאגה לבן האובד – פתיחת פרשת הדינים

**לאחר** שנות ציפיה ממושכות, זכה ר' יצחק להפקד בשני בנים.

**ויגדלו** הנערים, אך אושרו של ר' יצחק לא נמשך זמן רב, שכן רק הבכור יהושע גדל לשם ולתפארת, ואילו הצעיר מנשה רק גרם צער רב לאביו בהתנהגותו ובמעשיו.

**יום** היה מתמלא ר' יצחק בהרגשים הפוכים – נחת ועונג מבנו יהושע הצועד בדרך טובה ועושה רצונו, ומאידך – עגמת נפש מאחיו מנשה המשתדל בכל נפשו לעשות רק מעשים רעים ולהכעיסו.

**שני** הבנים גדלו והתבגרו, וברבות השנים התרחב ההבדל בין האחים – זה פונה לדרך טובה ומתאמץ מאד להצטיין בכל העניינים, וזה מתרחק לדרך רעה להתחבר עם חברים רעים וללמוד ממעשיהם הקלוקלים.

**ההצטיינות** וההתעלות של יהושע, אמנם שימחו מאד את לבו של ר' יצחק, ואכן גמל לבכורו והראה לו את חביבותו ואת אושרו ממנו, אך ההתדרדרות המעמיקה של מנשה העציבה מאד את כל נפשו השבורה, מחשבותיו נדדו כל היום אודות בנו הצעיר, וכל לילותיו היו טרודים בהרהורים נוגים על מעשיו והליכותיו.

**ר'** יצחק ניסה בכל יום ובכל שעה להשפיע על נפש מנשה בשיחותיו מלב עמוק, בתוכניות ומבצעים, באיומים וגערות, בתגמולים ומתנות, אך הכל היה ללא תועלת, שכן מנשה בחר בדרכו הרעה ובחבריו המסיתים לבו לעשות רק רע כל היום. צערו של האבא לא ידע גבולות. לימים הפצירו בו ידידיו כי יועיל להסתכל על מחצית הכוס המלאה, ולהתחיל לשמוח בחצי

חלקו הטוב - בנו הגדול יהושע הפורח לתפארת ולתהילה וקובע את כל שעותיו ביגיעת התורה בהתמדה עצומה ומצויין במידותיו הנעלות והנכבדות ובזהירותו בדבר הלכה וחסידות, מדוע להצטער על הבן השני בלבד?

**בינו** נא אחיי ורעיי, מסבר ר' יצחק את אוזנם, אך טוב וחסד ירדפוכם ולא תדעו מה זה צער ועגמת נפש, - הבן הבכור והנפלא, אכן שמחת כל אבא הוא, משיב נפש ומרווה נחת, ויודע אני להוקירו ולתגמל אותו, אמנם, עיקר המחשבות הנם על הצעיר והרחוק, בן זה ממלא כל היום את העשתונות והרעיונות האיך לקרבו ולהחזירו למוטב, היממה כולה מוקדשת סביב הרהורים ותכניות להצעיד את הבן התועה בדרך הטובה והישרה.

**בן** יקיר הוא זה! כל רצונו וחפצו של אב נשבר לראותו מתנהג כהוגן וממלא את תפקידו בחיים - למענו ולטובתו, למען ייטב לו ויהיה שמח ומאושר בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התרחקותו מדרך התורה והמצוות רק גורמים לו מרירות וחוסר סיפוק.

**לטובת** הילד בלבד מחפש האבא תחבולות בכל האמצעים להעמידו על אורח ישר לחיים מאושרים.

**לאחר** המעמד הנשגב של קבלת התורה, אחרי שהתייראו כל העם ובקשו "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר הא-ל" עמנו פן נמות", עולה משה רבנו לרקיע, מקבל את התורה ממרום ויורד ללמדה את בני ישראל. "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" - מעתה מתחיל סדר החוקים והמשפטים באופן מפורט ומסודר "כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם" (רש"י).

**ולכאורה** היה מן הראוי לפתוח ולהתחיל את המצוה הראשונה בסדר זה- במצוות שבת השקולה כנגד כל התורה כולה, או מצוות תפילין שהיא עדות לבריאת העולם ויציאת מצרים, או שאר מצוות יסודיות וגדולות - חגים, מזוזה, ציצית, לימוד התורה.

**והנה,** בפרשתנו אנו לומדים על המצוה הראשונה של אלה המשפטים

**"כי** תקנה עבד עברי, שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי..."  
כאן מדובר ביהודי שפל ונידח, שהתדרדר מטה מטה עד שהגיע ל"ע למצב שפושט יד בממון שאינו שלו! איתרע מזלו של הגנב האומלל, נתפס ע"י בית דין והתחייב להחזיר את כל מה שגנב. "ואם אין לו - ונמכר בגנתו", זהו ה"עבד עברי" המובא כאן לכל הלכותיו ודיניו. משפטי ה' אמת הנחמדים מזהב - רק במצוה זו פותחים את ביאורי התורה? במקרה כה מצער על ישראל שאין לו היאך להחזיר את גנתו?..

**אכן!** אבינו שבשמים, הא-ל הרחום אומר לנו: דע לך בני יקירי, למרות שגנבת ונמכרת לעבד, עזבת אותי והלכת לרעות בשדות זרים, - את עיקר מחשבותיי אני מקדיש רק לך, והנך נמצא בראש דאגותיי.

**הבן** יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, אבינו הרחמן אוהב את ילדיו, רוצה בטובתו, חושב רק להיטיב לו ולגרום לו אושר וטובה בזה ובבא. על הבן הנידח מרחם ודואג וחושב עליו כל היום, בראש כל המצוות פינה לו מקום מיוחד להתייחסות וחמלה. גם אם התרחק מאד והכעיס אותו - במצבו הקשה מנסה להקל ולהיטיב ולדאוג להטבותיו בבית מעבידיו.

**כך** מסביר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א בספרו "טובך יביעו", ומסיים בהוספתו של רבי אייזיק שר ראש ישיבת סלבודקה -

**מי** הוא השוטה אשר יקנה עבד כזה שהיה גנב, ויכניסו לביתו? הרי הוא עלול לרוקן אותו מנכסיו!

**אלא,** יש יהודים שהשי"ת בירכם בממון והם מחפשים לקיים בו מצוות, וכשם שיש יהודי הקונה בכספו ספר תורה



לקיים מצוות בוראו, כך הם קונים עבד עברי לקיים מצוות בוראם ולדאוג למי שבוראם דואג...

**כי** לא ידח ממנו נידח.



## מדבר שקר תרחק

**יתום** עני התגלגל מבית לבית ל"ע, לא היו לו קרובים ואוהבים, אט אט התחיל להתחבר עם חברים לא טובים שהשפיעו עליו לרעה, ותוך זמן לא רב עזב לגמרי את הדרך הישר ושכח כמעט כי הוא יהודי.

**יום** אחד התעוררו בקרבו רגשי חרטה עזים, הוא נזכר בכל עברו והתבונן במצבו הרחוק והקשה, יסורי המצפון גברו והתחזקו עד שהחליט לעזוב את דרכיו ומעלליו ולחזור בתשובה שלימה.

**אם** תעזבני יום יומיים אעזבך, כ"כ התרחק ונפל לבור תחתיות, כיצד ישוב עתה בתשובה?

**רגליו** כמו הוליכוהו מאליו אל ביתו של רב העיירה הישיש, אותו עוד הכיר מימי ילדותו היפים והטובים עת קרבו והרעיף עליו חיבה ואהבה.

**הרב** הזקן כמעט ולא הכירו, אך לנוכח תחנוניו ובכיו הגובר הסכים לקבלו, הושיבו לידו ובקש מהיתום לספר לו כל השתלשלות ירידתו עד שהגיע למצב כזה.

**הנער** התועה נשא עיניו אל הרב וביקש ממנו דרך תשובה, קשה ככל שתהיה, ובלבד שיצליח לשוב אל ה' ולדרך אביו כבתחילה.

**אותו** צדיק עצם עיניו, הרהר זמן מה וכך ייעץ לו: "אם תרצה, אחת איעצך, לו תסכים לשמוע לי, תקבל על עצמך קבלה אחת ויחידה, אבל בכל התוקף והרצון, כאשר תתמיד בכך, וציון אלוקים ויכלת לעמוד בזה, מובטחני כי תוך זמן קצר הנך עוזב הכל והופך לבעל תשובה אמיתי".

**"מוכן** אני לכל אשר אצטווה" השיב העלם.

**"דרך** זו נראית כקלה, אך קשה היא עד מאד," אמר לו הרב, אם תצליח, הרי אתה בן חורין.

**היתום** המסכן הסכים, וכך הורה הרב, בשלש מילים:

- "מדבר שקר תרחק!" -

**קבל** עתה בהבטחה איתנה, כי יעבור עליך מה שיעבור, ובלבד שלא תשקר לעולם. הבטיח הלה ויצא מבית הרב אחוז פליאה - כזו קבלה קלה? רק להמנע מלשקר, ונסלח לכל העבירות החמורות...

**אחרי** כמה ימים חזר נער זה לחבורת פורקי העול, כמעט שכח מהרהורי התשובה, רק זכר מה שהבטיח ונחוש היה לקיימה בכל מחיר.

**באישון** ליל עברה החבורה ליד חנות תכשיטים, גדול החבורה נותן את האות וכבר פשטו כולם לפרוץ את חלונות החנות ולבזוז מכל הבא ליד.

**מיודענו** הצעיר גם מתקרב להושיט ידו לקחת חפץ משובח, אך לפתע, דבר כאילו עצר בעדו. ההבטחה! בבת אחת נזכר במה שהבטיח לפני זמן לא רב לרב, להמנע מלשקר ויהי מה, והנה דבר ההבטחה עלתה כעת במחשבתו:

**הלא** בעל החנות יזעיק את המשטרה, יתחילו לחפש ולעקוב, ויש סיכוי שיתפסוהו ויעצרוהו בבית הסוהר, משם יובא

אל השופט, ואז ישאלוהו - האם גנבת? מה יעשה אז, ישקר? לא ולא! הן הבטיח בכל לב לדבר אמת, ואז רע ומר יהיה ענשו.

**אט** אט חמק נסוג מחבורת הרשע וברח מהם.

**כעבור** זמן מה שוב גבר עליו יצרו לעבור עבירה, שוב נזכר מהבטחה זו, הרהר בסופו אם יודה, נמנע ופרש מלשמוע לעצת היצר.

**כך** הצליח לאחר כמה וכמה נסיונות והתגברויות לעזוב לגמרי את דרכו הרעה ולשוב בתשובה שלימה כאשר ייעצו הרב החכם.

**בפרשתנו** אנו קוראים על ה"משפטים" והמצוות שנצטוו ישראל במעמד הר סיני.

**מכל** מצוות עשה ומצוות לא תעשה שבתורה, רק על אחת מהנה אנו מבחינים באזהרה הנוראה בלשון "תרחק!" והדבר נורא ואיום, שעוון השקר כה חמור ומרוחק הוא, יותר מכל שאר העבירות - מדבר שקר תרחק!

**והענין** מובא בספר תנא דבי אליהו (זוטא פרק ג) "הכל ברא הקב"ה בעולמו, חוץ ממידת השקר ומידת העוולה, שלא ברא ושלא עשה אותם הקב"ה שנאמר הצור תמים פעלו..."

**הגמרא** בסנהדרין (צ"ז.) מספרת בארוכה על עיר אחת שלא שלט שם מלאך המוות כי לא דברו שם שקר לעולם, כדאי לעיין שם כל הסיפור.

**והנה**, על אמת כתוב "שפת אמת תיכון לעד", שהאמת יש לה קיום ועמידה, אבל על שקר כתוב "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני" ועל כן אמרו - לשקר אין רגליים, לא מרוויחים מאומה מאמירת שקרים.

**וכמובא** במדרש (מדרש תהילים ז, י"א) שכאשר ביקש השקר ליכנס לתיבה, לא נתנו נח ליכנס כי אין בן זוג, הלך וחיפש

לו זוג, עד שמצא את "פחתא" היינו המזל שמפחית ומפסיד ומאבד כל דבר, ביקש השקר להיות לו לזוג, שאלו - מה תיתן לי, ענהו - כל מה שארויח מדיבורי השקר אתן לך, ומאז כך נהיה בפועל! כל מה שחושבים שמרויחים מדבר שקר, במחשבה או בדיבור, לא מרויחים כלום כי זה הולך מיד ל"פחתא" לאבדון והפסד, ולא ייפלא מדוע מפסידים פה ושם באבידה או בגניבה או בשריפה ל"ע, משום שהרווח של לשון תרמית ושקר נאבד תיכף ומיד.

**מי** יגור באהליך, מי ישכון בהר קדשיך, שואל דוד המלך, וכך עונה: הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת לעולם... עושה אלה לא ימוט לעולם.



### כשולחן הערוך ומוכן לסעודה

**"ואלה** המשפטים אשר תשים לפניהם" מתחילה פרשתינו לבאר חוקי התורה ומשפטי ה' אמת, לאחר שבקשו בני ישראל "דבר אתה עמנו ונשמעה" כי נתייראו לשמוע קול ה'. מסביר רש"י: "אמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על דעתך לומר - אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים, עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר - אשר תשים לפניהם, כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם".

**רש"י** מתכוון להמחיש לנו, לכל הורה ולכל מחנך ולכל לומד ומלמד, אשר אם מבקשים להסביר איזה ענין, הדרך הנכונה ביותר היא להפשיט את הדבר בצורה ברורה ופשוטה "על פי דרכו" של הילד או התלמיד או החברותא.

**עד** הייתי להסברה כה ברורה ובהירה "כשולחן הערוך ומתוקן לסעודה" איך שאבא ישב עם בנו וסיבר את אזנו בטוב טעם כדי לתת לו להבין היטב את הענין. ומעשה שהיה - באוזניי שמעתי, ועד היום הוא נחרט בזכרוני לטובה.

**לפני** שנים רבות הייתה נערכת ברחובות ירושלים צעדה המונית שהייתה קרויה "צעדת שלשת הימים", מטרת הצעדה הייתה לשחזר, כביכול את הצעידה הגדולה שהייתה לפני שנים רבות בעת העליה לרגל שלש פעמים בשנה, ולחזור על המראות שצועד עם רב מכל מקומות מושבותם אל עבר ירושלים עיר הקודש.

**והנה**, נער אחד ממשפחה מיוחסת וחשובה הלומד באחד ממקומות החינוך המפוארים בירושלים חשקה נפשו לראות מקרוב את הצעדה שעניינה אותו מאד, הצועדים בצעדה ההיא לא היו אנשי מעלה המתנהגים בחסידות מופלגת, בלשון מעטה... ולכן אין רוח חכמים הייתה נוחה מהמראות האלו שלא הוסיפו יראת שמים וקדושה יתרה.

**באותה** שנה של ערבי פסחים, נעדר המלמד של אותו ילד למשך כמה ימים, ואת מקומו מילא מלמד אחר שלא היה כ"כ מומחה, ולכן העדיף אביו של הילד להשאירו בבית למשך הימים האלו, ולמלאות בעצמו את הלימוד החסר בקיימו "ושננתם לבניך" בהידור בימים שקודם "והגדת לבנך", הילד שמח להשאר בבית ולנצל את החופשה שהעניק לו אביו

**אך** בהגיע היום בו נערכה אותה "צעדה" - ביקש פתאום מאביו רשות ללכת אל ה"חידור"... האבא ניסה להבין מה יום מיומיים, וכי מדוע מתחשק לו פתאום ללכת בגיל אל בית רבו, לאחר התחמקויות רבות נאלץ לומר לאביו את כל האמת, כי רוצה מאד לראות את מעשה הצועדים המעניינת אותו בכל נפשו.

**האבא,** שהיה איש חינוך וגם איש תבונות, לא ענה אותו מאומה, רק ביקש ממנו להתיישב לצדו.

**כאשר** ישבו שניהם בניחותא, הביט האב בעיניו הפקחיות לעבר נקודה עלומה ורחוקה, ומיד פתח את פיו לתאר ולהסביר במתק לשונו כיצד היה נראה בימי קדם מעמד "עליה לרגל" באמת, בזמן שבית המקדש היה קיים, לא אכחיד כי כבר עברו מאז עשרות שנים – ועדיין חרות בלבי הצורה הבהירה והנעימה שהעביר אותו אב לבנו יקירו היושב לצדו – בטוב טעם ודעת המחיש את השמחה וההשתוקקות של עולי הרגל, וממש היה ניתן להרגיש את פעמי הרגלים – מה יפו פעמיך בנעלים – לשמוע את טפיפות הרגלים העייפות ולחוש את קצב הנשימות בטפסם במעלה ההרים העולים לירושלים תוך כדי שירה וזמרה "נעלה לירושלים" "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך", ולראות מקרוב את העולים המגיעים ממרחקים איך שהם מתרפקים בערגה ובכיסופין על אבני עיר הקודש ומעבירים את רגשי הקודש לדורות הבאים וכך חוגגים את החג בהתעלות ובשאיבת מעיינות קדושה לכל השנה וששים ושמחים בבית המקדש עם הקרבנות והכהנים וכל שאר סדרי החג, ולאחר מכן הם חוזרים לביתם עמוסים רגשי קודש וחדוה ושבח והודיה לבורא אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון והנחיל לנו חגים וזמנים לששון ומועדים לשמחה.

**והנה** מוריד האבא את עיניו מהנקודה הרחוקה ומיישר את מבטו לעבר הנער המשתוקק לצפות באיזו 'צעדה' מגושמת ירודת ערך, וכך מפטיר לעברו: "נו!, וכי לזאת ייקרא 'צעדה'?, לפחותי הדרגה הצועדים כך ומבקשים לעקור את כל העבר המפואר, ובצעידתם הם מבטאים את ההיפך הגמור מכל ה'צעדה' הטהורה מלאת ההוד וההדר, לצעדה כזו הינך מבקש ללכת?... " מובן כי אותו נער, לא רק שיצא ממנו כל החשק ללכת לאותו מקום, אלא ללא ספק כל כולו התמלא ברגשי בושה

וחרטה על שבכלל עלה ברעיונו כזאת! כמדומני שזה נקרא "אשר תשים לפניהם" - כשולחן הערוך ומוכן לסעודה, אילו לא היה אותו אבא מפשיט ומסביר במתק ובנועם "כשולחן ערוך ומתוקן" לא היה מצליח לפלס נתיב באהבה אל נפש בנו כדי לשכנעו במה שחפץ.

**יסוד** איתן זה - "אשר תשים לפניהם" - מן הראוי ליישם בכל עת שרוצים להסביר ולהמחיש לשני, לערוך שולחן ולסדר עליו את הדברים בצורה ברורה ופשוטה, כמו שנצטווה משה רבינו לסדר את המשפטים לפני עם ישראל, ועל זה נאמר: "מענה רך ישיב חמה".





### תוכן רצוף אהבה

**הקדוש** ברוך הוא מצוה את בני ישראל להקים עבורו בית מקדש, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

**לכאורה** צריך ביאור האם צריך השי"ת ל'טובות' של בני ישראל, הרי כל העולם כולו ומלואו שלו הם, וכי אם רוצה הוא יתברך שמו 'בית המקדש' הוא צריך לעזרתו של אי מי ח"ו?

**ענין** זה מבואר יפה בפירוש האלשיך הקדוש על שיר השירים.

**'אפריון** עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון, עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים', מסביר האלשיך הקדוש, והוא מובא ב'ערבי נחל' בפרשתינו, שלמה המלך אכן מתייחס לנידון שלנו וכך הרצאת דבריו: אפיריון עשה המלך שלמה מעצי הלבנון? פי' האם מעצים פשוטים הוא בנה את בית המקדש? רפידתו זהב? מרכבו ארגמן? האם מדברים גשמיים מוחשיים בלבד בנה את בית המקדש וכי זה הוא ענינו ותוכנו של בית המקדש עצים זהב וארגמן? לא יתכן לומר כן אלא תוכו רצוף אהבה, פנימיותו



ותוכנו של בית המקדש הוא האהבה של לבבות בני ישראל אשר ברוב אהבתם יראתם ורצונם הטהור בנו בית להשם, וזהו ענינו של בית המקדש!

**כמה** חביב ואהוב ליבו הזך והטהור של איש ישראל כאשר מתנדב נדבה להשם בכל ליבו נפשו ומאודו, כאשר מקריב קרבן להשם בכל ליבו כאשר זובח רצונו בשביל הקב"ה, איש אינו רואה איש אינו יודע רק הקב"ה בעצמו, זה הוא נחת רוח אמיתי של הקב"ה.

**וכאשר** ליבו של אדם טהור נקי וזך, אזי גם שיחו ושיגו עם הבריות שונה לחלוטין וגם נושא חן בעיני הכל, ודבריו נשמעים ובקשותיו מתקבלים גם כאשר אינו משכנע או מפציר, וגם כאשר אינו עומד על שלו.

**וסיפור** נפלא סיפר הרב שלום שבדרון זצ"ל ומזה נווכח איך אפי' גוי עריץ יכול להבין את 'שפת הלב' ולהיענות למשאלתו הטהורה גם כאשר אינו מבין את שפתו ולשונו של הדובר אליו, וכה סיפר מפי בעל המעשה בעצמו ר' לייב משמשו של החפץ חיים.

**היה** זה בעת הגזירה שגזרה מלכות פולין לחייב את כל הרבנים ללמוד את שפת פולין על בוריה.

**החפץ חיים** כינס אז אסיפת רבנים גדולה והתריע על הסכנה הרבה התלויה בדבר, כי אז יצטרכו ללמוד ולהשקיע זמן בהשתלמות השפה הפולנית על חשבון לימוד התורה.

**הוחלט** על משלחת רבנים בראשות החפץ חיים שתיכנס אל נשיא פולין לעמוד ולהתחנן על ביטול גזירה זו, כאשר את דבר המשלחת ישא החפץ חיים בעצמו ואף הוזמן מתורגמן שיכנס עמם לפגישה זו.

**בהגיע** היום המיועד, התייצבה המשלחת בארמון הנשיא, והחפץ חיים הוצג כרב הראשי, אנשי פמליית הנשיא

התפלאו לשמוע שאדם כה ישיש, שכמעט איננו מסוגל ללכת על רגליו - הוא הרב הראשי.

**החפץ** חיים החל לשאת דברים נרגשים בשפת אידיש: כתוב במשנה "זהו מתפלל בשלומה של מלכות", אנו חיים כאן בגלות תחת ממשלת פולין, גם מלכות פולין היתה בגלות, וכל יום אני מתפלל לשלום מלכות פולין.

**באנו** כעת לבקש על הגזירה החדשה שתגרום חלילה לחורבן התורה, והוסיף לומר כך: אם ברצונכם לאפשר לנו לחיות כרצוננו בלא התערבות ביהדות שלנו, כי אז אכן נהיה אזרחים נאמנים, משלמי מיסים וכו', אכן אם תצרו את צעדינו ותתערבו לנו בענייני יהדות, אזי תהיה לכם מפלה ככל שונאי ישראל בכל הדורות החל מפרעה ואילך. ובזה גמר את דבריו.

**המתרגם** החזיר כשלג, איך הוא יוכל לתרגם את הדברים החמורים שאמר החפץ חיים מול הנשיא? מה יעשה עתה? הוא חש מאוד פן יסלקו את כולם בבושת פנים וללא כל תועלת. תוך כדי מחשבותיו קם נשיא פולין ואמר למתורגמן: אתה יכול לשבת, אינך צריך לתרגם דבר, רק אמור לי בקצרה את תמצית הבקשה שדיבר החפץ חיים.

**מיהר** המתורגמן לומר שהחפץ חיים מבקש לבטל גזירת המלכות המחייב לרבנים ללמוד את השפה הפולנית. מיד חתם הנשיא על הוראה לביטול הגזירה והסביר כי ישנם בעולם הרבה שפות אנגלית, פולנית, רוסית וכו', ומי שמדבר אנגלית אינו מבין את רעהו המדבר פולנית וכדו', אך ישנו שפה אחת שאותה כולם מבינים, והיא 'שפת הלב'! שמענו כאן את רבכם שדיבר ב'שפת הלב', ואותה הבנתי כהוגן ואיני יכול לעמוד בפני בקשה זו...



## מרבין בשמחה

**הגמרא** מספרת על התנא הקדוש רבי עקיבא, שעד גיל ארבעים כלל לא למד תורה הוא היה רועה צאן פשוט, ורק בתו של כלבא שבוע הבחינה במעלותיו המיוחדות של מי שעתיד להאיר את העולם בתורתו ובחכמתו.

**וכך** מובא בגמרא, רחל נישאה לעקיבא הרועה בימות החורף, ואביה כלבא הדיר אותם מכל נכסיו בכעסו הגדול. אפילו מקום ללון לא היה להם, רק הצטופפו במחסן של פחם, ולמרגלותם הניחו מעט קש.

**עקיבא** עדיין לא הלך ללמוד תורה כשאיפתה. יום אחד הגיע אליהם אליהו הנביא, בדמות הלך עני עטוף קרעים, הקיש בדלתם הרעוע וביקש בקול בוכים: "הביאו לי מעט תבן, באשר נולד לנו ילד, ואין לנו כלום במה לחמם את הבית!" הם תרמו לו את מעט התבן שהיה ברשותם, ומיד פנתה רחל ואמרה לעקיבא: עכשיו לך ללמוד תורה!

**שמע** לקולה, הלך ללמוד תורה שתיים עשרה שנה, ואח"כ עוד תריסר כידוע מהסיפור, עד שגדל לגדול הדור רבי עקיבא.  
(מסכת נדרים דף נ).

**מסביר** הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"ג מא"י) שעצם עובדת תרומתם לעני שהיה עני יותר מהם, עודדם מאד והפיח רוח תקווה בקרב שני בני הזוג לנסות שוב ללמוד תורה, ואכן הצליחו.

**ומדוע** "לפי שטבע האדם הוא, כשרואה את העשיר ממנו, מרגיש את עצמו חסר, ומצטער מאד על חסרונו, ואז המותרות נעשות הכרחיות אצלו, אמנם - דרך סלולה לעבודת האדם שיהיה שמח בחלקו, להסתכל בעניים ממנו ובכן ירגיש את טובת ה' עליו, ולא יחשיב את מצבו כחסר, כי בעולם הזה - הכל נמדד לפי דמיון האדם לזולתו".

**וזה** היה כוונת אליהו הנביא זכור לטוב, לנחמם ממצבם הקשה, לעודדם, לשמחם כי יש עוני מחפיר יותר, הנה ליולדת הזאת אין אפילו מעט תבן! מקורת רוח זו והשמחה שמילאה את נפשם הרעבה שאבו מלא חפניים חיות ו"מורל" ללכת ללמוד תורה.

**רבי** עקיבא בצעדו ללמוד תורה בגיל כה מבוגר, כל כולו היה מלא וגדוש באושר פנימי על חלקו הטוב, ורק כך הצליח לצמוח "רבי עקיבא".

**ואולי** ניתן לרמז, שמכאן למד ולימד רבי עקיבא בעצמו את היסוד לקבלת החיים בשמחה "תנא משמיה דרבי עקיבא - לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס: ושם מובא המעשה הידועה עם החמור והתרנגול והשודדים), אותו צדיק בעצמו, את הכלל של "לטב עביד" הרגיש על עצמו ובשרו, והוא זה שהעלה אותו לדרגתו הנעלה.

**וידוע** גם הסיפור על העני שבא אל המגיד ממעזריטש ובקש להבין כיצד אפשר לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, המגיד הפנה אותו אל אניפולי, אצל רבי זושא, ורבי זושא השיב לו - טעות בכתובת! אינני יודע "רעה" מהי, בזמן שהיה עני באמת ומדוכא ביסורים. הכל היה אצלו הטוב ביותר.

**וכך** מובן הסיפור המופלא עם ר' זלמן מוולוז'ין, אשר כידוע נדד עם אחיו רבי חיים למסעי גלות, ובאחד מלילות השלג התדפקו על דלת אכסניה, אך בעל הבית גרשם בבושת פנים בהפטירו כלפיהם קללות נמרצות, כשהמשיכו בדרך הקפואה ראה ר' חיים את פני אחיו ר' זלמן והנה זולגות דמעות בבכי מר, לפליאתו מדוע נעלב כ"כ השיב ר' זלמן: "לא על דבריו אני בוכה, אלא על שלא הרגשתי שמחה בביזוי כנאמר בגמרא "הנעלבין ואינם עולבין שומעים חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחים ביסורים - עליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורותו', אם לא הרגשתי שמחה בביזיון, משמע שאני עדיין לא בדרגת אוהב של הקב"ה..." הדרך להתכונן לימי השמחה והחגים הבעל"ט - להרבות במחשבות של הסתפקות להיות שמח בחלקו ולא לצפות לשולחן של אחרים, "משלוח מנות" ברגשי אהבה לזולת בהראות לכל האוהבים והמכירים כי חנני אלוקים וכי יש לי כל ואני יכול אפילו לשתף אותך עם ברכתי ולהתחלק עם מנתי, וכן מתנות לאביונים בסבר פנים יפות והשמחה במשתה פורים.

**את** הלכות פורים, ואת כל מסכת ההלכות של "אורח חיים", מסיים הרמ"א במילים אלו: "וטוב לב משתה תמיד" את הפסוק הזה דורשת הגמרא - "רבי יהושע בן לוי אמר, כל ימי עני רעים - זה שדעתו קצרה, וטוב לב משתה תמיד - זה שדעתו רחבה". (סנהדרין ק:) ומפרש רבינו יונה, "כל ימי עני המתאוה לממון, רעים, כי אוהב כסף לא ישבע כסף, אך טוב לב ושמח בחלקו, כל ימיו טובים, כמי שעושה משתה תמיד, על כן מידה טובה היא עד מאד להיות שמח בחלקו, והוא הנקרא עשיר" (אבות ד, א).

**ובמיוחד** אנו, שזכינו להתחבר לחבורתנו הקדושה אשר מורנו ורבינו הגאון הצדיק רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א שהוא ה'יסוד' האיתן לכל החבורה הק' ודואג תמיד לשמור על

אחדות החבורה הק' ומכניס בה חיות ושמחה, עד כמה אנו צריכין מצידנו לשמוח על אושרינו וטוב חלקינו ולהיות מאושרים על הזכות הגדולה לעמוד בחבורה אחת ובאחדות גמורה, ועל ידי היסוד החזק של רבינו שליט"א יחד עם בנין האחדות מצד החבורה הק' נזכה לכל ההשפעות הטובות ולהיות בשמחה תמיד ולקבל פני משיח צדקנו כראוי בב"א.



### לי תרומה – מכל אשר ידבנו לבו

**בפרשה** זו אנו מתחילים ללמוד על המשכן ובניית בית המקדש. ויש להבין, הקב"ה שהוא בורא הכל והוא מלא את כל העולם ועושה הכל ברצונו, לשם מה הוא צריך לתרומת בשר ודם להקים לו בית?

**וכדי** לתרוץ, נתבונן בפלא הבריאה שברא ה', והוא הנקרא "גוף האדם" – מכונה אדירה קטנה ומשוכללת המלאה בכלים נפלאים ושימושיים – האיברים והגידים שלכל אחד מהם תפקיד מיוחד וחשוב.

**הדבר** החשוב ביותר בגוף הוא ללא ספק הלב, לב האדם. חיותו של האדם ומרכז כל הפעלת ה'מכונה' האדירה הזו מתבצע באמצעות הלב. אם נתעמק באופן פעילותו של מערכת הלב, נווכח כי האיבר הנכבד הזה פועל ביחסי גומלין – מקבל ונותן – יחד עם שאר כל האיברים הרבים.

**בכל** אבר, כגון ביד האדם, קיימת החיות הנותנת לו כח לעבוד, והחיות עוברת דרך הדם מהיד עד הלב ונותן ללב את החיות שלו. כך לכל אבר וגיד 'שולח' כל הזמן חיות באמצעות

הדם לעבר ה'מרכז' - הלב, הרי שבתוך הלב הקטן הזה נמצאים כל החיות של כל האברים כולם. אח"כ 'מחלק' הלב לכל אבר ואבר את דמו המעובד השייך לו, ומחזיר לו חיות, כמו נהרות המושכים תמיד ממרכז אחד ומחזירים לו מימיהם. ויש שעה קצובה אשר מוכרחים דמיהם של כל האברים להיות בתוך הלב, שהוא מקור חיותם, ואם יימצא ח"ו מקצת דם אשר עבר עליו שעה קצובה זו ולא בא אל תוך הלב מאיזו סיבה, אזי נפסק חיות אותו הדם, כי נפסקה שעה קצובה משורשו, והוא דם מת בתוך הגוף, וממנו עלולים לצמוח חולאים קשים ל"ע.

**וכתפקוד** הזה, גם באופן רוחני הענין הזה מתרחש - כל אבר משפיע על הלב, והלב משפיע על כל האיברים, ולכן יש להזהר מלפגום בחטא בשום אבר, שלא ישלח דם 'מזהם' ללב הטהור.

**וכן** קיימות מצוות המקיימות באיברים מסויימים, אבל בזה שהאיבר של המצווה שולח חיות דקדושה ללב, והלב מחזירו לכלל הגוף, הרי כל הגוף מתקדש מעשיית המצווה, וח"ו להיפך.

**אבל** החשוב ביותר לשמור על טהרת הלב הזה בעצמו - מחשבות טהורות והרהורים מותרים, כי רחמנא לבא בעי, וממנו תוצאות כל הגוף.

**ולכן** דברי ר"א בן ערך שאמר "לב טוב" היא הדרך הנבחרת מכל הדרכים - התקבלו ביותר משאר דברי התנאים בפרק אבות, "שבתוך דבריו דבריהם". לב טוב - גוף טוב והוא כולל הכל.

**על** פי הסבר זה, נשכיל ונבין עניין בית המקדש, ועד כמה הוא נוהג בזמן הזה ג"כ:

**כמו** שברא הקב"ה 'גוף' לאדם בעל אברים רבים, והעולה על כולנה - ה'לב' החשוב, כך ברא הקב"ה את כל העולם כולו, על ארצותיו עריו ובתיו. העולה על כל הבריאה בחשיבות ומעלה - בית המקדש, הוא 'לב' העולם.

**והנה**, כאופן תפעולו של הלב באופן של מקבל ונותן כנ"ל, כך תפעולו של בית המקדש מתרחש בצורה הזאת, מכל המידות הטובות שיש באדם, מידת 'אהבה' ומידת 'יראה' הינם המובחרים והמרוצים ביותר לה'. ה' רוצה בעיקר את הלב, ליראה את ה' ולאהבה אותו. וכאשר אדם מישראל מקדש את עצמו במידות אלו, השי"ת כביכול מצמצם עצמו ושורה בקרבו.

**אך** אינו דומה קדושת איש אחד לקדושת צירוף אנשים, וכ"ש התקבצות עם רב - במקהלות ברכו ה', ה' ממקור ישראל, חבורה גדולה המתקדשים ביראה ואהבה.

**זאת** מצוה ה' בפרשתנו - ויקחו לי תרומה, "מאת כל איש אשר ידבנו לבו", הבית בהבנתו יהיה מלא בנדבת הלב של עוד יהודי ועוד יהודי, כל המשכן בנוי ומתוקן מ"אהבה" ו"יראה" של כל בני ישראל, ומנדבות ה'לב' האלו נבנה בית המקדש.

**יוצא**, שהמשכן הוא ריכוז של קדושת בני ישראל, דוגמת ה'לב' המקבל מכל חלקי הגוף כמבואר, ונמשך ממילא על ידי זה בבית המקדש השראת השכינה באופן המושלם ביותר שראוי להמשיך לצירוף קדושת כלל ישראל, וממילא זורח בחזרה אור אהבה ויראה וקדושה מבית המקדש לכלל ישראל, ובפרט בעלותם ליראות פני ה', ומתווסף קדושה מהבית אל בני ישראל, ומבני ישראל מתגדל הקדושה אל הבית פנימה, וחוזר חלילה עד שהיו ישראל מתעלים יותר מצבא מרום, וכל העולמות היו מתעלים איתם עוד ועוד.

**עד** שחטאו ישראל, ונפסק חיותם מהם אל הבית הקדוש, ואז גם נפסק האור של בית המקדש אל ישראל, והתרחקו יותר,



עד שנפסק כל החיות של המקום הקדוש ונחרב בתשעה באב.

**והלימוד** מזה למעשה, כי רחמנא לבא בעי - ה' רוצה את הלב. את טהרת הלב ונקיון המחשבה כי הוא היסוד לכל הגוף.

**והוראה** זו - תמידית היא לדורות עולם: "ועשו לי מקדש" - לקדש את הגוף בטהרה, "ושכנתי בתוכם" - בתוך כל אחד ואחד מִישראל ישרה כבוד ה'.

(עפ"י הספר "ערבי נחל" המרחיב בטוב טעם את ביאורו של האלשיך הקדוש על הפסוק "אפריון עשה לו")



## ויקחו לי תרומה

**משה** בעל השדה ראה ברכה בעמלו, לאחר עבודה קשה של חרישה וזריעה והשקיה, התענג לקצור את שיבולי התבואה הזהובים והמלאים, ערם את האלומות לערימות גבוהות, והתכונן להוביל את היבול המשובח למכירה ביום השוק.

**כאשר** נוכח לראות שהכמות אותה מבקש למכור - עצומה היא ורבה, הרהר ומצא כי יקשה עליו מאד להעביר את כל הכמות כמו שהיא, ולכן עשה כזאת: חילק את התבואה לחבילות קטנות, וכנגד כל חבילה הניח בכלי מטבעות נחושת פשוטות, וכך חישב עם הקונה - כל חבילת תבואה שלוקח, מניח בכלי מטבע נחושת קטנה, ולבסוף יספרו את סך כל המטבעות, ולפי כמות המטבעות ידעו כמה שקיות תבואה הועברו מהמוכר לקונה. והנה, תוך כדי שהקונה היה עסוק בהעברת החבילות אל תוך מרכבתו, נכנס רוח שטות בלבו של המוכר ונחפז לחטוף

ולהכניס לתוך כיסו כמה מהמטבעות בהחבא, וחשב שהצליח להרויח לעצמו סכום עצום... אך כל בר דעת מבין כי ה"רווח" שהצליח להרויח - הרי הוא הפסד עצום בהרבה! - כנגד כל מטבע שחוקה ופחותה, הפסיד שקית של תבואה...

**לפי** משל זה, מסביר ה"חפץ חיים" זי"ע את הפסוק בפרשתינו "ויקחו לי תרומה", והלא צריך לכתוב "ויתנו לי תרומה", ומהו "ויקחו" - מי יקח בתרומה זו? אלא, על מצוות צדקה אמרו חז"ל "עשר בשביל שתתעשר", וידועים דברי הרמב"ם בהלכות צדקה - לעולם אין אדם מעני מן הצדקה ואין דבר רע ולא הפסד יוצא מנתינת צדקה, ולהיפך - כל המרבה בנתינת צדקה - מרבה לעצמו שפע גדול של שובע והרחבה, ולכן כתוב "ויקחו" - כי אכן קיחה יש כאן! בנתינת הצדקה - ויקחו בעצמם צדקה, ומי שחושב שמרוויח מזה ש"לוקח" לעצמו את הפרוטות שצריך לתת לצדקה - הרי הוא דומה לאותו מוכר שחשב שמרוויח מלקיחת פרוטות הנחושת, ובאמת הפסיד הרבה יותר ממה שלקח, כך הנותן צדקה בעין יפה ונדיבה - "לוקח" לעצמו ומרוויח יותר.

**זה** עתה נתבקש לישיבה של מעלה, הגאון הגדול - יחיד בדורו בהרבצת תורה ומוסר בדרשותיו הנפלאות מלאות זיו ומפיקות נוגה - יוצאות מפה מפיק מרגליות ופנינים יקרים, ה"ה הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זי"ע, לפני שנים רבות זכיתי לשמוע ממנו דרשה נעימה, ותהיינה שפתותיו דובבות וזכותו תגן בעדנו בהשמעת תורה מפיו.

**וכך** דרוש דרש - כתוב "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו", מדוע נמשלה התורה ל"לקח"? מה לוקחים כאן בדיוק? אלא, כך הסביר במתק לשונו: יש לך בני אדם שנהנים מלהעניק לזולת וכל חייהם הם מתמסרים רק לתת לשני, אבל יש מבני אדם, שהתרגלו רק לקחת, יודעים הם רק להושיט יד כדי לקבל, לא כדי לתת.

**פעם** אחת נפל לתוך הים איש אחד מחבורת ה"מקבלים" - מאותם שאינם יודעים להעניק מאומה לזולת, ול"ע התחיל לטבוע במימי מצולות. האנשים שהיו בקרבת מקום חשו לעזרתו והושיטו לעברו חבל הצלה וצעקו לו בקול גדול: הושט מהר את ידיך ואחוז בקצה החבל כדי שתנצל! אבל אותו כילי קפוץ ידיים, שכל חייו למד רק לקבל ולא לתת, גם עתה הפעם לא ידע מה זה להושיט יד! בשום אופן לא הצליח לתת את ידו, ואפילו כדי הצלתו! לא ידעו כיצד להשית עצה להצילו - אין הוא מוכן להושיט יד ולתת אפילו חלק מהיד הקמוצה שלו, וכיצד ינצל? עבר שם איש חכם, שידע והכיר בטבעו ובמהותו, זרק הוא את החבל לעברו וכך צעק לעברו: "קח נא את החבל המובא לך!" "מתנה כאן מוגש עבורך - טול בבקשה!" בו ברגע הושיט הלה את ידו - פתח את היד ואכן "לקח" את החבל שהיה עבורו חבל הצלה. האיש החכם השיג והבין שרק לשון של לקיחה יובן כאן, וברגע ששמע המסכן את המילה "קח" - לקח מיד וגם את חייו לקח וניצול.

**"כי** לקח טוב נתתי לכם" אומר הקב"ה לבניו - התורה הקדושה שאני נותן לפניכם, הריהי "מקח" טוב עבורכם! אתם לוקחים כאן את חייכם ואת הטוב הצפון לכם.

**"ויקחו** לי תרומה - מאת כל איש אשר ידבנו לבו" - אנשי נדבת הלב - הם בעצמם יקחו את מה שנותנים, ו"יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית להטיב לו" כל נתינה ועשייה לשני - ובפרט נתינה רוחנית - לקיחה טובה היא עבור הנותן!

**בפרשת** כי תשא כתוב "ונתנו איש כופר נפשו", דורשי רשומות דרשו תיבת "ונתנו" נקראת היא ישר והפוך, כלומר - אל תחשוב שאתה נותן לשני, אלא לעצמך בלבד אתה נותן.



## ויקחו לי תרומה – תרומת הלב לגבוה

**מספר** הגאון הגדול רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: זקן אחד ישב אצל הרבי הקדוש רבי ישראל מסטאלין והיה מספר לו סיפורים ועובדות שהיה עד נאמן להם אודות ה"אדמו"ר הזקן" לבית קארלין – ה"בית אהרן" זי"ע, וכה סיפר מעשה נפלא, אשר "בדידי הוי עובדא":

**שנה** אחת הקדים החורף לבא, ומראש השנה כבר התחילו לרדת מטרות עוז, רוחות סוערות השתוללו בחוצות וכפור עז שרר בכל הרחובות. תוך ימים ספורים התכסתה העיר קארלין והסביבה במעטה לבן וצח, שלג כבד הצטבר על גגות הבתים ועל כל הרחובות, והקפאון הגדול ששלט זמן רב, הותיר את כל האזור כמקשה אחת מוגלדת בקרח חזק. חג הסוכות עמד בשער, ולא הייתה ניכרת שום תכונה לקראת החג, גם אותם בתים שהיו להם סוכות מוכנות, ומעל מקום הסכך היה קבוע גג הזזה שניתן להזיזו בקלות ולפתוח חלל לסכך כשר, בגלל הקרח והשלג לא היה ניתן להזיז ולפנות שום מקום לסוכך את הסוכות. אותו זקן שישב מול הרבי, סיפר ואמר כי גמלה בלבו החלטה לעשות ככל אשר יוכל ואף למעלה מדרך הטבע, כדי שה"בית אהרן" יוכל לקיים מצוות סוכה כדבעי. הוא נעמד על הגג בקור העז, חרף את נפשו והתחיל להתייגע בעמל רב ומפרך לפנות את הררי השלג שכיסו את כל הגג של מקום סוכתו של הרבי, שעות רבות עבד קשה במסירות נפש ממש, עד שגילה את מקום חריצי גג ההזזה, פתח את הגג וכיסה את הסוכה בסכך קשה. ואותו היום – ערב סוכות היה, בו ביום התבהרו השמים במקצת והשמש התחילה לצאת מתוך העננים להאיר לארץ ולדרים עליה, כאשר הסוכה עמדה מעוטרת ומקושטת, נכנס בגיל לבשר לרבי את הבשורה המשמחת כי יוכל הרבי לקיים "בסוכות תשבו שבעת

ימים" בהידור רב. הרבי קם כלא מאמין, יצא לחצרו והביט משתאה על הסוכה שכאילו נפלה מן השמים, פניו האירו באושר עילאי וברוב חדווה פנה אל אותו זקן וביקש לגמלו טוב על פעלו הטוב: "בחר לך מיד אחת המתנות שאנחיל לך, או לזכות להיות בגן עדן "עמי במחיצתי" לעולם הבא, או לנחול עשירות גדולה בממון, לך ולזרעך, ולעולם לא יחסר לך שום סכום כסף שאתה נצרך, גם בהיותך עלי דרכים ובמרחקים, אם רק תפשפש בכיסך - תמצא מיד כל ממון שתצטרך" אותו זקן הרהר מעט וענה שהוא בוחר במתנה השניה. וכך סיים את סיפורו לרבי ישראל - "אכן כך, מאותו יום נתעלה מזלי לראות ברכה למעלה מדרך הטבע, והעשירות המופלגת רודפת אחריי בכל מקום, שפע גדול הושפע לי ולזרעי אחרי, ב"ה!"

**כאשר** סיפר הגר"י גרוסמן זצ"ל את הסיפור, הוסיף ואמר, כי מעודו לא השיג להבין כוונתו של אותו זקן, אשר במקום לבחור להיות במחיצת הצדיק הגדול בעולם שכולו טוב לעד ולנצח נצחים, העדיף חיי עושר כאן בעולם חולף, לתקופת זמן מה של כמה שנים ליהנות מרווחה ועשירות... עד שסיפר את הסיפור למחותנו הרב קנובליך זצ"ל, מחשובי חסידי בעלזא, והמחותן הזה בשמעו את הסיפור, גם כן נענה ואמר - אכן, טוב ונכון עשה הלה בהעדיפו את העשירות על פני גן עדן עם הרבי! לפליאת המחותן בקול על דבריו, הסביר בפשטות - מה זה "עמי במחיצתי" - אני דאגתי לעצמי, אני מסודר, אני מתענג, טוב לי וטוב לנפשי, אף כי מדובר בתענוגים רוחניים ועילאיים. אך לעומת זה - במעט ממון, ובוודאי בממון הרבה, כמה "רוחניות" ניתן לרכוש ולהשיג! עשיית צדקה וחסד, תמיכת אלמנות ויתומים, הכנסת כלה, פדיון שבויים, הקמת מוסדות תורה והחזקת לומדי תורה בהרחבה, רוב גופי תורה תלויים ועומדים בכיס מלא וגדוש, כיצד ניתן להעדיף את האנוכיות ולחשוב רק על עצמי...

**"ויקחו לי תרומה"** מבקש השי"ת מבני ישראל, במדרש מביא את הפסוק - "לי הכסף ולי הזהב אמר ה'", אין הקב"ה חסר מאומה, והוא יכול לבנות בעצמו את משכנו, הוא רק מבקש "ויקחו" - נתינת הלב, לדעת מה לעשות עם השפע שמשפיע ה'. מאת כל איש אשר ידבנו לבו, תקחו את תרומתי. אין אני מבקש אלא תרומת הלב הטהור.





### מסירות נפש

**משה** רבינו היה לו מסירות נפש עבור כלל ישראל.

**הוא** אמר לקב"ה בחטא העגל 'ועתה אם תשא חטאתם... ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' וכידוע שלכן לא מוזכר שמו בכל פרשתינו פרשת תצוה, בגלל שדיבורו של צדיק, אפילו על תנאי, מתקיים.

**אכן** עם זאת, פונה אליו הקב"ה בפרשתנו זו ואומר לו: 'ואתה תצוה', פי' אתה תהיה זה שמצוה את בני ישראל, ואיתא כי כח זה של ציווי לבני ישראל בשליחות הקב"ה קיבל מרע"ה דווקא בגלל מסירות נפשו עבור כלל ישראל שהסכים למסור את עצמו עבור הכלל. וזה שכרו עבור מסירות נפשו לכלל ישראל.

**ענין** זה של מסירות הנפש בפועל עבור כלל ישראל, קל מאוד לאמרו ולשוחח בו, אבל חיים של מסירות נפש עבור הזולת הם חיים של הקרבה אמיתית, מסירות נפש אמיתית של כל העולם הזה וגם העולם הבא.

**מסופר** כי פעם נסעו יחד ברכבת שני גדולי עולם זיע"א, בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל והרבי מגור בעל ה'אמרי אמת' זצ"ל,

ובכל תחנה המתינו יהודים רבים שרצו בכל מאודם לחלות פני צדיקי הדור, לחזות בזיוו ולזכות בברכת קדשם.

**אכן** בכל תחנה כזו נעמד הרבי מגור בחלון הרכבת וברך את העם במאור פנים, אך החפץ חיים לא רצה לעשות כן באמרו כי כל כבוד ויקר הניתן לאדם כאן בפרוזדור, בעוה"ז, הרי מוריד מהשכר בעולם הבא עולם שכולו טוב, ומה לי ליהנות מכבוד מדומה, כבוד של שקר?

**ענהו** ה"אמרי אמת" תשובה מפעימה, אחרי תשובה כזו כבר נעמד החפץ חיים בחלון הרכבת ובירך את המצטופפים שם במאור פנים, ואלו היו מילותיו הספורות של האמרי אמת זצ"ל:

**בשביל** כלל ישראל כבר ויתרתי מזמן על העולם הזה שלי וגם על העולם הבא שלי...

**זוהי** מסירות נפש אמיתית של גדול בישראל, הקרבה אמיתית של העולם הזה וגם של העולם הבא.

**סיפור** דומה מסופר על "אוהבן של ישראל", רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצ"ל.

**שנה** אחת בערב חג הסוכות לא היה בנמצא בכל רחבי העיר בארדיטשוב המעטירה ארבעת המינים לקיום המצווה, ורבה של העיר, רבי לוי יצחק זצ"ל, היה חרד ודואג לקיום המצווה ושלח שליחים בכל הערים מסביב כדי לחפש ארבעה מינים.

**השלוחים** חיפשו אנה ואנה וכמעט שחזרו ריקם, אך פתאום הגיעה לאזנם שמועה אודות יהודי אחד שמחזיק בארבע מינים מהודרות, מיד שמו פניהם לביתו של אותו יהודי ותיארו לפניו את גדלו וקדושתו של רבי לוי יצחק מבארדיטשוב וגודל חביבותו למצוות בכלל ובפרט לעת עתה לענין מצוות ארבעה מינים, והציעו לו סכום נכבד למאוד ובתנאי שיאות למכור את הארבעה מינים עבור הצדיק, אך הלה סירב למכור



להם באמרו גם אני צריך לקיים את המצווה, ובאשר לכסף, ב"ה אינני חסר דבר.

**לאחר** שכל נסיונות השכנוע עלו בתוהו הסכים הלה בתנאי ששכר המצווה של הנענועים של הצדיק ייזקף לזכותו עצמו ולא לצדיק,

**השלוחים** בתחילה לא ידעו אם להסכים לתנאי המוזר או לא, אך היות וכבר היה מאוחר מאוד וחששו לחזור ללא ארבעה מינים הסכימו לתנאי. כששבו לבארדיטשוב הראו לצדיק את הארבע מינים והצדיק היה לו שמחה והתרגשות עצומה מגודל ההידור שהשיגו, 'אבל'.. התחילו השלוחים לגמגם, 'למוכר יש תנאי קשה מאוד למכירה זו', אמרו השניים.

**'מהו התנאי?'** שאל הצדיק, השיבוהו השלוחים, 'המוכר רוצה ששכר המצווה ייזקף לזכותו'.

**הצדיק** להפתעתם שמח מאוד והסכים מייד לתנאי באמרו השנה אזכה לקיים את המצווה לשמה ללא שום קבלת שכר. ואכן בשנה זו ראו כולם אצל הצדיק שמחה יוצאת מן הכלל על הזכות לקיים מצווה ללא שכר.

**אנו** רואים מכאן דרך הנהגתם של צדיקים שעובדים את ה', מוכנים לוותר על עולם הזה ואפילו על עולם הבא והעיקר לעשות את רצון הקב"ה.



## שלך לחמך – כי ברוב הימים תמצאנו

**בסיפור** המגילה אנו מבחינים כי הנס הגדול התחיל בזה שגילה מרדכי לאסתר על כוונת בגתן ותרש להרוג את

אחשוורוש, ויש להבין - מה הייתה מטרתו של מרדכי להציל את המלך הרשע, הלא היה עדיף שימות קודם שיצליח לגזור על היהודים?

**הסיפור** הנפלא שלפנינו יסביר את העניין, ונלמד ממנו מוסר השכל עמוק כהלכה למעשה.

**הבעת** פניו של ד"ר עוזי, לא בישרה טובות... שבועיים צפופים של מריטת עצבים עברו על יעקב כהן, אברך גאוני מבני ברק, עד לרגעים הללו, כדי לשמוע מה בדיוק מימצאי הבדיקות.

**"יעקב** יקירי" אמר ד"ר עוזי "אתה כבר מבין... על פי בדיקות המעבדה מדובר בשורה של התקפות ממאירות באיברים פנימיים... ישנן גם גרורות... אני חייב לעדכן אותך בכל הפרטים, אבל גם לחזק אותך, שהיו דברים מעולם, ויש שיצאו מזה".

**יעקב** חש שעולמו מתרסק עליו, הסחרחורת איימה לגרור אותו לעלפון, הוא נשען על כסאו, וביקש כוס מים.

**"ראה** יעקב" החל ד"ר עוזי לעודדו במילים חמות "אהיה הגון, מכיוון שמדובר בצורך לבצע ניתוח מורכב ברמה בלתי רגילה, לא כדאי לעשות זאת בישראל, אין למנתחים שלנו נסיון מספיק של כריתת האיברים הללו, ושתילת איברים מלאכותיים חדשים במקומם".

**יעקב** התהרהר ושאל: אז מה אתה ממליץ דוקטור? מי המנתח הטוב בעולם למקרה הרפואי שלי?

**ד"ר** עוזי חשב לרגע והשיב: באוהיו שבארצות הברית, נמצא פרופ' אציל נפש, והוא מנתח מספר אחד בעולם לתופעה הזו, שמו יאן דינץ, ובידיו המפתח לרפואתך.

**התיק** הרפואי אכן נשלח למנתח, והתגובה לא איחרה לבוא:

**"לכבוד** מר יעקב כהן ,

**ד"ר** דינץ עיין בחומר הרפואי, הוא בחן את הצילומים, ולאחר  
התייעצות עם מומחים נוספים קבע כי יש לבצע כריתה  
של האיברים הנגועים והשתלה של שני איברים מלאכותיים.

**עלות** הניתוח: מנתח 50,000 דולר. שרות בית החולים, תרופות  
ושיקום 30,000 דולר, סה"כ 80,000 דולר.

**אנו** מאחלים לך רפואה שלימה וממתינים למידע נוסף".

**משפחתו** יצאה למסע גיוס הכספים במלוא המרץ. יעקב עצמו  
לא התבייש ועבר במשך שבועיים עם תיקו הרפואי  
והמלצת רבנים מבית לבית. הוא התגבר על החולשה והבושה.  
לאחר זמן ממושך נאספו 30,000 דולר בלבד. חסרים עוד  
50,000 והזמן דוחק. הם הודיעו שהסכום כמעט נאסף, וביקשו  
שיקבעו עבורו תאריך מידי לניתוח. תוך 24 שעות התקבלה  
התשובה: יש לנחות ביום ג' בשבוע הבא בארה"ב ולהגיע  
לאישפוז מידי בביה"ח.

**יעקב** התחזק באמונה שיצליחו לארגן את כל הסכום ונחת  
באוהיו עם אחיו הגדול שאול - ואושפז מיידית  
בבית-החולים. פרופ' יאן דינץ קידם את פניו במחלקה, בחיוך  
שופע אופטימיות.

**"הו** אתה מישראל, כמה נחמד. אל תדאג אתה בידיים טובות,  
ואני מאד מקווה שתוך יומיים אתה כבר תהיה בריא... אני  
גם מודה לך על הזכות שבחרת בי כמנתח שלך". יעקב היה  
המום. הלבביות של הפרופ' הגוי, נסכה בו כוחות עצומים, רק  
עננת דאגת יתרת הכסף העיבה מעט את שלוותו טרם הורדם  
לניתוח המסובך.

**אחרי** שש שעות נפתחה הדלת. הרופא יצא לקראת האח ודיווח  
בקולו המלטף "או-קי. הכל בסדר. הוא הועבר

להתאוששות. עפ"י נסיוני, השיקום יהיה מהיר, מחר בצהריים הוא יחזור להכרה, שעתיים אחר כך נפגש לשיחת סיכום. חשוב שתדעו, הממצאים היו אומנם חמורים, אך כעת מצבו משופר, הוא יחיה ויאריך ימים".

**למחרת,** יעקב היה כבר פקוח-עיניים מזה שעתיים. הוא ואחיו המתינו בקוצר רוח לבואו של הפרופסור. בשעה שלוש בדיוק פתח פרופ' דינץ את הדלת והתיישב. הוא פתח את תיק הג'יימס-בונד שלו ושלף משם... אלבום תמונות ישן ומרוט.

**"תראו, אורחים נכבדים,** אני הולך להראות לכם עכשיו משהו מעניין". בתמונה הראשונה הם הבחינו היטב בפניו של הפרופ' צעיר לפחות ב- 35 שנה, כשמאחוריו קרונות רכבת.

**"נכון** זה אני בן 22 אוחז בידי תיק אישי, ובתוכו תעודות על השכלתי הפורמלית בהולנד, ועל שנתיים ראשונות של לימוד רפואה באוניברסיטת אמסטרדם. מאחורי תחנת הרכבת בניו-יורק. חצי שעה לפני הצילום, נכנסתי לבנק המרכזי ופדיתי צ'ק שנתן לי אבא שלי ע"ס 70,000 דולר. אלו היו כל החסכונות... כסף זה צריך היה לשמש אותי למימון הלימודים בארה"ב וכן למימון מגורי וכלכלתי במשך השנים, עד לקבלת תואר הדוקטור. את חלקו הייתי אמור להפקיד בבנק באוהיו והשאר לשלשל לקופת האוניברסיטה. פתאום אני שם לב כי התיק נעלם ואיננו! בבת אחת נותרתי בדד, בלי כסף, בלי עתיד, ואין לי למי לפנות".

**וכאן** שלף הפרופסור תמונה נוספת, והפעם הוא מחובק עם יהודי נמוך קומה ועטור זקן קצוץ, על רקע תחנת משטרה.

**"סבא כהן!"** צעקו יעקב ושאלו "מה עושה איתך סבא כהן ז"ל?"

**"אכן** כן, סבא שלכם מנחם כהן הבחין בתיק הנטוש שברכבת, ולפני ששודדי רובע הארלם השתלטו עליו, הוא הצמיד

אותו לגופו והעביר אותו לתחנת המשטרה הדרומית בניו-יורק והמתין שם חמש שעות, עד שהגעתי לשם מיואש וחסר תקווה".

**"התחננתי** לפניו שיקח חלק מהכסף כאות הוקרה, אבל סבכם סירב - אנחנו יהודים שעושים מצוות לא בשביל לקבל שכר - הוא אמר לי - אני שמח שטוב לך, ותוכל להיות רופא. ואז לפני שנפרדנו הוא אמר לי - יאן אם פעם תהיה דוקטור חשוב וגדול, ויגיע אליך יהודי חסר כל שיזדקק לחסדיך, תזכר בי, ותגמול איתו חסד, והיה זה שכרי... המקרה הזה מתועד אצלי ורשום כאן. אני מתעד כל חוויה בחיי. ניתחתי כבר מאות יהודים בקריירה שלי ועשיתי הנחות גדולות, גם כשלא ביקשו ממני. ולפני כחודש כשראיתי בדואר את השם יעקב כהן, דלקה אצלי נורה מהבהבת... אולי מדובר בקרוב משפחה של מנחם, ערכתי בדיקה מקיפה, ולשמחתי לא טעיתי".

**פרופ'** דינץ שלף מכיסו פנקס שיקים, רשם עליו סכום שעלה בהרבה על כל הטיפול והשהות הממושך - "הסבא כבר שילם עבורכם לפני שנים רבות בעד כל הניתוח המסובך" סיים הרופא הגוי בהתרגשות.

**אכן,** התקיימה הוראת החכם מכל אדם :

**שִׁלַּח לַחֲמֶךָ עַל פְּנֵי הַמַּיִם כִּי בָרַב הַיָּמִים תִּמְצָאֶנּוּ** (קהלת יא)

**וזה** אשר הביא את מרדכי להציל את המלך ממוות, עצת שלמה המלך לשלוח לחמו ע"פ המים, כי ברוב הימים יצא מזה ישועה גדולה והצלה נפלאה.



## המעיל ולשון הרע

**מעשה** במשפחה חסידית, חמימה ויראת שמים, שהחליטה לאמץ אל חיק היהדות זוג יהודים שהיו רחוקים עדיין מדרך היהדות, וכך תתקיים בהם מאמר חז"ל - המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו.

**חיפשו** ומצאו זוג אקדמאים, רופאים גדולים שעלו זה עתה מרוסיה הקפואה - תרתי משמע - דאגו להם בכל הלב, ארחו אותם וספקו כל צרכם על הצד הטוב ביותר, אט אט הצליחו לפלס נתיב חם ללבם האטום, ולאחר שעות רבות של שיחות נפש ודיבורים חמים יוצאים מלב אוהב ודואג - התחילו להתקרב אל הדרך הישר והטוב, מראיהם החיצוני השתנה בהתאם לאורח החיים החדש שבחרו בו.

**הם** היו באים אל המשפחה המארחת מדי שבת וחג, הצטרפו לזמירות והשתתפו בתפילות והפכו בבת אחת לחלק בלתי נפרד ממשפחתם. זוג יהודי חדש התווסף למשפחת עם ישראל.

**והנה** שבת אחת - יום אורה ושמחה - חשכות ועצבות נוראה נפלה לפתע על הזוג המארח שמסרו נפשם לקרב את היהודים התועים מרוסיה - בעת סיום סעודת ליל שבת, כאשר נפרדו בלבביות ובתודה מבית המארחים - ראו בני הזוג במו עיניהם כיצד מונית עוברת באקראי, האשה מנופפת לעברה בתנועות ידיים נמרצות, המונית נעצרת, והשניים נבלעים בתוכה ונעלמים מן העין.

**ההלם** והזעזוע התחלף באחת לחרון אף וזעם - לזאת לא ציפו! להוכח שהזוג הזה עטה על עצמו מעטה של יהדות, ובפועל הצליחו כל כך להערים עליהם ולרמות אותם! ולא זו בלבד - אילו היו שומרים בלבם את כפל זהותם ולא מחללים

שבת בפרהסיה, ניחא, אבל כזו כפיות טובה - ממול חלון ביתם 'לצפצף' עליהם ועל השבת ולעצור מונית בריש גלי..

**רגשי** התדהמה והכעס ליוו אותם במהלך כל אותה השבת והמשיך לשרות בביתם גם בימים הבאים, ולכן, כאשר הגיע באחד מימי השבוע שיחת טלפון מהזוג הזה, לא הצליחו לענות לשיחה וחשבו לנתק את הקשר.

**לא** עברו ימים רבים והנה צדו עיניהם במודעת אבל המודיעה על פטירתו של הרופא הזה שעלה מרוסיה והיה מתארח בביתם בשנים האחרונות.

**למרות** כל המחשבות, החליטו לסור ולנחם את האלמנה שנותרה בודדה בעולם.

**איש** לא היה בחדר המנחמים זולת בני הזוג ממצידיקי הרבים, וכך התפתחה השיחה לברר כיצד נפטר האיש: "בתקופה האחרונה התחיל בעלי לסבול מהתקפי לב, מצבו החמיר מיום ליום..." "רק בשבת האחרונה שהתארחנו בביתכם, כשירדנו במדרגות, התאונן בעלי לפתע על מחושים נוראים בלב ובזרוע, הוא היה רופא והבין את חומרת המצב, וכפי שלימדתנו - פקוח נפש דוחה שבת, לא התמהמנו לרגע ועלינו מיד על המונית הראשונה שהזדמנה לפנינו ונסענו לבית החולים, אך מסתבר שהיה כבר מידי מאוחר ומשמים נגזרה הגזרה..."

**אל** תדון את חברך - עד שתגיע למקומו!

**הוי** דן את כל האדם לכף זכות. מה הכוונה את "כל האדם", וכי יש חצי אדם? אלא התנא מורה לנו, אשר גם אם נראה מוכח שההוא עובר עבירה - התאמץ ותבדוק את "כל האדם" כולו לנסות לחפש חלקים ממנו אולי תמצא סיבות טובות, ואז תדון אותו לכף זכות.

**בפרשתנו** אנו קוראים על בגדי הכהונה - "מעיל מכפר על לשון הרע" אמרו חז"ל במסכת זבחים. שאל הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל את הגאון מגיד מישרים רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, מדוע מכפר המעיל על חטא לשון הרע? ורבי יעקב, שנלב"ע זה עתה, זכותו תגן בעדנו - הגם שידע לענות את ההסבר המובא בגמרא - יבא דבר שבקול ויכפר על מעשי הקול - שתק וחיכה לשמוע את תשובתו של ראש הישיבה, וכך ענה לו במתק לשונו:

**הגמרא** מצביעה על קול הפעמונים, והמפרשים - על אריגת שפת המעיל, ואני סבור, שהיסוד מוטבע גם במעיל עצמו - בין שפתו העליונה לפעמונים בשוליו, מהווה הוא יריעה ארוכה שכולה תכלת, כרקיע השמים הפרוש מעל ראשנו מאופק עד אופק, וזהו הרמז למספרי לשון הרע - בכלי יקר (ויקרא י"ד ד) מסביר, שהמספר לשוה"ר משול לזבוב השואף למקום זוהמה ולכלוך ונמשך לכל פצע ומוגלה ומטיל שם רימותיו, מזהם ומרעיל, וזהו שנאמר "זבובי מוות יבאיש", כך המדבר לשון הרע - אינו מחפש מעלות ונקודות טובות, אלא 'נדבק' על פצע אחד, מום קטן שמצא בחברו, ושם מטיל זוהמתו.

**וזוהי** ההוראה למעשה ממעיל התכלת - שלא יהיה כזבוב המתמקד בנקודה אחת קטנה, אלא יראה את יריעת התכלת, כיריעת השמים, מאופק על אופק כולה תכלת צחורה ונקיה, ואז יראה ויבין שהכל מאיר וזורח, ואף אם ימצא מום קטן אצל רעהו, יתעלם ממנה נוכח שאר המעלות הטובות המאירות את כולו.







## מטבע של אש

**כתוב** בפרשתינו 'זה יתנו', ואמרו חז"ל שהראהו הקב"ה למשה רבינו מטבע של אש ואמר לו כזה יתנו.

**עוד** איתא בחז"ל שמחצית השקל היה כפרה על מעשה העגל, וע"ז כתוב 'לכפר על נפשותיכם'.

**ויבוארו** ב' מאמרי חז"ל אלו כמין חומר.

**כי** לכאורה איך מכפרת תרומה זעירה כזו של מחצית השקל על עוון כה חמור? הרי העגל היה כפירה בעיקר רח"ל, עבודה זרה ממש, ומהי מחצית השקל שתוכל לכפר על עוון נורא כזה?

**אלא** כאשר אדם עובר עבירה ח"ו הרי יורד הוא לשאול תחתית רח"ל, ולמצבו זה לא יועילו כל כספו וזהבו בכדי לגאלו מן החטא כי כל ממונו יורד עמו לשאול תחתית, אכן כאשר שב בתשובה שלימה ומטהר לבבו באמת, ומתנדב בטוהר הלב לכפר נפשו, כי אז הוא עולה ומתקבל תחת כנפי השכינה כך שהוא מעלה עמו את כל כולו וגם את ממונו, מטבע כזו אף שקטנה היא וזעירה אבל עולה היא כאש ומתעלה עמו, אבל כאמור הענין הוא טהרת הלב והתנדבותו באמת ובתמים.

**הקב"ה** הראה לו למשה רבינו עליו השלום מטבע של אש ואמר לו כזה יתנו, כזה ממש! כאש זו העולה ומתעלה למעלה, אש זו המסמלת את טהרת הלב והשתוקקותו לקרבת אלוקים.

**בשבת** שקלים אנו אומרים 'אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא, מקשים כולם מדוע שקל, הרי מחצית השקל הביאו ולא שקל שלם?

**אומר** הרה"ק מבעלזא זיע"א כי איתא במשנה שאם היה לו לאחד שקל שלם והיה הגזבר צריך להחזיר לו עודף היה צריך התורם להוסיף 'קלבון' בכדי שלא ליהנות מן ההקדש בחינם.

**א"כ** כאשר אחד היה רוצה להרבות בנדבת ליבו והרי אמרה תורה העשיר לא ירבה, מה היה עושה, היה מביא שקל שלם וכך היה צריך להוסיף קלבון וכך באה נפשו השוקקה לידי סיפוקה, כי הוסיף מעצמו עוד, ולא הסתפק במה שאמרה תורה, זה מה שכתוב ושקל אשא...

**דרגא** זו של נדבת הלב הטהור המשתוקק להוסיף עוד ועוד ולא לצאת ידי חובה, זו היא מטבע של אש, והיא אכן מכפרת על מעשה העגל.

**אכן** רואים אנו את טהורי הלבב הללו גם היום, בנקיות וטהרת לבבם, בהשתוקקותם להדר יותר ויותר במצוות ולא לצאת ידי חובה, הרוצים לעלות ולהתעלות עוד ועוד, כמה נחת רוח הם גורמים במרומים בהתנדבות לבבם הטהור.

**יה"ר** ויהי חלקינו עמהם. אמן.



## פרשת טהרה – תמימות הפרה

**השבת** אנו קוראים בספר התורה השני בפרשת פרה – פרשת טהרה.

**רש"י** מפרש בפרשת חוקת: "זאת חוקת התורה, לפי שאומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה".

**ויש** להתבונן, מדוע דווקא במצוה זאת נאמרה לשון חוקה בלי טעם?

**מסביר** הגאון האדיר רבי ישראל גרוסמן זצוק"ל, ראש ישיבת פינסק קרלין, על פי הסיפור הנודע המובא במסכת קידושין (לא) נבין את החוק הזה במיוחד במצוה זו.

**נכרי** אחד באשקלון, בקשו חכמים ממנו אבנים לאפוד בשישים ריבוא שכר, והמפתח היה מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו להעירו.

**לשנה** האחרת נתן הקב"ה שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו, ונכנסו חכמי ישראל אצלו, ואמר להם – יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנים לי, אלא אין אני מבקש אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא. ע"כ.

**ושואל** הגאון החסיד הנ"ל, מדוע בחר הקב"ה להשיב לדמא בן נתינה כגמולו על עמידתו בנסיון כבוד אב, באופן של לידת פרה אדומה בעדרו, והלא הרבה דרכים למקום להיטיב עם בריותיו?

**ומפרש,** כי בשעה שהגיעו חכמי ישראל אל דמא בן נתניה והציעו לו עסק רווחי של ששים ריבוא שכר, העמידו אותו בפני נסיון גדול מאד, אם להעיר את אבא או להפסיד סכום כסף כה רב, ובזה שהתגבר על הנסיון והסכים לוותר על ממון הרבה בשביל כיבוד אב, עורר הדבר קטרוג גדול בשמים:

**הייתכן?** וכי גוי ערל יתגבר כ"כ בנסיון של כיבוד אב, יותר מיהודי?..

**הקב"ה** בטובו הגדול וברחמיו על עמו עשה עמנו חסד, לעורר מליצי טוב על ישראל, וכך שלח לו לשנה האחרת פרה אדומה בעדרו, והיו מוכנים לשלם עבור מצוות פרה אדומה כל סכום שבעולם, וכאן התברר ההבדל בין יהודי לגוי:

**הגוי** היה מוכן להפסיד כסף, רק בשביל מצוה שכלית ומובנת לכל בר דעת, לכבד ולהוקיר את האבא שהביאו לעולם, ודאג לכל צרכיו מעודו ועד היום,

**ואילו** חכמי ישראל היו מוכנים לשלם ככל המתבקש, אבל עבור מצוה של "חוק ללא טעם", וזוהי מצוות פרה אדומה, מצוה בלי להבין סיבתה ומהותה, חוקה חקקתי וגזירה גזרתי, הכל לקיים רצון ה'.

**וכך** מסיים את הסברו המאלף -

**הרי** גם אותו גוי, בתוך תוכו הצטער על הפסד הממון, ובהזדמנות הראשונה - כך אמר לחכמים "אין אני מבקש אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא!"

**הוא** מרגיש "הפסד" בעמידתו בנסיון, אבל יהודי - בהתגברותו על היצר הרי הוא קופץ משמחה ומודה להקב"ה שזכה לעמוד בנסיון.

**זהו** עניינו של מצוות פרה אדומה, להראות את ההבדל בין יהודי לגוי, ולהוכיח את נאמנותו של העם היהודי לקיום המצוות בלי להבין חוק וטעם, באהבה ובשמחה, ואכן - מצווה כזו, טהרתם של ישראל היא, להזות מדמה ולטהר טמאים לקראת ימי הגאולה.

**ומה** נאה לצטט כאן את המובא בשם רבי אהרן מקארלין זי"ע:

**"בשבת** פרשת פרה אמר. שצריך להאמין שכשם שנטהרים באפר הפרה ממש להקרבת הפסח ממש. כמו כן נטהרים בזמן הזה בקריאת פרשת פרה כל אחד ואחד לפי מדרגתו להארת הפסח ולקדושת כל אחד ואחד לפי בחינתו בקדושה" (בית אהרן, ליקוטים, דף קמד)

**זאת** חוקת התורה - חוקת הטהרה.

**לטהר** טמאים, לטמא טהורים באומר קדוש.



## מתנה טובה ושמה שבת

**עשיר** גדול החליט לצאת למסע חובק עולם, במטרה לרכוש לעצמו אבנים טובות ומרגליות לרוב, וכך קיווה להתעשר עוד יותר ולמלאות את אוצרותיו ברכוש גדול מאד למען לא ידע משום מחסור, הוא ובניו ובני בניו לעולם. למטרה זו מכר את כל אשר לו, אסף את כל כספו ויצא למסע הממושך לקנות יהלומים ומרגליות ואבני חן.

**והנה** כמו שאמרו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים" - לא שבעו עיניו מלחפש עוד ועוד אבנים יקרות עד אין מספר, ובכל

מקום ששמע על מכירת אבנים טובות - מיד שם פעמיו ורכש מכל הסוגים מלא חופניים.

**כך** עברו שנים רבות במסע חיפוש ורכישה של אבנים יקרות, עד שהיה נדמה לו שנמצא תחת ידו כל הסוגים של היהלומים והמרגליות והפנינים שיש בעולם.

**לכן** מה מאד נדהם מהר לשמוע כי אצל שר פלוני יש אוצר בלום עם אבנים מסוג יקר מאד שלא ראה מעודו! הוא לא התעצל ומכר חלק מאבניו ומיהר אל השר ההוא כדי לקנות ממנו אבנים אלו.

**לאחר** זמן מה, שוב נודע לו כי מלך אחד היושב במדינה רחוקה - אוסף בין אוצרותיו כמות עצומה של אבנים מיוחדות ונוצצות שלא שזפתם עין אדם מעולם..

**כאן** כבר עצר העשיר הזה וחישב פעמיו - הלא אין לדבר סוף, וכמה עוד יטרח להשיג שוב ושוב אבני חן להוסיף על עשירותו, יסתפק ב"מועט" וישמח במה שיש לו...

**במשל** זה, מסביר ה"חפץ חיים" להשיג מעלת וקדושת השבת שקבלנו במתנה כאבן יקרה מאת הבורא. כי ידוע שנמצאים בעולם הרבה מינים אבנים טובות ומרגליות שאין ערך ושיעור לשווים ועולים בדמים מרובים, ואין יד כל אדם משגת לקנות אותם, ואפילו עשירים מופלגים ושרים גדולים, אי אפשר להם לרכוש הרבה מינים אבנים טובות ומרגליות, ואפילו באוצרות מלכים אדירים קשה למצוא שיהיו נמצאים אצלם כל המינים שנמצאים בעולם, וכל מי שהוא מלך גדול יותר, בוודאי אוצרותיו גדולים וחשובים יותר ממלך שהוא במדרגה קטנה ממנו.

**והנה** קל וחומר - השי"ת שהוא מלך מלכי המלכים, ובוודאי בלי שום ספק נמצאים בבית גנזיו כל חמודות הכסף

והזהב והאבנים הטובות והמרגליות שאפשר למצוא בעולם, ומכל המתנות הטובות אין הקב"ה משתבח בהם כי אם באותה ש"שבת" שמה, והיא נקראת אצלו בשם "מתנה טובה" כמו שדרשו חז"ל במסכת שבת (דף י) "ואמר רבא בר מחסיא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו, שנאמר "לדעת כי אני ה' מקדשכם", תניא נמי הכי: "לדעת כי אני ה' מקדשכם" - אמר לו הקב"ה למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ו"שבת" שמה, ואני מבקש לתנה לישראל, לך והודיעם..." והיא נקראת אצלו בשם "מתנה טובה לישראל", בוודאי אין שיעור לחשיבותה וטיבותה, ומתנה כזו נתן הקב"ה לישראל ע"י שמירת השבת, וא"כ כמה צריך האדם להשתוקק להשיג חלק במתנה טובה זו שיגיע לו ע"י שמירת השבת כראוי.

**עוד** כותב ה"חפץ חיים" במקום אחר, שהרי ידוע כי הנותן מתנה - בעין יפה הוא נותן, לזאת עלינו לדעת, כי במתנתו של הקב"ה לישראל את השבת - כלול בזה האושר הגדול ביותר שאפשר להמצא! כי מדת "עין יפה" של הקב"ה היא בלתי מוגבלת, ומוסיף - אולם ביחד עם זה, אסור לנו לשכוח, כי מכיוון שהשבת ניתנה ליהודי בתור "מתנה", עליו להיות בלתי כפוי טובה, ולקבלה ולהעריכה בסבר פנים יפות ובהרגשת אושר אמיתי, כי אם יחמיץ פניו, אז המתנה לא תגיע לידו כבר, כי יסוד וראשית לכל מקבל מתנה הוא, להשתוקק לקבלה, וזהו שאמר הקב"ה למשה רבינו עליו השלום "לך והודיעם", כדי שישראל יכינו עצמם לקבלת המתנה הנהדרת הזאת ש"שבת שמה".

**תנו** שבח ושירה. לא-ל אשר שבת ברא. ולנו בו נתן תורה. קרא למשה מתנה. בבית גנזי היא טמונה. לך יאתה, וקח אותה, תנה לעדת מי מנה. נפש כי נאנחה. בא שבת בא מנוחה. גיל וששון ושמחה... (זמר "יום שבת" לליל שבת)





### והבוטח בה' חסד יסובבנו

**איתא** בפרשתנו 'ששת ימים תיעשה מלאכה', "תיעשה" משמעה תיעשה מאליה, ואכן מצאנו עוד כלשון הזה בפרשת תרומה בציווי מעשה המנורה "מקשה תיעשה המנורה" ופירש רש"י שם לפי שנתקשה משה במעשה המנורה, אמר לו הקב"ה להשליך את הזהב לאש והמנורה תיעשה מאליה.

**יש** כאן לימוד נפלא עבורינו בצורת הגישה שלנו לכל נושא ההשתדלות לפרנסה, זו הבאה לידי ביטוי בתיבות 'תיעשה מלאכה', כי ההסתכלות הראויה היא שאנו עושים את ההשתדלות שלנו למלאכתנו, לפרנסתנו, אך ורק כי כן הטביע הקב"ה בעולמו שהפרנסה באה לאדם ע"י השתדלות, אכן שומה עלינו לחרוט בנפשינו בעוז ותעצומות כי אנו עושים רק את ההשתדלות אבל המלאכה נעשית ע"י הרבש"ע הזן ומפרנס את עולמו מקרני ראמים עד ביצי כינים, אם כן מה ינעמו דברי הכתוב 'ששת ימים תיעשה מלאכה' תיעשה מאליה, ע"י הרבש"ע הזן ומפרנס ולא ע"י מעשינו אנו...

**וכך** סיפר המגיד המפורסם הרב שלום שבדרון זצ"ל, מעשה ביהודי תלמיד חכם ומתמיד עצום בעל משפחה גדולה



אשר היה חי בדוחק רב ואיך שהוא הסתדר אולם כאשר בתו הבכורה בגרה והגיעה לפרקה והתחילו לדבר בה נכבדות ושאלוהו על כמה יוכל להתחייב לא היה לו מה לענות.

**אמרה** לו אשתו, יותר אי אפשר להמשיך כך כי מוכרח אתה לצאת להשתדל עבור פרנסה כי אחרת לא נוכל להשיא את בתנו אשר הגיעה לפרקה.

**משגברו** הפצרותיה הודיע לה כי אכן מצא פתרון והוא עומד לנסוע לקרובו העשיר אשר גר בחו"ל ויבקש את עזרתו. ואכן נפרד מבני ביתו בהתרגשות והתחיל לצאת מפתח ביתו, כאשר עמד על מפתן הבית עמד ליד המזוזה ונעצר לזמן מה, לגודל השתוממותה של אשתו הוריד ידו מהמזוזה ומיד הסתובב וחזר לביתו.

**לנוכח** פליאתה הסביר לה כי הרי הגמ' אומרת כאשר יוצא לדרך המלך בקונך וצא, נמלכתי ועשיתי בעצמי חשבון מה רצונו של הקב"ה כאן, האם רצונו שאעזוב את הגמ' על מנת לנסוע לאחד שאולי יעזור לי אולי לא, או להישאר דבוק בתורה הק' ולבטוח באבא שלי בשמים שבודאי יעזור לי, זהו החשבון שלי וכך החלטתי ולכן סבתי על עקבותי.

**עברו** ימים ספורים ולביתו הגיע פריץ העיר וכך הוא מציע לו: "היות ואני נוסע למרחקים וברשותי כמה ירושות יקרי ערך וירא אנוכי פן ישדדוני, לכן שמור נא לי עליהם באשר אדם נאמן אתה, והרי לך סכום נכבד דמי שמירה והיה אם חלילה לא אחזור הרי כל החפצים שלך הם.

**ואכן** נסע הפריץ ולא שב ונתעשר אותו יהודי עושר רב לכל ימיו.

**כל** נדיב לבו - יביאה כאשר הקים הגר"ח מוולאז'ין את ישיבתו המעטירה, התעורר הצורך באדם מיוחד אשר יהיה ממונה על איסוף התרומות מנדיבי עם, על מסעות ההתרמה

בעיירות ובכפרים וניהול כל דיני הממונות. לתפקיד זה מינה הגר"ח את אחד מתלמידיו, יהודי יקר וישר דרך, ואותו יהודי נוהג היה לעבור רגלי מעיר לכפר ומעיירה למושב על מנת להתרים את היהודים להחזקת הישיבה. ברבות הימים, כאשר התברר כי הצעידה הרגלית גוזלת כוחות יקרים וזמן רב אשר יכול להיות מנוצל היטב לשם גיוס תרומות במהירות במחוזות נוספים - החליטה הנהלת הישיבה להעמיד לרשות המשולח עגלה רתומה לסוסים, במחשבה כי הרווח שיהיה מהזמן והכוחות - יכסה על הוצאות הרכישה. התוכנית הוכחה כנכונה, באשר המשולח קל הרגליים הכפיל את התרומות תוך זמן קצר, ועוד הספיק להכניס לרשימת התורמים - עיירות וכפרים נוספים. אך לאחר בדיקת רשימת התורמים, התברר כי נדיב אחד שהיה רגיל לתרום סכום עצום, הפסיק את נתינתו מאז נרכשו אמצעי העזר למשולח. לא הועילו כל השכנועים וההסברה, עד שראש הישיבה בעצמו נאלץ לרתום את הסוס והעגלה ולנסוע עד לביתו של הנדיב לשעבר. לאחר שאכלו ושתו וכבדו כיאות, הסביר העשיר את סיבת הפסקת תרומתו: "עד עתה, סבור הייתי כי כספי מיועד להחזקת תלמידי חכמים המתייגעים בתורה מתוך הדחק, כדברי הגמרא "הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של ת"ח יין", אולם, בביקורו האחרון של המשולח, גיליתי כי אין הכסף מיועד לצרכי תלמידי חכמים אלא למלאות גרונו של הסוסים, וכדי להאכיל סוסים איני צריך להרחיק עד וואלוז'ין, כאן בעירי אוכל גם להאכיל סוסים..". "רוצה אני לומר לך חידוש נפלא הנוגע להקמת המשכן" השיב הגר"ח לגביר אשר אף יודע ספר היה - "הנה התורה מספרת לנו על מעלותיו של בצלאל בן אורי בן חור אשר נבחר להיות האחראי על ביצוע מלאכת המשכן, וכך אנו קוראים בפרשתנו: "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה ולחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובזהב ובנחושת" ויש להבין, לאלו מחשבות נדרש בצלאל לחשוב בזהב ובכסף ובנחושת, יש לו את התכנית המפורטת כיצד להקים את המשכן ואת כליו, ומעתה - רק

מלאכת כפיים נקיה נצרכת, "לחשוב מחשבות" אודות הכסף והזהב - לאיזו מטרה? אלא יש לדעת, כי כל יהודי באשר הוא - הביא את נדבתו למלאכת המשכן, אך נחלקו הדעות והמחשבות לקבוצות הרבה, באיכות וטיב נדבת הלב, יש כאלו אשר לבם התמלא בתשוקה לתרום להקב"ה, יש כאלו שבקשו לקבל שכר בעבור פעלם, יש כאלו שתרמו רק מחמת בושה, ויש כאלו שתרמו רק כדי להתפאר ולזכות לתהילה וכבוד, והנה, לא כל התרומות שוות, ולא ניתן לקבל את כל התרומות יחד ולהקים מהכל משכן וכל כלי הקודש, כדי להבחין בדיוק בכוונה ובמחשבה של כל אדם - לזה נבחר בצלאל - בצל-אל היית - "לחשוב מחשבות" ולהבחין על כל כסף וזהב באיזה כוונה נתרם, ובהתאם לכך להשתמש עם התרומה במעלות הקדשים, התרומה שנתרמה עם כל כוונת הקדושה והטהרה - זכתה להתעלות לצורך קודש הקדשים, הפחות מכך - לצרכים אחרים, כך לכל דרגה ודרגה, אשר בוודאי כל המשכן וכליו קודש לה, אך יש בהם דרגות ומעלות לפי סדר חשיבותם "אף אתה- סיים ראש הישיבה את תשובתו, "דע לך כי בימינו אנו, על אף שאין אנו יודעים לחשוב מחשבות, הקב"ה דואג להפנות כל תרומה למקום אליו היא מתאימה ביותר... "את תרומתם של הנודבים לשם שמים, לשם החזקת תורה ולומדיה, מפנה הקב"ה אל פיותיהם של לומדי התורה, וזכות לימודם של הללו תלויה בהם, לעומת זאת, את התרומות אשר מורמות לשם גאווה וכבוד - אותם מייעד הקב"ה לשאר צרכים, ובהם לפיותיהם של הסוסים הנושאים את מרכבתו של המשולח.. ואם כן - נמצא כי אתה הוא זה אשר תחליט לאיזה ייעוד תופנה תרומתך, אם במחשבות טהורות או במחשבות פסולות..." את ההסבר המאלף מסביר מגיד המישרים הגאון רבי שבתי יודלביץ זצ"ל ומובא בספר "דרשות המגיד" לפרשת שקלים להסביר עניין כוונת הלב להקב"ה, וכך גם מפרש ה"שפת אמת" את המילים בפרשתינו "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' " - כל נדיב לב, יביאה - יביא אותה - את נדבת הלב עצמה יביא יחד עם התרומה

למשכן ה', נדבת הלב חשובה לא פחות מהנדבה הגשמית. לב  
טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקרבי.





## אין אדם נוגע במוכן להברו

**במדרש** רבה בפרשתינו איתא 'פתח רבי תנחומא בר אבא, איש אמונות רב ברכות, אתה מוצא שכל שהוא נאמן, הקב"ה מביא ברכות על ידו, מי שאינו נאמן, ורץ להעשיר לא ינקה. איש אמונות זה משה שהוא נאמנו של הקב"ה שנאמר לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, הוי איש אמונות רב ברכות, שכל הדברים שהיה גזבר עליהם היו מתברכים לפי שהיה נאמן, ורץ להעשיר לא ינקה זה קרח שהיה לוי וביקש ליטול כהונה גדולה ומה היה סופו ותפתח הארץ את פיה..'

**לכאורה** אנו רואים במדרש ב' נקודות שהם לכאורה שונות.

**שהרי** הציור הראשון הוא כאשר האדם מתנהג בישרות ובנאמנות הרי מעשיו מתברכים וכל סביבתו מבורכת מאושרת ומצליחה, והציור השני כאשר האדם אינו מסתפק בחלקו אלא הוא שואף להגיע לשאינו שלו ואינו מוצא מרגוע לנפשו במה שגזר עליו הקב"ה הרי סופו לאבדון ולכליון כסופו של קורח שמצא עצמו ואת כל אשר לו בשאול תחתיות.

**א"כ** עלינו להבין מדוע נקט המדרש ב' עניינים אלו כדבר והיפוכו כי לכאן היפוכו של זה ההולך בישרות ובנאמנות הוא זה ההולך בתככים ובערמומיות ומנסה לגנוב ולעשוק ולשים ידו בממון זולתו, ואילו הפכו של זה השואף להגיע למצב שונה מה שגזר עליו הבורא הוא זה ששמח ומאושר בחלקו ושליח תדיר בידעו שהקב"ה בחר עבורו את הטוב ביותר, למה נקט המדרש את משה ואת קרח כדבר והיפוכו?

**אכן** כשנעיין בעומקן של דברים וכשנתבונן בשרשי המידות הנ"ל ניווכח לראות שאכן ב' תכונות אלו הם דבר והיפוכו ממש. כי זה נאמן בדרכיו וישר במעשיו ואינו מרמה איש ח"ו אלא צדיק באמונתו יחיה, הרי גישתו זו נובעת מאמונתו הזכה ברבש"ע אשר בו שם מבטחו ובו מאמין ובוטח בלב שלם, ולכך אין הוא מנסה להגיע לשום דבר בתככים ובגנבות ח"ו כי רגוע הוא ושליח, עושה השתדלותו בנאמנות ומצפה לה' שיפרנסו ויתן לו הצטרפותו, ואכן הוא המאושר בעולמו ועליו נאמר איש אמונות רב ברכות. אך זה המסכן שאינו חי באמונה זכה כזה, הרי כל חייו מקשה אחת של עצבנות ודאגה ומנסה הוא ללא הרף לחתור אף לדברים שאינם שלו, א"כ גם אינו נאמן במלאכתו וגם שואף וכוסף למה שאינו שלו, היש קללה גדולה מזו?

**אשרינו** שאנו יהודים מאמינים בני מאמינים ובידינו להיות רגועים בתכלית השלווה בידיעה ברורה שאנו במקום הטוב ביותר עבורינו, וכי פרנסתנו היא הטובה ביותר ואנו בידיים הטובות ביותר כך שאין לו שום ענין אפי' להרהר במה שאינו שלו ולא לכסוף להגיע למשרה או למעמד שאינו מיועד לנו!

**וכך** אי' בגמרא (יומא לח.) מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ושלך יתנו לך אין אדם נוגע במוכן לחבירו, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפ' כמלא נימא ומסביר רש"י בשמך יקראוך לא ידאג אדם לומר פלוני יקפח פרנסתי כי

על כרחך בשם יקראוך לבוא ולשוב במקומך, ומשלך יתנו לך כלומר לא משלהם הוא מתנה אלא מזונות קצובים לך מן השמים, ואין מלכות נוגעת בחברתה משהגיע זמן המלכות ליפול ותעמוד אחרת, לא יאחר זמן כמלא נימא וכו'.

**יה"ר** שנזכה לכך לטוב לנו כל הימים!



### ענין "מחצית השקל"

**שני** אנשים נקלעו לצרה גדולה רח"ל, כל אחד מהם היה אובד עצות ולא ידע כיצד להנצל עפ"י דרך הטבע, לאחר שניסו את כל המאמצים וההשתדלויות, מצאו את עצמם עומדים זה לצד זה באישון ליל מול אבני הכותל המערבי כשהם מתייפחים בבכי סוער בלתי נשלט.

**כעבור** שעה ארוכה של תפילות ודמעות, פנה לפתע אחד אל רעהו וכך הציע לו: שמע נא אחי, המצב שלי קשה מאוד מנשוא, ואיני מוצא עצה לנפשי, גם המצב שלך נראה כך, הבה נקיים 'שותפות' למצבינו, שנינו נתחלק בצרות כאיש אחד, ואני אתחיל להתפלל רק עליך מקרב לבב בלי לחשוב על הצרה שלי, וגם אתה תתפלל על הצרה שלי, אולי יתקיים בנו הבטחת חז"ל "כל המתפלל בעד חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה".

**הסכימו** שניהם וכך יצאו בלב קל מלא תקוה.

**לא** עברו ימים מועטים, ובאותו מקום נפגשו שני האנשים באישון לילה - אל מול אבני הכותל, כאשר שניהם מתייפחים בבכי ועיניהם זולגות דמעות חמות, אך הפעם היה

זה בכי של שמחה והודיה, נושע כל אחד ממנת סבלו למעלה מדרך הטבע במהירות נפלאה, וכאן באו להודות לה' שהוציא מצרה נפשם. אכן - שניהם נענו תחילה כדברי הגמרא מהפסוק "וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו".

**בשבת** זו, פרשת 'פקודי' 'חזק' - אנו קוראים בספר תורה נוסף פרשת 'שקלים' - "באחד באדר משמיעין על השקלים". עניין מחצית השקל והקשר לימי הפורים, מוסבר בטוב טעם בספה"ק "ישמח ישראל" וזה לשונו: "הרמז מענין מחצית השקל, הוא מרמז על אחדות, וכמבואר ברבינו בחיי ואלשיך שמרומז שכל אחד ואחד מישראל איננו שלם בלתי אם יחבר את עצמו עם חברו, ובהשתתפות עם חברו בא להשלמה, ושניהם יחד הם כלי שלם, ועל זה מרומז ענין מחצית השקל - שכל אחד מישראל 'ישקול' זאת במאזני שכלו, וישתדל בכל עוז לעבוד בזה לאהוב את חברו ממש כגופו, ובמסכת מגילה - אמר רבא אין איש שידע לדבר לשון הרע כמו המן הרשע שאמר - ישנו עם אחד מפוזר ומפורד, היינו שכל ה'שיות' ואיכות המעלה הנוספת מאומה ישראלית אינה אלא האחדות שביניהם, אשר המה "עם אחד" שמתאספים יחד ברגשת אהבה ואחוה, אבל עתה המה "מפוזר ומפורד" שנתפרדה החבילה וביניהם פירוד לבבות, ועתה העת והעונה שתוכל לשלוט בהם לרעה ח"ו, וכששמעה אסתר זאת שלחה והודיעה למרדכי שיתקן הדבר, ואמרה "לך כנוס את כל היהודים" שתכנס אותם בכנופניא אחת ובאהבה ובאחוה וברעות לייחד לבבם לאחד, "וצומו עלי" - כמו"ש בספר ברית כהונת עולם מלשון חז"ל "צומת הגידין" שיתחברו אלי שכל הצומות וזעקתם יהיו בעדי ולא בעדם, וגם אני ונערוטי אצום כן - שגם אני אתחבר עמהם באחוה, ובכן אבוא אל המלך - אל מלך מלכי המלכים הקב"ה לבקש רחמים ולהשבית חרון האף, וזה ביאור בדברי הירושלמי "באחד באדר משמיעין על השקלים" "מאי משמיעין - מכריזין", ולכאורה צ"ל אמאי לא תני בהדיא "באחד מאדר מכריזין", אך התנא מרמז לנו



הנ"ל שהרמז מענין שקלים למען ידעו ויבואו העם זרע קודש לתכלית ידיעה האמיתית שכל אחד ואחד הוא רק כחצי צורה וכפלג גופא, אך ע"י התחברות עם חברו נעשה כלי שלם, ולהורות בא ענין האהבה והאחדות שמרומז בהשקלים, וזש"כ "משמיעין" - מלשון "וישמע שאול את העם" לשון כינוס...

**ודבר** בעתו מה טוב, להביא כאן את דברי האלשיך הק' המובאים בספה"ק "ערבי נחל" בפרשת מקץ:

**"כי** כל מעמד וקיום עם ה' הוא ע"י האחדות כנודע מענין חבור עצבים אפרים הנח לו וכו' וכן הוא בפרטות באנשים פרטיים - אם יתחברו ב' אנשים באהבה אמיתית בלב שלם שכל אחד יטיב לשני ויהיה כ"כ אהבה ביניהם עד שכל אחד מהם לא יחשוב טובת עצמו רק ישים כל מגמותיו אל טובת ותועלת חברו, אזי ממשיכים הנהגה זו על עצמם מהש"י שכביכול יפנה מכל עסקיו ויחשוב רק להיטיב לאלו האנשים, כי נודע משארז"ל - ה' צלך - שכל מה שהאדם מתנהג, כך ממשיך על עצמו מהשי"ת, משא"כ אנשים שאין ביניהם אהבה גמורה, אע"פ שאין ביניהם שנאה, מ"מ כיון שכל אחד אינו חושב רק ענייני עצמו ואינו נותן לב לטובת חברו, כך השי"ת אינו חושב ח"ו בטובתם, ולכן בכל עת צרה שיש ח"ו על האדם - טוב לו שיתחבר באהבה גמורה עם ריע אחד או יותר ועי"ז יחשוב השי"ת לטובתם כאמור וינצל, וכן היה במרדכי ואסתר, כי מרדכי לא חשב לעולם טובתו רק טובת אסתר, לכן בהתוודע לו מענין בגתן ותרש ידע כי המציל את המלך מהמוות ישיגהו יקר הרבה - הגיד זאת לאסתר, ואמנם אסתר לא חשבה לעולם רק בטובת מרדכי, לכן הגידה למלך "בשם מרדכי" - ועל ידי זה עזר ה' להם ולכל ישראל בזכותם".

**זהו** ענין מחצית השקל - להתחבר באהבה עם כל יהודי על ידי המחשבה שכל אחד רק "מחצית", וזקוק הוא לשני,

וכך יושע גם הוא וגם חברו וכימים ההם נזכה גם ל"תשועתם  
היית לנצח".



## חקת הפרה

**הרבה** מצוות יש בתורה שנקראת "חקה" ולא נאמר בהן טעם,  
אף על פי כן נמסרו טעמיהן רזיהן וסודותיהן לחכמי  
האמת שבכל דור ודור, איש מפי איש עד משה רבינו עליו  
השלום, ואולם מצוה זו של פרה אדומה נאמר בה (במדבר יט) זאת  
חקת התורה, כלומר, זאת - ואין דומה לה..

**כל** זה ניסיתי בחכמה, אמרתי ואחכמה - והיא רחוקה ממני  
(קהלת ז) - אמר שלמה: על כל התורה כולה עמדתי, ועל  
פרשה זו של פרה, כיון שהייתי מגיע בה, הייתי דורש בה, חוקר  
בה ושואל בה, אמרתי אחכמה - והיא רחוקה ממני.

**ויקחו** אליך (במדבר יט) - אמר לו הקב"ה: משה, לך אני מגלה  
טעמיה, אבל לאחרים - חקה. בוא וראה שלא כמידת  
ישראל אומות העולם. מידת אומות העולם, כשהם יודעים טעם  
במצוה הם משבחים אותה, וכשאינם יודעים טעם, הם מזלזלין  
בה, בין כך ובין כך אינם מקבלים עליהם את המצוות ולא  
שומרים אותן, וביותר השטן ואומות העולם מקטרגים ומונעים  
את ישראל על מצוות פרה אדומה, לומר, מה המצוה הזאת, ומה  
טעם יש בה? - אבל מידתם של ישראל אינה כן, אלא בין  
שיודעים טעמה של מצוה ובין שאינם יודעים, מקבלים עליהם  
עול כל המצוות: וביותר חביבה עליהם מצוה שלא נאמר בה  
טעם, אלא כולה היא גזרת המלך בלבד.

**כיון** שישראל מבטלין את עצמם מפני גזרותיו של הקדוש ברוך הוא ואין שואלין בהן טעם, וחביבה עליהם כל גזירה אפילו אם היא נגד השכל האנושי, ודבקים בה אפילו אין יודעים חכמתה, ונמשכין אחר הקדוש ברוך הוא באמונת לבם בלבד, ולא עוד, אלא אפילו דברים שיודעים בהם טעם, אינם עושים אלא מפני רצונו של הקדוש ברוך הוא בלבד. - לפיכך זוכים ישראל לטהרה שיורדת עליהן מן השמים והיא מזככת גופם רוחם ונשמתם, ונעשים כבריה חדשה למעלה מטבע כל שאר בני אדם ומעל לכל בינת אנוש - מידה כנגד מידה, מה הם מבטלים טבעם ושכלם מפני רצון הקב"ה, אף הקב"ה מבטל להם חקות הטבע ומרוממם למעלה ומטביע בהם טהרה וקדושה למעלה מהשגת השכל. (ספר התודעה)

**והנה** רבים שואלים אם כן למה אמרה תורה 'זאת חוקת התורה' הרי כל מצוות התורה ניתנה לנו טעמיה ורק מצוות הפרה ניתנה לנו בלא טעם והיה מן הראוי יותר לכתוב 'זאת חוקת הפרה'?

**והנה** לפי מה שכתוב בספה"ק: הרי הנסיונות הנערמים עלינו במהלך חיינו הם רבים ועצומים והעבודה היא, להתגבר ולעבוד את ה' בכל הכוחות למרות הנסיונות ועל אף הקשיים, ומטבע בני אדם שמחפשים תירוצים לוותר על מצוות שקשה לקיימן ואם כן איך אפשר לעמוד בזה? דבר זה ייתכן רק כאשר נביט על התורה"ק ומצוותיה כ'חוקה', חוקה זו אשר אין מצב בעולם לעבור עליה, כחוקה זו אשר יהיה מה שיהיה וחוקה זו תתקיים. כי אם השכל שלנו יהיה השליט הבלעדי שלנו לטוב או למוטב היה קשה מאוד להתגבר על הנסיונות והפיתויים כי על כל דבר היה היצה"ר מערים תירוצים כמו שהרפורמים הכשילו את בני ישראל בחילולי שבת וכדו' באמרם: שהיום אין לאסור להדליק חשמל בשבת, כי מילא פעם היו צריכים לעבוד קשה כדי להוציא אש על ידי חיכוך אבנים זה בזה וזה מייגע

ושבת הוא יום מנוחה ועונג לכן נאסר עליהם מלאכות, אבל היום שאפשר להדליק את האור והמזגנים על ידי שלט רחוק, ממילא אין זה שום טרחה ואדרבה זה יותר עונג שבת להדליק אור בשבת!?

**לכן** כתוב כאן בתורה 'זאת חוקת התורה' כי כל התורה חוקה היא וכמו שבמצוה זו אומות העולם היו מציקים ומלעיגים "מה טעם בה?" וכו' כך כל מצוות התורה"ק אנו מקיימים בכל מצב ושעה ללא קושיות וללא שאלות אני עושה מה שציוותה עלי התורה כמו שקבלו חז"ל הק' כחוקה! חוק ולא יעבור בכל הזמנים ובכל המצבים.

**ומה** נאים דברי בעל הקצות החושן זיע"א על מה ששנינו בגמ' (קידושין) על דמה בן נתינה שהיה גוי וכיבד את אביו בצורה מופלגת ואף הסכים להפסיד על זה הרבה ממון בכך שלא רצה להעיר את אביו כדי למכור את אבני החושן אף כי הציעו לו ממון רב. ועל זה קיבל שכרו משמים, שלימים נולדה לו פרה אדומה וקיבל על זה דמים מרובים, ושואל ה'קצות' למה לא קיבל שכרו בדבר של חולין ומדוע קיבל שכרו בדבר שהוא מצוה חשובה ונדירה כמו זו של פרה אדומה? והתשובה היא להראות לו שהוא אכן הסכים לאבד ממון, אבל כל זה היה עבור מצוה שכלית, כי כיבוד אב היא מצוה שכלית, מצוה מובנת שאפילו הגויים מבינים, והראה לו הקב"ה שעם ישראל מיוחד בכך שמוכן להפריש הון רב ועצום לא רק עבור מצוה שכלית אלא גם עבור מצוה חוקית כגון פרה אדומה שהיא ללא טעם!

**ויהי** שנזכה להיות חלקינו עם הבוטחים בשמך באמת ובתמים ונזכה לטהרת הלב והנפש ולקרבת אלוקים וכט"ס אמר.



## **בענין שוה כסף ככסף בקידושין**

נדפס בספר תפארת בנים ספר זכרון לזקננו הגה"ק רבי גמליאל רבינוביץ זללה"ה לרגל ששים שנה לפטירתו כ"ב אדר תשמ"ט.

**דעת התוס'** (קידושין דף ב' ע"א ד"ה בפרוטה) דשוה כסף ככסף ילפינן מעבד עברי.

**והר"ן** סובר דסברא הוא, דכיון דמתרצית בדבר, וניחא לה בשוה כסף, לא צריך קרא לרבוויי דמסברא אית לן, דכל כה"ג שוה כסף ככסף הוא, וכן כתב הרשב"א ושאר ראשונים.

**והנה** אפשר לבאר דהמחלוקת בין התוס' להר"ן והרשב"א תלוי אם צריך ליתן הכסף בתורת קנין, כמו קנין סודר וחזקה או בתורת פרעון, דהנה הסמ"ע (חו"מ סימן ק"צ ס"ק א') כתב דקנין כסף איירי דוקא כשנותן לו הפרוטה על דמי הפרעון, והשאר זקף עליו במלוה. אבל כשנותן לו הפרוטה לשם קנין כמו בקנין סודר, לא מהני, והוכיח כן דהא קנין כסף נלמד משדה עפרון, וכסף הנזכר בשדה עפרון היה דמי שיוו השדה.

**והט"ז** (שם) חולק על הסמ"ע, והקשה עליו דהרי גבי קנין אשה בכסף נלמד משדה עפרון, וזה פשוט דבאשה קונה אותה דרך נתינה, ולא בתורת שיווי שנותן מה שהיא שוה (ועיין בזה באבני מילואים סימן כ"ט ס"ק ב' דמפריך השגתו של הט"ז), עכ"פ מובן מדברי הט"ז דהא דכסף קונה, הוא מדין קנין, כמו קנין סודר וחזקה, ולא מדין שיווי, שפירושו הוא תשלום השוויות.

**ולפי** זה אפשר להסביר המחלוקת בין תוס' להר"ן והרשב"א, דהתוס' סובר דכסף הוה מדין קנין כמו שמבואר מהט"ז, ולכן סברי תוס' דמסברא לא הוה ידעינן דשוה כסף מהני, דאפשר דהואיל וכתוב כסף י"ל דדוקא כסף ממש מהני לקנין

## קכו לבב בענין שוה כסף כסף שמהה

כמו קנין סודר, ולכן הוצרכו למילף מעבד עברי, או מנזיקין, כמו שמבאר המהרש"א.

**אבל** הרשב"א והר"ן סברי דכסף הוי מדין שיווי, פירוש תשלום השוויות. וא"כ מסברא ידעינן דשוה כסף נמי מהני, דהרי גם בשוה כסף יש תשלום השוויות, ואין שום הסבר לחלק בין כסף לשוה כסף.

**וכן** מבואר ברמב"ן שכתב דאיכא למימר בפרעון שבכל מקום שנאמר כסף בקנין, שוה כסף בכלל, וכי איצטריך קרא לרבווי, דסלקא דעתך אמינא אם לקח עבד אינו יכול לגרוע בפדיונו בע"כ של רבו בשוה כסף, אבל לענין מקנה כיון דניחא ליה בשוה כסף ככסף הוא, שהרי שניהם שוים אצלו עכ"ל.

**ומבואר** מדבריו דהסברא ששוה כסף ככסף הוא בכסף שקונה בפירעון, וכמש"כ דהסברא הוא הואיל ונותן בתורת פרעון אין לחלק בין שוה כסף לכסף.

**אמנם** קשה לפי זה לשיטת התוס' איך ילפינן קידושין מנזיקין דהתם הוי פי רעון הניזק לכך מהני שוה כסף משא"כ בקידושין דהוי קנין י"ל דווקא כסף.

**ונראה** לפרש דגדר קנין כסף הוא מה שהקונה נותן למקנה עבור הקנין ולא עבור החפץ, וא"כ שפיר ילפינן מנזיקין שהכסף הוא תשלום עבור הקנין דהיינו שמשלם לו עבור ההקנאה, ולא עבור שיווי החפץ, וממילא מצד הסברא אי אפשר לדעת בקידושין דשוה כסף ככסף, הואיל ואין הכסף פירעון עבור החפץ שלו, דבזה הוא בעלים לקבוע, ואם רצונו בשוה כסף, יש כאן פרעון על ידי שוה כסף, אבל כשהכסף ניתן עבור הקנין בזה אין הוא בעלים.

## מאמרי הערכה

### ווי להאי שופרא...

שורות שנכתבו בדמיע לזכרו של האי גברא רבא, חסידא ויקירא, החסיד שבכהונה כהן שדעתו יפה הגה"צ רבי שמואל שמחה רוזנפלד זצ"ל

#### שבעה לפטירתו

**החסיד** הדור הפנים ומלווהו בלטו בשונותם במשרד המהודר והמפואר במרומי המגדל גורד השחקים שבמנהטן. המשרד ההומה והמפואר רחש פעילות, ולשכתו של ה"בוס" - מנותקת מעט מההמולה, משקיפה על נוף משובב מבחוץ ועל כוורת רוחשת מבפנים, לא ידעה איך לעכל את דמותו ההדורה והרבנית של האורח נשוא הפנים.

**הטלפון** זמזם, המזכירה הנהנה, ופטרה את האורח ומלווהו במנוד ראש: "הבוס איננו כרגע במשרד".

- "אין דבר, נמתין", השיב החסיד הדור הצורה, התיישב בקרן זווית ופתח ספר ושקע בו. המזכירות החליפו מבטים, כרומזות-קורצות, "חבל על זמנו של המסכן".... אולם הוא בשלו, מתנתק מהעוינות ושקוע ברגיעה בכורסתו בפינה.

**חלפה** למעלה ממחצית השעה והבוס, הדור בלבושו כלצידו מכרכרת פלונית ערלית, חוזר למשרד עולץ ורענן.

**"פלוני**, רבאי יהודי אורטודוקסי, מחכה לך בפינת הישיבה", ממלמלת המזכירה, והבוס חומק עובר מבלי להעיף מבט. "נסי לייבש אותו" הוא מפטיר לעברה...

**אך** הרב לא נוטה "להתייבש". הוא ממתין בשלווה ומקרין אצילות וגדלות רוח. לאחר שחלפה שעה נוספת, ניגש הבוס, יהודי במקורו אך מי שמאז בר המצוה לא ראה ראשו כיפה, אל הפינה שבה הסב הרב.

**"האאו קען איי העלפ יו"** (במה אוכל לסייע לך)? שואל הבוס הכל יכול בממלכתו. הרב קם לפניו, שולח את ידו ואת פניו עוטפים רסיסי אורה. "אשמח לשוחח עמך כמה רגעים" הוא מפטיר לעברו באידיש, ומלווהו מזדרז לתרגם. העשיר הניו יורקי מקבלם בחדר הישיבות והרב החסידי מסביר למארח קצר הסבלנות, כשאותה ערלית מרחפת בסביבה, על אודות החשיבות העצומה של טהרת המשפחה... המתורגמן מתקשה מעט, אך הוא ממשיך באידיש מתגלגלת, ונראה כי הגביר הגדול מבין. ועוד איך.

**הוא** רושם על אתר שיק בסך של \$ 1,800. הרב נענה ואומר כי הוא מעריך זאת מאד, אולם נראה לו לרב כי דווקא הוא, המארח - יהודי השקוע בעולם העשייה האמריקאי, עד צוואר, חשוב לו להבין כמה חשובה היא טהרת המשפחה והבית היהודי.

**המלווה** מבקש לבלוע את לשונו. הוא חושש שהגביר יעיף אותם ממשרדו ויתחרט על מה שכבר נתן. וכי אין הרב מרגיש כי הוא מהלך על גחלים? אך הרב בשלווה ממשיך בשלו, ונראה כי דבריו פלחו כחץ את ליבו של היהודי.

**הוא** מבקש בלשונו "הוציאו כל איש מעלי", וכשהוא נשאר לבד עם הרב הוא פורץ בבכי תמרורים.

**"מאז** שהיית בן שבע עשרה, עת פרצה מלחמת העולם השנייה והרסה את עולמנו הישן בעיירה המזרח-אירופאית, אין לי כל קשר לידישקייט. יש לי זכרונות מבית אבא, וצורתך הזכירה לי את אבי וסבי" הוא אומר לרב האורח. "אתה רואה באיזה זוהמה אני שקוע, מה לי טהרה? מה לי יהודים? מה לי טלית ותפלין? שכחתי כבר צורת אות יהודית ואילולא צורתך ודיבורך, כפסע מפריד ביני ובין מעבר סופי לעולם הרחוק והמנותק מיהדות", ובדבריו נפל בזרועות הרב בבכי חסר מעצורים.



**השמש** נטתה לשקוע במערב, והרב האורח שלח את מלווהו להביא במהרה מהרכב את הטלית והתפילין שלו. ברגעי היום האחרונים עוד הספיק היהודי להניח את תפיליו של הרב האורח, ודרכו חזרה הביתה, אל עולם היהדות והאמונה נסללה לפניו מחדש. על אתר הכין מעטפה גדושת דולרים אותה ביקש למסור ביד הגויה בבקשו שאין הוא רוצה לראותה שוב לעולם!

**קשריו** מני אז והלאה אל הרב האורח, מיטיבו ואיש חסדו, הגאון החסיד והצדיק רבי שמואל שמחה רוזנפלד זצ"ל, נשמרו בקפדנות ובאדיקות. הוא זכה להצטרף לקהילה חמה ונאמנה, והקים מחדש בית יהודי לתפארת.



**סיפור** זה, אחד מני רבים, דומים, עלה השבוע מכלי ראשון מפיהם של המנחמים בבית האבל לאחר הסתלקותו בדמי ימיו של מחותננו הצדיק, החסיד הנפלא רבי שמואל שמחה רוזנפלד זצ"ל.

**אך** בן ס"ז שנים היה, אולם מסכת פועלו, צדקותיו וחסדיו, יכולים לכלכל מסכת חיים של מאה ועשרים שנה.

**כי** "אויסגעוויקטער חסיד" היה ר' שמחה ז"ל. חסיד אמת, דבוק בלהבת אש ברבותיו הקדושים מגזע קרלין, ודמותו של הרה"ק ה"בית אהרן" לא משה מלנגדו כל ימיו. אמרות קדשו על שפתותיו וכל ישותו חטיבה אחת של חסידות בוערת ונלהבת. צמאונו לכל דבר חסידות והתקשרותו לכל צדיק אמת היו לאות ולמופת.

**תפילתו** ולימודו בחיות ובהתלהבות, וחיוכו הכובש ומאור פניו כיסו כל כאב ויסורי נפש פנימיים כמאמר החכם על החסיד שאכלו בליבו וצהלתו בפניו.

**מי** יתנה גודל חסדיו ופעילותו העצומה משך עשרות שנים, במעשי גמילות חסד וסיוע לאלמנות וליתומים, לנשברי לב ולנדכאי רוח.

גליונות יתמו ודיו ייבש ושפעת מעשי הצדקה והחסד שעברו דרכו לא יכלו.

**יחד** עם נוות ביתו הרבנית החשובה שתליט"א, בת הגאון הצדיק רבי לוי רבינוביץ זצ"ל בעל ה"מעדני השולחן", השכילו להיטיב עם דלים ורשים וביתם היה בית ועד לחכמים ובית פתוח לכל דכפין, ללא גינונים וללא כחל ושרק. שולחנם היה תדיר ערוך לעניים ולאביונים, ורחשי ליבו של ר' שמחה היו קשובות בכל עת לכל נדכא רוח. ברגישות ובחכמה השכיל תמיד כרדאר רב עצמה לקלוט בסביבתו הקרובה והרחוקה מי זקוק לסיוע, אם זו עזרה פיזית ואם זה תמיכה נפשית או מילה טובה. בחור צעיר או אף ילד במשבר, אברך שנקלע לסחרור רוחני או גשמי, בעל בית ואיש שיבה, מכל החוגים והעדות, את כולם ליקט ר' שמחה כעמיר גורנה אל תחת כנפי אדרתו והעלם לדרך המלך בתבונות כפיו.

**לא** היה מאמץ קשה מדי עבורו, אך הכל במסתרים ובצנעה. שאיש לא יידע ולא ירגיש. משלוחים של מזון וביגוד נארזו ונשלחו על ידו יחד עם רעייתו הצדקנית לבתיהם של חלכאים, גלמודים ואביונים, הרחק מעין רואה, בסתר המדרגה.

**מסכת** נאדרת של פעילות לקירוב רחוקים בערה כאש בעצמותיו של ר' שמחה החל משחר נעוריו, ופעילותו למען רחוקים וכאלו המצויים בשולי המחנה, עשויה לכלכל ספרים שלמים. במסירות ובהתמדה ובהתמסרות אין סופית והפקרת עצמו וממונו עד קצה גבול הכח האנושי, פעל לקרב ולהשקיע כוחות למען השם ולמען תורתו, גם כשהדבר היה כרוך במסירות גוף ונפש, בהשקעת משאבי ממון עצומים תוך שהוא לא נרתע אף מלהיכנס לחובות אדירים שאיימו לבלעו, הוא לא נרתע והמשיך במלאכת הקודש. בשלווה ובגבורת רוח אף מכר את דירתו בשכונת סנהדריה כדי לכסות חלק קטן מההוצאות והחובות כתוצאה מפעילותו הענפה, והמשיך כל ימיו לשלם חובות בגבורת ארי ובמסירות אין קץ, כשאין הוא חובק את ידיו וממשיך בפעילותו בהשקט והרחק מעין רואים. הפומבי והצלצולים האופיינים בדור הזה היו רחוקים ממנו ומאישיותו

כרחוק מזרח ממערב. את עשייתו הברוכה הוא ניהל תדיר באצילות ובדממה, ללא יחסי ציבור ותרועת חצוצרות. הכל במתינות ובישוב הדעת כראוי לאופיו הנעלה והאצילי.

**ניצוצי** גאונותו בנגלה ובנסתר, בהלכה ובאגדה ובחסידות, ניתזו וניכרו לא פעם בשיעוריו במסגרות שונות ולפני קהלים מגוונים. כאן הוא יושב עם חברים מקשיבים בחבורת פינסק קרלין; שם הוא מסב עם חסידי לעלוב; הנה הוא מחייה את נפשו בניצוצות מבית רוז'ין יחד עם בני משפחה ומעלה זכרונות הוד מימים עברו מנסיכי חצר קודש זו; ושם הוא מרביץ תורה לעדרים - כעדות גיסו הגדול הגאון הצדיק רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א בהספדו הנוקב חדרי בטן בהלוויה - לפני חבורת "שבת" בהם השקיע כוחות נפש מיוחדים. במעמד ההלוויה המרטיט ראינו אותם פזורים בינות לקהל הענק וממררים בבכי תמרורים כמי שאיבדו אב ורועה. וזאת בנוסף למאמריו העמוקים והמקיפים שנשזרו מדי פעם בפעם בגליונות טיב הקהילה, ועוד כהנה וכהנה.

**כגלים** גלים עליו עברו יסורים ותהפוכות שונות במרחבי החיים, אולם נשאר תמיד במאור פניו ובשמחתו הבלתי נגמרת. בכל נדודיו ותחנות מסעותיו, החל משנותיו הצעירות ועד זיבולא בתרייתא נשאר חיוכו הכובש המפאר את הדר זיו תורתו הקורנת, ויראת השמים העצומה שלו וחסידותו המופלגת זעקו מתוך הדרת פניו וחינו כדברי חז"ל בגמרא (סוכה מט.): "כל אדם שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים", שנאמר "וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו".

**קשה** היא האבידה ואין לה תמורה. ר' שמחה היה מאותם צדיקים ששתלם הקב"ה בכל דור ודור, ומתוך כתלי ביתו הצנוע בבתי ברוידא האירה קומתו את שמיה של ירושלים ושלחה ריבואות קרני אור וקדושה לכל קצוי תבל.

**זכה** כאמור להקים מעון ונווה נהדר דורות ישרים מבורכים של כהנים, לוויים וישראלים ההולכים בדרכו ונאמנים לדרכי התורה והחסידות

# קלב לבב מאמרי הערכה שמחה

כפי שקיבל בנאמנות ובמסירות לצדיקים מדור דור והעבירם לדורות הבאים בלהט אש קודש ובענוות חן.

**ועתה**, בלכתו מעמנו לאחר שנתנסה ונצרף בכור היסורים והאמונה בעוז רוח ותעצומות, נפער חלל ענק בליבותינו, ועל כגון דא יש לקונן ולזעוק מרה "ה' יאמר לצרותינו די", ואותו כח של קדושה וטהרה שנחסר בעולם בלכתו, "יתגדל ויתקדש שמיא רבא", עת יחוס וירחם עלינו וישלח לנו משיחו עת יקוצו וירננו שוכני עפר ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

הכותב בדמיע ובגעגועים ובלב נשבר

מחותנו, אברהם יעקב הלוי זילברשלג

## אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

שביבי אורה ונצוצי טהרה  
מדמותו המאירה והבהירה של  
הרה"ח ר' שמואל שמחה הכהן רוזנפלד זי"ע  
ליום השלושים לפטירתו

"הרה"ק רבי מרדכי מנעשכ"ז זי"ע היה נודע כאיש אלוקים קדוש וטהור ובעל מופתים ונסים נפלאים, ואפילו נכרים רבים שמעו את שמעו ואת כוחו הגדול ומכל קצוות תבל נקבצו ובאו לקבל ברכתו ולהוושע ממוצא פי קדשו אשר עשה רושם בשמים ושינה דרכי טבע באופן משתאה.

פעם אחת הזדמן הצדיק להשתתף בשמחה גדולה בסלאוויטא שבמדינת רוסיה, והיו שם הרבה צדיקים וגאוני עולם, ונדברו אז איש אל רעהו - מאין בא הכח הנפלא הלזה להרה"ק שהוא בעל מופת גדול כזה, והתחילו לחשוב שמא השיג זאת שלא מצד הקדושה ח"ו, והחליטו ביניהם לשלוח אליו שני אנשים לשאול על פיו על ענין זה, ואם יסרב להגיד להם את האמת, סימן כי ממקור לא טהור הוא רח"ל.

כאשר הגיעו אליו שני האנשים ושאלו אותו על דבר כוחו הגדול לפעול אותות ומופתים בשמים ובארץ, הראה להם סידור קדמון המונח אצלו, ושם מופיעה תפילת "אנא בכח" עם כוונות סגוליות נסתרות, ואמר להם כי אם ירצו לפעול פרנסה יוכל לכוון בשם זה, ואם ירצו לפעול זיווגים יוכל לכוון בשם אחר, וכך פירט לפנייהם איך שבתפילה זו טמונות כל הסגולות והישועות.

אחר כך הוסיף ואמר לזוג האנשים, דעו לכם נאמנה, כי מעולם לא עשיתי שום פעולה עם השמות הנ"ל, רק אספר לכם את כל האמת מאין בא לי הכח הזה להראות מופתים נפלאים כאלו:

"כשהייתי אברך בימי חורפי, יצאתי לדרך להתבודד מעט, ואז הבחנתי באיש אחד נוסע בעגלה שהיה חולה מאד ל"ע במחלה איומה ונוראה, מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, מכות ופצעים נאמנים אשר תסמרנה שערות ראש למראה עיניים, אז נתעורר בלבי רחמנות גדולה מאד על איש מסכן זה, התחלתי לבכות ולהוזיל דמעות לרוב, ובקשתי מאת השי"ת שישלח רפואה שלימה לאיש זה, והרבתי בבכיה כ"כ, עד שיצאה נשמותי מגופי מרוב צער והתאמצות בבכי ודמע. כשבאתי לעולם העליון, התחילו מלאכי מעלה לצעוק עליי - מה אני עושה שם וכי עדיין לא הגיע זמני להפטר מהעולם, וציוו עלי לחזור לעולם הזה, אך אני סרבתי ואמרתי בתוקף - אם יוכל להיות בזה העולם איש שיהיה כ"כ מדוכא בייסורים נוראים רח"ל, אין רצוני להיות שם, כי אין בכוחי לסבול זאת! אזיי הציעו את הדברים בפני ב"ד של מעלה והבטיחו לי שכל איש שיהיה לי רחמנות עליו, מיד תבא לו ישועה, ובזה הכח אני מראה את כל המופתים האלו!"

כאשר שמעו הצדיקים האלו את הדברים הנוראים, שלחו מיד מכתבים לכל ערי ישראל, אשר כל איש ואשה בעלי מום וצער ל"ע - יבא אל הצדיק מנעשכיו וייתב לו. וכך היה, שבאו לשם חולים אנושים שכלתה תקוותם, ומברכות קדשו נרפאו מיד מחוליים, וכך שאר ישועות והבטחות לכל נצרך - כל היוצא מפיו התקיים מיד.

כמו"כ מסופר על הצדיק הזה, אשר סבל מאד מדוחק פרנסה, אך בחביבותו הגדולה למצוות אתרוג בחג הסוכות, קיבץ במשך כל השנה פרוטה לפרוטה וחסך מפת לחמו הדל עד שהיה בידו לקנות אתרוג מהודר. פעם אחת נסע לבראדי לקנות לו אתרוג, פגש שם בשואב מים שמירר בבכי על מיתת סוסו הנאמן ששימש לו ימים רבים להובלת מים לכל העיירה ועתה נותר ללא פרנסה, העניק לו הצדיק מיד את כל הסכום שקיבץ כדי שיוכל לקנות סוס חדש באמרו במאור פנים: "כל העולם יברך על אתרוג, ואני אברך על סוס!" כי מצוות גמילות חסדים ולהחיות לב נשבר, אינה פחותה מנטילת אתרוג בחג הסוכות.

**הלימוד** למעשה מהליכות אלו, כי יותר מכל המצוות והמנהגים והחומרות, חביבה עד מאד לפני הבורא בעל הרחמים אהבת הזולת ומידת הרחמים והחמלה. לחשוב על השני, לעורר את הרגשי הלב על החבר, לעזור לו, להתפלל עליו, להקל כמה שניתן..."

**את** הדברים הללו, כתב בדם לבו, האי חסיד האי עניו, חד בדרא, נעלה ומופלא באהבת ישראל עצומה, הרה"ח רבי שמואל שמחה הכהן רוננפלד זי"ע, שעלה ונתעלה לפני שלושים יום במעלות קדושים וטהורים, בבחינת "אשר יצא לפניהם" - נפשו יצאה בעד צערן של ישראל.

**רבי** שמואל שמחה, איש אשכולות, רב תהילות, משובח במעלות, בין שלל עיסוקיו הרבים והמגוונים למען הכלל ולמען הפרט למסור נפשו בעד כל יחיד, להיטיב לו בגופו או בנפשו, התמסר היה לכתוב במתק לשון ובטוב טעם ודעת, במדור קבוע בבטאון "טיב הקהילה", היא קהילת "שבתי בבית השם" הנודעה בשערים למעלה לשם ולתהילה, אותה הקים בחלבו ובדמו ובתמצית נשמתו להיות לנר להאיר להחיות עם רב בהצלת נפשות מופלאה. הקטע הנ"ל, ככתבו וכלשונו, מועתק מאחד המאמרים המיוחדים שכתב לפרשת השבוע, אשר קו אחד ומיוחד עובר בין כלל המאמרים שלו, קו של מסר ומוסר השכל להתחזק כ"הלכה למעשה" ב"טיב התחזקות", קו של הוראה למעשה מפרשת השבוע או ממועדי השנה, אך תמיד בהקפדה יתרה - לא הוראה של שבט מוסרים ותוכחת ייסורים, אותה השאיר למגידי מישרים אחרים. אך ורק לימוד להואיל להועיל באופן של אור וחום וחיפוש הטוב והישר שבכל יהודי. מסר של חיזוק ושמחה ואור קרן תקווה לכל אחד בכל מצב, עד כמה אהוב הוא אצל אביו שבשמים, וכמה מחכה לו אביו בזרועות פתוחות, וכמה ניתן להתחזק ולהתקרב אצלו תמיד.

**הדברים** האלו, הלקוחים כאמור מדבריו של אותו צדיק וחסיד, נאה דורש ונאה מקיים את לשון לבו הבהיר והזהיר כלשון של זהורית, ניתן לייחס בהן את דמותו ומהותו הלבבית, דמות לבת אש של אהבת ישראל ודאגה לגורל כל אחד, דמות לב זהב, לב שומע ומבין, לב טוב העולה על כללות המידות הטובות. דמות של התמסרות מוחלטת

במסירות נפש בכל רמ"ח האברים ושס"ה הגידים והשתתפות בצער הזולת. ניתן רק להתבונן בתואר פניו המאירים, המפיקים רוח ועונג וחיבה, יחד עם מבע עיניים של השתתפות עם השני ותשוקה להיות לו לעזר לישע ולפורקן. "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם", או "נתן עליהם לב ולא העלים עיניו", היה משגן את דברי רש"י בפרשת שמות, ודבריו ומאמריו, הן הן זכרונו. כאשר עודנו מוטל לפנינו, והלב מסרב להאמין כי נשמתו הגדולה של אותו צדיק וטמיר כבר איננה איתנו, אין אומרים דברים אחרים, אלא דבריו של איש אמת. ודבריו - חיים וקיימים, נאמנים ונחמדים לעד, כצוואת עולם ללמוד מאורחותיו הבהירים והמאירים. צוואה של מסר לדורות להורות: ראו כיצד בן אדם, בשר ודם, איש כערכינו הדר ומתהלך בקרבינו, מסוגל להתרומם ולהתעלות כחד מהני קדושים ופרושים מדורות קודמים, להיות מיצר בצער הזולת ולתת עיניו ולבו, וגם כל נפשו וקרבו, להצלת הנוער מרדת שחת, להושיע את הנצרך בצדקה של ממון או מילה טובה, לסמוך ולתמוך ולחזק שבורי לב בכל מיני אופנים ועניינים, אשר חלקם הגדול היו ונותרו עלומים ונסתרים, כדרכו בקודש, להסתיר את דמותו הרוממה במעטה 'פשטות' והתמעטות. רבו כמו רבו העובדות הנפלאות שהיה לעזר ולתושיה להחיות עם. דל העט וקצרה היריעה מלהעלות את כל מסכת חייו הנהדרה הנאדרה. יצויין רק מעשה רב אחת, שיצא מן הכלל ללמד על כללות הליכותיו בקודש.

**שמותיו של אדם, מורים על מהותו.** ר' שמואל שמחה. על שמואל כתוב "הולך וגדול וטוב, גם עם ה' וגם עם אנשים". אהוב וחביב היה על כל הסובבים, למגדול ועד קטן, מקובל על הבריות, מוערך ומבורך בפי כל, ולכן היו דבריו נשמעים. ו"שמחה" היה שמו וחלקו כל הימים. שמח בחלקו ומקבל באהבה ובשמחה כל הבא עליו. בפרט בתקופה האחרונה, שסבל ייסורי איוב ולא הצליח להגות באמרי פיו ולבטא בשפתיו, תמיד היה צהלתו בפניו ושלוותו בעיניו. מביע שמחה ורוגע על כל הבא עליו.

**והנה, יום פטירתו והתעלותו במסירות נפש למען עם קרובו, יום לימוד דף טו"ב במסכת ברכות היה, בלימוד כלל ישראל במסגרת "דף**



# לבב מאמרי הערכה שמחה קלז

היומ"ל". ובוודאי שפתותיו היו דובבות באותו היום במאמרו של רבי יוחנן באותו הדף:

**אשרי מי שגדל בתורה, ועמל בתורה, ועושה נחת רוח ליוצרו, וגדל בשם טוב מן העולם, ועליו אמר שלמה "טוב משמן טוב, שם טוב, ויום..."** ומה מותאם אכן שמו הטוב - שמואל שמחה - כתחילת ה"שם" הטוב - שמואל שמ'חה - שם טוב ושמן טוב, כשמן הטוב יורד על פי מידותיו הטובים של נין אהרן הכהן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה וליראת שמים.

**ממקומו יפן ברחמיו, להמשיך לדרוש את שלום אחיו לטובה להמליץ טוב וחסד ולראות בטובתן של ישראל ובנחמתן, ובצעידה בדרכיו ובארחותיו הנעלים, ננוחם ונתחזק.**

בשם המשפחה, יהושע העשיל הכהן.

## איש המודות

לזכרו של אחד מבני החבורה החסיד המפואר

הרה"ח רבי שמואל שמחה הכהן רוזנפלד זצ"ל

**אבן** יקרה ומאירה נעקרה מכתרה של עדתינו הק' בחורף האחרון, כאשר נלקח מעמנו לשמי מרום אחד המיוחדים, החסיד היקר שבערכין ר' שמואל שמחה ב"ר רבי ישראל הכהן רוזנפלד זצ"ל, לאחר שנזדכך ביסורים קשים ומרים שקיבלם באהבה.

**בתוך** המוני בני ישראל שביכו מרה את לכתו לעולמו בדמי ימיו של ר' שמחה היקר באדם, אבל יחיד עשי לך חסידות פינסק קארלין על האי שופרא דבלי בארעא, ר' שמחה שהיה עצם מעצמינו ובשר מבשרינו והיה כאח ואוהב נאמן לכל אחד ואחד מאנ"ש הקטנים עם הגדולים איננו עמנו יותר, שוב איננו יכולים להיפגש ולהתענג על הארת פניו הקורנות ועינינו המפיקות אהבת ישראל טהורה ונעימה,

ר' שמחה שהיה כאבן טובה יקרה ומאירה לכל סביבותיו, לבו לב זהב היה להיטיב ולהועיל עם כל אחד ואחד ברוחניות ובגשמיות, אך בן ס"ז שנים היה, אולם מסכת פועלו, צדקותיו וחסדיו, יכולים לכלכל מסכת חיים של מאה ועשרים שנה,

**כדי** להספיד את ר' שמחה כהלכה עלינו להקדיש יריעות ארוכות אשר בהם יבואו מקצת מצדקותיו הרבים, וחלק ממעשיו הטובים המופלאים אשר רבים מהם נתגלו מהסתרם רק עתה עם פטירתו, אילו היה הזמן מרווח בידינו לא היינו רשאים להשתמט מחובה קדושה זו להעלות עלי גיליון מעשים רבים אשר ישמשו לימוד לדורות רבים לאיזה דרגות רמות יכול אדם להעפיל מתוך הצנע לכת עם ה' אלוקיו, אולם מאחר וצוק הזמן אינו מותיר בידינו אפשרויות רבות, נביא במסגרת זו כמה קטעים מתוך מאמרים שהתפרסמו במלאת שבעה ושלושים לסילוקו, ויהיו נא התועלת שתצא מן הדברים לטובת נשמתו הזכה.

**"אויסגעוויקטער חסיד"** היה ר' שמחה ז"ל חסיד אמת, דבוק בלהבת אש ברבותיו מגזע קרלין. ודמותו של הרה"ק ה"בית אהרן" לא משה מלנגדו כל ימיו. אמרות קדשו של שפתותיו וכל ישותו חטיבה אחת של חסידות בוערת ונלהבת. צמאנו לכל דבר חסידות והתקשרותו לצדיקי אמת היו לאות ולמופת. תפילתו הזכה היתה לאות ולמופת כעומד לפני המלך וכמונה מעות. לימודו בחיות ובהתלהבות, וחיוכו הכובש מאור פניו כיסו כל כאב ויסורי נפש פנימיים כמאמר החכם על החסיד שאבלו בלבו וצהלתו בפניו.

**את** אישיותו הגדולה קנה בצל אביו הגדול כהן שדעתו יפה הרה"צ ר' ישראל זצ"ל אשר היה מקור נאמן לאהבת תורה ולמידות טובות, ליראת שמיים טהורה להתקשרות לצדיקים ולכל הטובות שבעולם.

**יחד** עם נוות ביתו הרבנית החשובה שתליט"א, בת הגאון הצדיק ר' לוי רבינוביץ זצ"ל בעל ה"מעדני השולחן", השכילו להיטיב עם דלים ורשים וביתם היה בית ועד לחכמים ובית פתוח לכל דיכפין, ללא גינונים וללא כחל ושרק. שולחנם היה תדיר ערוך לעניים ולאביונים, ורחשי ליבו של ר' שמחה היו קשובות בכל עת לכל נדכא רוח. ברגישות ובחכמה השכיל תמיד כרדאר רב עצמה לקלוט בסביבתו הקרובה והרחוקה מי זקוק לסיוע, אם זו עזרה פיזית ואם זה תמיכה נפשית או מילה טובה. בעל בית ואיש שיבה, מכל החוגים והעדות, את כולם ליקט ר' שמחה כעמיר גורנה אל תחת כנפי אדרתו והעלם לדרך המלך בתבונות כפיו.

**שום** מאמץ לא היה קשה מידי עבורו, אך הכל במסתרים ובצנעה. שאיש לא יידע ולא ירגיש. משלוחים של מזון וביגוד נארוזו ונשלחו על ידו יחד עם רעייתו הצדקנית לבתייהם של חלכאים, גלמודים ואביונים, הרחק מעין רואה, בסתר המדרגה.

**הוא** היה דמות לבת אש של אהבת ישראל ודאגה לגורל כל אחד, לב שומע ומבין, טוב העולה על כללות המידות הטובות. דמות של התמסרות מוחלטת במסירות נפש בכל רמ"ח האיברים ושס"ה הגידים והשתתפות בצער הזולת. היה נותן 'עיניו וליבו להיות מצר עליהם', או

" נתן עליהם לב ולא העלים עיניו", כפי אשר היה הוא עצמו משנן את דברי רש"י בפרשת שמות , ודבריו ומאמריו, הן הן זכרוננו. והיה נאה דורש ונאה מקיים. מי יתנה גודל חסדיו ופעילותו העצומה משך עשרות שנים, במעשי גמילות חסד וסיוע לאלמנות וליתומים, לנשברי לב ולנדכאי רוח. גליונות יתמו ודיו ייבש ושפעת מעשי הצדקה והחסד שעברו דרכו לא יכלו. מסכת נאדרת של פעילות לקירוב רחוקים בערה כאש בעצמותיו של ר' שמחה החל משחר נעוריו, ופעילותו למען רחוקים וכאלו המצויים בשולי המחנה, עשויה לכלכל ספרים שלמים. במסירות ובהתמדה ובהתמסרות אין סופית והפקרת עצמו וממונו עד קצה גבול הכח האנושי, פעל לקרב ולהשקיע כוחות למען השם ולמען תורתו, גם כשהדבר היה כרוך במסירות גוף ונפש, בהשקעת משאבי ממון עצומים תוך שהוא לא נרתע אף מלהיכנס לחובות אדירים שאיימו לבלעו, הוא לא נרתע והמשיך במלאכת הקודש. בשלווה ובגבורת נפש אף מכר את דירתו בשכונת סנהדריה כדי לכסות חלק קטן מההוצאות והחובות כתוצאה מפעילותו הענפה, והמשיך כל ימיו לשלם חובות בגבורת ארי ובמסירות אין קץ, כשאין הוא חובק את ידיו וממשיך בפעילותו בהשקט והרחק מאין רואים. הפומבי והצלולים האופייניים בדור הזה היו רחוקים ממנו ומאישיותו כרחוק מזרח ממערב. את עשייתו הברוכה הוא ניהל תדיר באצילות ובדממה, ללא יחסי ציבור ותרועת חצוצרות. הכל במתינות וביישוב הדעת כראוי לאופיו הנעלה והאצילי.

**ניצוצי** גאונותו וידענותו בנגלה ובנסתר, בהלכה ובאגדה ובחסידות, ניתזו וניכרו לא פעם בשיעוריו במסגרות שונות ולפני קהלים מגוונים, אך מעולם לא התבלט ונפשו כעפר לכל היתה.

**על** כל גלי היסורים והתפוכות שעברו עליו במרחבי החיים, הוא נשאר תמיד במאור פניו ובשמחתו הבלתי נגמרת. בכל נדודיו ותחנות מסעותיו, החל משנותיו הצעירות ועד זיבולא בתרייתא נשאר חיוכו הכובש המפאר את הדר זיו תורתו הקורנת, ויראת השמים העצומה שלו וחסידותו המופלגת זעקו מתוך הדרת פניו וחינו כדברי חז"ל בגמרא (סוכה מ"ט): " כל אדם שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים", שנאמר "וחסד ה'

מעולם ועד עולם על יראיו". שמותיו של אדם מורים על מהותו. ר' שמואל שמחה. על שמואל כתוב "הולך וגדול וטוב, גם עם ה' וגם עם אנשים". אהוב וחביב היה על כל הסובבים, למגדול ועד קטן, מקובל על הבריות, מוערך ומבורך בפי כל, ולכן היו דבריו נשמעים. ו"שמחה" היה שמו וחלקו כל הימים. שמח בחלקו ומקבל באהבה ובשמחה כל הבא עליו. בפרט בתקופה האחרונה, שסבל ייסורי איוב ולא הצליח להגות באמרי פיו ולבטא בשפתיו, תמיד היה צהלתו בפניו ושלוותו בעיניו. מביע שמחה ורוגע על כל הבא עליו.

**זכה** להקים מעון ונווה נאדר דורות ישרים מבורכים ההולכים בדרכו ונאמנים לדרכי התורה והחסידות כפי שקיבל בנאמנות ובמסירות לצדיקים מדור דור והעבירים לדורות הבאים בלהט אש קודש ובענוות חן. יהי זכרו ברוך

(נערך ע"פ מאמרי בני המשפחה - מחותנו הרב אברהם יעקב הלוי זילברשלג, וש"ב הרב יהושע העשיל הכהן רוזנפלד)

## וילך איש מבית לוי

ביום שבת קודש פרשת שמות, לסדר "וילך איש מבית לוי", בשעת רעוא דרעווין, כ"א טבת תש"פ, נפטר דודי הגאון הצדיק מזכה הרבים, אדיר וחזק, וכו', כש"ת רבי שמואל שמחה הכהן רוזנפלד זצוק"ל, היה גדול בחסדים רבים, וירא שמים גדול, והתנהג בקדושה ובטהרה, ובמידות טובות ונפלאות, תפילותיו היו ממש כבן המתחנן לאביו, ברגש רב,

וחשבתי לרמז על פטירתו בפרשת שמות, שכתוב שם (שמות ב', א'): וילך איש מבית לוי, ויקח את בת לוי,

והנה "וילך", (עה"כ), בגימטריא ס"ז, רמז שנפטר בן ס"ז שנים, גם ירמוז

"וילך איש", היינו "וילך א", גימטריא ס"ז, [רמז שנפטר בן ס"ז שנים]

"יש", הם "שי" עולמות, כמו שאמרו חז"ל (עוקצים ג', י"ב) שהקב"ה מנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות.

וכן "איש", ראשי תיבות: "אדם יקר ש'מחה", "מבית לוי", שהיה "כהן שהוא מבית לוי", היינו שבט לוי, וכן היה החתן של מוריניו ורבינו אא"ז הגה"צ רבי "לוי" הכהן רבינוביץ זיע"א, בעל "מעדני השלחן" ושא"ס נכבדים, וזהו "ויקח את בת לוי", וכן "ויקח", ראשי תיבות: "ו'היה י'רא ק'דוש ח'סד", רמז שהיה גדול מאד ביראה וקדושה וחסד לרבים,

ושמו "שמחה", ראשי תיבות: "ש'מחה מ'ידת ח'סדים ה'רבה", רמז שהיה תמיד בשמחה, והרבה לעשות חסדים עם הבריות.

ויש לרמוז עוד ב"ה שנפטר בפרשת שמות, שכתוב שם (שמות א', א'): "ואלה שמות בני ישראל", "שמות", ראשי תיבות: "ש'מואל ש'מחה ת'ם ו'נשלם מ'אד", רמז שזכה להשלים ולתקן עצמו מאד בעולם הזה,

"בני ישראל", רמז שהיה בן לאביו הגה"צ רבי ישראל זצ"ל, וזהו "בני ישראל". והנה "ש'מואל ש'מחה כ'הן ר'וזנפלד", ראשי תיבות: "כשר", רמז שהיה אדם כשר.

יהא רעווא שיהיה מליץ טוב על משפחתו ועלינו ועל כל ישראל. ובמהרה יקוצו וירננו שוכני עפר. ונזכה לגאולה השלימה. אמן כן יהיה רצון.

בברכת כהנים באהבה כעתירת

גמליאל הכהן רבינוביץ

מח"ס "גם אני אודך"

ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.